

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

**De betalingsbereidheid van de Vlaming
voor het behoud van bouwkundig en
landschappelijk erfgoed**

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

De betalingsbereidheid van de Vlaming voor het behoud van bouwkundig en landschappelijk erfgoed

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 145

AUTEURS

Inge Liekens, Bie Plevoets, Sebastien Lizin, Kristof Dhallé, Johan Patyn, Christine Vanhoutte

JAAR VAN UITGAVE

2020

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

LEDEN STUURGROEP

Eline Buyle, Inge De Backer, Koen Vandaele, Ingrid Vanhaevre, Nathalie Vernimme, Dries Van Den Broucke

LEDEN KLANKBORDGROEP

Rob Bartholomees (Histories vzw), Joke Buijs (Stad Leuven), An Digneffe (Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren), Geert Elshout (Departement Cultuur, Jeugd en Media), Hedwig Truys (Vlaams Bouwmeester), Alexander Vander Stichele (FARO), Puck Verstraeten (Herita)

OMSLAGILLUSTRATIE

Maagdentoren

Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Kris Vandevorst

agentschap Onroerend Erfgoed

Havenlaan 88 bus 5

1000 Brussel

T +32 2 553 16 50

info@onroenderfgoed.be

www.onroenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.

This work is licensed under the Free Open Data Licence v.1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution

4.0 International License. To view a copy of this license, visit

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678

D/2020/3241/149

////////////////////////////////////
**De betalingsbereidheid van de Vlaming
voor het behoud van bouwkundig en
landschappelijk erfgoed**
////////////////////////////////////

INGE LIEKENS¹, BIE PLEVOETS², SEBASTIEN LIZIN², KRISTOF DHALLÉ¹, JOHAN
PATYN¹, CHRISTINE VANHOUTTE³

STUDIE UITGEVOERD DOOR VITO¹ EN UHASSELT² IN OPDRACHT VAN HET
AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED³

BESTEK NR. OE-OVO-2018-003

LIJST FIGUREN	5	
LIJST TABELLEN.....	6	
BEGRIPPENLIJST	7	
1	DOEL EN OPZET VAN DE STUDIE.....	8
2	LITERATUUR	10
2.1	WAARDEN ONROEREND ERFGOED.....	10
2.2	WAARDE IN MONETAIRE TERMEN: DE BETALINGSBEREIDHEID.....	13
2.3	BEVINDINGEN UIT EERDER EMPIRISCH ONDERZOEK.....	15
3	METHODOLOGIE	18
3.1	STEEKPROEF UIT DE POPULATIE	18
3.2	TYPE VRAGEN	20
3.3	SELECTIE ONROERENDERFGOEDOBJECTEN	23
3.4	ONDERZOEKSMETHODE BETALINGSBEREIDHEID	24
3.5	UITVOEREN VAN DE BEVRAGINGEN	27
3.6	ANALYSEMETHODEN.....	29
3.7	RESPONSCONTROLE.....	29
4	RESULTATEN	32
4.1	WAT IS DE DEELNAME AAN CULTUURGEBONDEN ACTIVITEITEN EN BETROKKENHEID BIJ ONROEREND ERFGOED?.....	32
4.2	WELKE PLAATSEN MET ERFGOEDWAARDE KENNEN VLAMINGEN IN HUN LEEFOMGEVING? 36	
4.3	HOE GEBRUIKEN EN BELEVEN ZE DIE PLAATSEN?	38
4.4	HOE WAARDEREN RESPONDENTEN DIE PLAATSEN KWALITATIEF?	41
4.5	WAT IS DE GEMIDDELDE BETALINGSBEREIDHEID VAN VLAMINGEN VOOR HET BEHOUD VAN PLAATSEN MET ERFGOEDWAARDE?	45
5	EEN WAARDERINGSFUNCTIE	56
6	BESLUIT	63
7	TOEPASSING VAN DE WAARDERINGSFUNCTIE.....	66
7.1	CASE 1	66
7.2	CASE 2	67
7.3	CASE 3	68
8	BELEIDSAANBEVELINGEN	69
8.1	ONTSLUITING VAN ONROEREND ERFGOED.....	69
8.2	BESCHERMING EN INVENTARISERING	70
8.3	FINANCIERING	71
8.4	ANDERE BELEIDSDOMEINEN.....	72
9	BIBLIOGRAFIE	74
BIJLAGE 1: LITERATUURSTUDIE NAAR WAARDENSTELSELS		77
BIJLAGE 2: BEVRAGING 1		79
BIJLAGE 3: BEVRAGING 2		114
BIJLAGE 4: 90 GESELECTEERDE ONROERENDERFGOEDOBJECTEN IN 30 GEMEENTEN.....		156

//

LIJST FIGUREN

Figuur 1: Voorbeeldkaart keuze-experiment rond waardering natuur.	15
Figuur 2: Duidelijkheid van de vragenlijst.	30
Figuur 3: Moeilijkheid om een bedrag te noemen.	30
Figuur 4: Zekerheid van het kunnen betalen van het genoemde bedrag.	31
Figuur 5: Een selectie uit de waaier van aangeduide objecten.	37
Figuur 6: Aantal respondenten die een gift deden in de afgelopen 12 maanden.	45
Figuur 7: Keuze voor andere betalingsvehikels (aantallen, n=70).	47
Figuur 8: Histogram betalingsbereidheid specifiek object (n=2549).	48
Figuur 9: Betalingsbereidheid voor alle onroerend erfgoed in de eigen stad/gemeente (n=429).....	51
Figuur 10: Betalingsbereidheid per typologie.	54

LIJST TABELLEN

Tabel 1: Karakteristieken van de finale steekproef van bevraging 1 en 2 : sociodemografische gegevens	19
Tabel 2: Waarden uit de literatuur en hun vertaling naar de bevraging	22
Tabel 3: Geselecteerde gemeenten en respons.	28
Tabel 4: Deelname aan activiteiten verbonden met cultuur en onroerend erfgoed.	33
Tabel 5: Stellingen in verband met interesse in geschiedenis en erfgoed en de wens om betrokken te zijn bij onroerend erfgoed.....	34
Tabel 6: bevraging 1: Hoe komt u in aanraking met deze plek? (n=548)	38
Tabel 7: Type gebruik.	39
Tabel 8: bevraging 2: Hoe komt u in aanraking met deze plek? (n=2530)	40
Tabel 9: Redenen om het geselecteerde onroerend erfgoed te willen bewaren (gerangschikt naar gewogen belang).....	42
Tabel 10: Gemiddelde score die de respondenten geven aan de door hun geselecteerde waarden.	43
Tabel 11: Redenen die respondenten opgeven voor het niet bewaren van het object.	44
Tabel 12: Gemiddelde score voor de door de respondenten gekozen redenen voor het niet-bewaren van een object.	44
Tabel 13: Overzicht BTB.	46
Tabel 14: Redenen waarom mensen niet willen betalen.	46
Tabel 15: Aantal keer dat een indicator voor een positieve betalingsbereidheid wordt aangeduid (in %, n=6678).	49
Tabel 16: Redenen om niet te betalen voor een specifiek onroerenderfgoedobject (n=500).	50
Tabel 18: Marginale effecten in €/huishouden/jaar niet beschikbare data.....	57
Tabel 19: Model 2: Enkel significante variabelen uit secundaire databronnen.	58
Tabel 20: Model2: marginale effecten in €/huishouden/jaar.	58
Tabel 21: Model 3: Marginale effecten van significante verklarende variabelen, geen secundaire data voorhanden.	60
Tabel 22: Model 5: BTB voor alle erfgoed in de gemeente, significante variabelen.	61
Tabel 23: Marginale effecten.	61

1 DOEL EN OPZET VAN DE STUDIE

In deze studie onderzoeken we de betalingsbereidheid (BTB) van de Vlamingen voor het behoud van plaatsen met erfgoedwaarde in hun nabije omgeving. Op die manier kunnen we achterhalen welke waarde de lokale bevolking toekent aan erfgoedsites in de buurt.

Het kwantificeren van de maatschappelijke waarde van (semi-)publieke goederen kende een doorbraak door de milieueconomie en wordt onder andere toegepast in het ecosysteemdienstenverhaal. Kwantificering heeft het voordeel dat voorkeuren van mensen in eenzelfde eenheid bijv. score, euro's, ... worden gevat waardoor afwegingen tussen verschillende opties gemakkelijker worden. Kwalitatieve waarderingen geven inzicht in het waarom van een bepaalde waarde voor onroerend erfgoed maar zijn moeilijker te gebruiken in meer generieke keuzebeslissingen. Ze brengen ook waarden van onroerend erfgoed in beeld die niet gemonetariseerd (of zeer moeilijk) worden zoals bijv. gevoel van identiteit, zich thuis voelen, verbondenheid en betekenis van een plek ...

De volgende onderzoeksvragen worden beantwoord:

1. Welke plaatsen met erfgoedwaarde kennen Vlamingen in hun leefomgeving?
2. Hoe gebruiken en beleven ze die plaatsen?
3. Hoe waarderen ze die plaatsen kwalitatief?
4. Wat is de gemiddelde betalingsbereidheid van Vlamingen voor behoud van plaatsen met erfgoedwaarde naar frequentie van gebruik, type van gebruik, en type van onroerend erfgoed?

Dit onderzoek kadert in de opdracht van het agentschap Onroerend Erfgoed om de bijdrage van het onroerend erfgoed aan onze samenleving te onderzoeken en een geschikte methodiek te ontwikkelen om de **waarde van onroerend erfgoed op objectieve wijze in beleidsbeslissingen** te laten doorwegen, (Beleidsnota onroerend erfgoed 2014-2019, p. 37, OD 5.3. De onderzoeksresultaten rond de waardebepaling van onroerend erfgoed worden ruim verspreid en worden mee ingezet om te komen tot een breed gedragen onroerenderfgoedzorg).

Sinds de FARO-conventie (2005) wordt onroerend erfgoed expliciet gewaardeerd omwille van zijn betekenis en waarde voor mensen. Daardoor wordt in beleidsbeslissingen steeds meer rekening gehouden met de waarde die mensen hechten aan en het gebruik dat mensen maken van onroerend erfgoed. Uiteindelijk moet dit leiden tot effectiever beleid dat dichter bij de mensen staat.

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden, voerden we in 2019 een grootschalig onderzoek uit in Vlaanderen bestaande uit 2 aparte bevestigingen.

Met een eerste bevestiging beantwoordden we de eerste 3 onderzoeksvragen: we bevroegen de mensen over hun kennis van plaatsen met erfgoedwaarde in hun omgeving en hun eventueel gebruik hiervan. Verder vroegen we meer input over een 3-tal door de respondent te selecteren erfgoedobjecten uit zijn of haar gemeente in verband met beleving, (kwalitatieve) waardering en gebruik.

Met de tweede bevestiging beantwoordden we de laatste onderzoeksvraag. In de tweede bevestiging kregen respondenten 3 vaste locaties in hun gemeente te zien waarover ze vragen dienden te beantwoorden m.b.t. beleving, (kwalitatieve én kwantitatieve) waardering en gebruik. De keuze voor de locaties werd ingegeven door de resultaten van de eerste bevestiging. De tweede bevestiging is een

voorbeeld van een contingente waardering, een waarderingstechniek uit de milieueconomie (zie hoofdstuk 2).

Het onderzoek levert informatie op die van pas kan komen bij het beantwoorden van verschillende beleidsvragen in het onroerendergoeddomein. Agentschappen en organisaties die onroerend erfgoed beschermen en trachten te bewaren voor de toekomst, moeten concurreren om middelen met andere maatschappelijke doelen, zoals onderwijs, gezondheidszorg of milieu. Gezien de beperkte middelen moeten prioriteiten worden gesteld: Welke onroerendergoedobjecten moeten eerst worden gerestaureerd en/of onderhouden? Hoeveel kunnen we eraan besteden? Tegelijkertijd wordt in vraag gesteld wat de rol van de overheid moet zijn in het beheer van onroerend erfgoed. Moet beheer worden ondersteund door belastinginkomsten en hoeveel, of moeten goederen met erfgoedwaarde zelfvoorzienend zijn, hetzij via toegangsgelden hetzij via donaties? De resultaten van deze studie bieden ondersteuning bij het beantwoorden van deze vragen.

Het bestaan van maatschappelijke baten voor een publiek goed zoals onroerend erfgoed, kunnen een krachtig argument bieden voor overheidsfinanciering voor dat goed. De resultaten van deze studie geven inzicht in de mogelijkheden en beperkingen om enkel te werken met giften of toegangsgelden om erfgoed te bewaren. Het goed genereert immers waarden voor een veel bredere groep mensen dan alleen voor diegenen die ervoor kiezen om het te bezoeken of geld te doneren voor het behoud ervan.

Daarenboven kan kennis over de maatschappelijke voorkeuren gebruikt worden bij het nemen van beslissingen over het onroerend erfgoed dat beschermd moet worden en de manier waarop het kan worden beheerd. Informatie over de voorkeuren van het grote publiek kan een nuttige aanvulling zijn op het expertenoordeel.

De resultaten van het onderzoek zijn complementair aan het reeds uitgevoerde onderzoek naar de impact van erfgoed op de vastgoedprijzen (Damen et al. 2017) en het onderzoek naar het draagvlak voor onroerendergoedzorg (Vanhaevre 2019). De eerste is een alternatieve methode om de gebruikswaarde van onroerend erfgoed te bepalen, de tweede is een studie rond de waardering (meningen en attitudes) van mensen voor onroerend erfgoed en het onroerendergoedbeleid in het algemeen.

2 LITERATUUR

2.1 WAARDEN ONROEREND ERFGOED

Waarden en waardering van onroerend erfgoed zijn belangrijke thema's binnen de moderne monumentenzorg. De la Torre et al. (2002) stellen dat waarden altijd aan de grondslag hebben gelegen van het conserveren van erfgoed omwille van de voor de hand liggende reden dat een gemeenschap slechts inspanning levert voor het bewaren van hetgeen zij waardevol acht. Door de toenemende wetenschappelijke aanpak van monumentenzorg in de loop van de twintigste eeuw wordt ook een objectivering van het waardenstelsel steeds belangrijker. Om deze waarden beter in kaart te brengen werden in de loop van de 20ste en 21ste eeuw verschillende waardenstelsels ontwikkeld (Fredheim & Khalif, 2016). We vatten deze samen in bijlage 1.

Volgens de Europese Normering (EN 15898) *Conservation of cultural property - Main general terms and definitions* wordt de waarde in het beheer van een onroerenderfgoedobject gedefinieerd als 'een aspect van belang dat door een individu of een gemeenschap toegekend wordt aan een object'. Hierbij worden twee noten toegevoegd: (1) 'waarden kunnen van verschillende types zijn, bijvoorbeeld: artistiek, symbolisch, historisch, sociaal, economisch, wetenschappelijk, technologisch, ...' en (2) 'de toegekende waarde kan veranderen afhankelijk van omstandigheden, zoals de manier waarop het oordeel gevormd werd, de context en het tijdstip. Waarde dient steeds aangeduid te worden door de voorgenoemde types' (artikel 3.1.4).

Het Getty Conservation Institute kent 2 betekenissen aan waarde toe: ten eerste als normen, principes of andere ideeën die dienen als een gids voor het menselijk handelen en ten tweede de waarde van erfgoed als het geheel van 'de positieve karakteristieken die toegekend worden aan erfgoedplekken en -objecten door wetgeving, bevoegde autoriteiten, en/of andere stakeholders. Deze karakteristieken zijn datgene wat de site waardevol maakt, en deze zijn vaak de reden waarom gemeenschappen en autoriteiten geïnteresseerd zijn in een specifiek culturele site of object. De voordelen van erfgoed zijn onlosmakelijk verbonden met die waarden.' (de la Torre et al., 2005, p. 5).

Als we in deze studie spreken over waarde hebben we het over deze tweede betekenis.

Naast waarden is ook het **gebruik van onroerend erfgoed** relevant in het kader van dit onderzoek. In de literatuur wordt er weinig onderscheid gemaakt tussen waarden en gebruik. Enerzijds stellen we vast dat gebruik, 'use' in verschillende waardenstelsels expliciet opgenomen is als één van de waarden (o.a. Riegl, [1902] 1982; Darvill, 1995; Feilden, 2003; Appelbaum, 2007; Stubbs, 2009), evenals 'functie' of 'functionele waarde' (o.a. Feilden, 2003; Gomez Robles, 2010; Szmelter, 2010), en 'economische waarde' (o.a. Ashley-Smith, 1999; Feilden, 2003; Lipe, 1984; Pye, 2001; Szmelter, 2010). Anderzijds kunnen verschillende 'waarden' evenzeer als 'gebruik' gedefinieerd worden wat het moeilijk maakt om het onderscheid te maken (bijv. economisch gebruik versus economische waarde, religieus gebruik versus religieuze waarde).

In de verschillende onderzochte waardenstelsels herkennen we drie grote categorieën:

- Historisch georiënteerde waarden
- Hedendaagse of gebruikswaarden: verwijst naar het huidig gebruik van onroerend erfgoed
- Niet-gebruikswaarden: verwijst naar het potentieel en toekomstig gebruik van onroerend erfgoed

Het is zeker niet zo dat elk van deze categorieën in alle bestudeerde waardenstelsels aan bod komen. De reikwijdte en focus van het waardenstelsel is in grote mate afhankelijk van het doel ervan: waardenstelsels die gebruikt worden als instrument voor bescherming van onroerend erfgoed zijn veelal historisch georiënteerd, terwijl waardenstelsels die gericht zijn op management en ontsluiting van onroerend erfgoed vaak ook hedendaagse waarden meenemen, en waardenstelsels die het doel hebben de impact van onroerend erfgoed te analyseren ook gericht zijn op potentiële en toekomstige waarden van onroerend erfgoed (de niet-gebruikswaarden).

Voor deze studie vertrekken we van het waardenstelsel dat gebruikt wordt door het agentschap Onroerend Erfgoed voor het inventariseren en het beschermen van onroerend erfgoed. In het Vlaamse Onroerenderfgoeddecreet zijn dertien erfgoedwaarden opgesomd die onderliggend zijn aan de regelgeving en het beleid in Vlaanderen, en die gebruikt worden als criteria voor opname in de inventaris of de lijst van de beschermingen: *de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische waarde, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen en de cultuurgroederen die er integrerend deel van uitmaken hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontlenuen*. Meestal heeft het onroerenderfgoedobject meerdere waarden waartussen een wisselwerking bestaat¹.

Deze erfgoedwaarden zijn in de wetgeving als volgt omschreven:

- **Archeologische waarde:** *Een onroerend goed heeft archeologische waarde als het betekenisvol kan bijdragen tot de reconstructie van de bestaansgeschiedenis van de mensheid en haar relatie tot de omgeving door de daar aanwezige overblijfselen, voorwerpen of sporen van de mens en zijn omgeving te behouden of ze met archeologische en natuurwetenschappelijke methoden te onderzoeken.*
- **Architecturale waarde:** *Een onroerend goed heeft architecturale waarde als het getuigt van een fase of aspect van de (landschaps)architectuur of de bouwkunst in het verleden. Het kan gaan om typologie, stijl, oeuvre of materiaalgebruik.*
- **Artistieke waarde:** *Een onroerend goed heeft artistieke waarde als het getuigt van het kunstzinnige streven van de mens in het verleden.*
- **Culturele waarde:** *Een onroerend goed heeft culturele waarde als het getuigt van tijd- en regio-gebonden menselijk gedrag.*
- **Esthetische waarde:** *Een onroerend goed heeft esthetische waarde als het de waarnemer zintuiglijke schoonheid laat ervaren.*
- **Historische waarde:** *Een onroerend goed heeft historische waarde als het getuigt van een (maatschappelijke) ontwikkeling, gebeurtenis, figuur, instelling of landgebruik uit het verleden van de mens.*
- **Industrieel-archeologische waarde:** *Een onroerend goed heeft industrieel-archeologische waarde als het getuigt van een ambachtelijk of industrieel verleden.*
- **Technische waarde:** *Een onroerend goed heeft technische waarde als het de ontwikkeling van de (cultuur)techniek in het verleden illustreert. Het gaat om technische toepassingen als illustratie van zowel traditionele als innovatieve technieken en materialen.*
- **Ruimtelijk-structurende waarde:** *Een onroerend goed heeft ruimtelijk-structurende waarde als het de ruimte ordent, afbakent, structureert of de blik leidt.*
- **Sociale waarde:** *Een onroerend goed heeft sociale waarde als het in de hedendaagse gemeenschap nog een actief, overgeleverd sociaal gebruik heeft of gemeenschapsvormend is blijven werken.*
- **Stedenbouwkundige waarde:** *Een onroerend goed heeft stedenbouwkundige waarde als het een rol speelt in de (planmatige) inrichting van de bebouwde ruimte in het verleden. Die*

---

¹ Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, Belgisch Staatsblad, 17 oktober 2013, 74104

inrichting omvat ook de wisselwerking tussen open en bebouwde ruimte en de samenhang tussen de verschillende schaalniveaus.

- **Volksculturele waarde:** Een onroerend goed heeft volksculturele waarde als het getuigt van gebruiken en gewoonten, voorstellingen en tradities van een specifieke bevolkingsgroep of gemeenschap in het verleden.
- **Wetenschappelijke waarde:** Een onroerend goed heeft wetenschappelijke waarde als het potentie heeft voor kennisontwikkeling en kenniswinst over een bepaald thema, periode of fenomeen, als het een bijzondere bijdrage geleverd heeft op dat vlak of als het een typevoorbeeld is².

Aangezien dit waardenstelsel ontwikkeld is als instrument voor bescherming en inventarisatie, zijn de gedefinieerde waarden in grote mate gericht op 'aspecten uit het verleden'. De waarden die zeer direct en uitsluitend gelinkt zijn aan hedendaags en toekomstig gebruik zijn niet expliciet opgenomen in dit waardenstelsel. Echter, zoals hierboven aangegeven is het onderscheid tussen 'waarde' en 'gebruik' niet altijd even duidelijk omliggend en zo zijn er ook in dit waardenstelsel verschillende waarden die tegelijkertijd een vorm van gebruik impliceren. Dit is het duidelijkst voor de sociale waarde waarbij verwezen wordt naar het doorleven van het gemeenschapsvormend element van het onroerend erfgoed in het hedendaags gebruik van het onroerend erfgoed. Maar ook andere waarden kunnen aan een gebruik gekoppeld worden, zoals de archeologische, historische, en wetenschappelijke waarde die een gebruik in de vorm van kennisopbouw kunnen impliceren, of de ruimte-structurende en stedenbouwkundige waarde die een gebruik als oriëntatiepunt kunnen impliceren. Tevens kunnen nagenoeg alle waarden met educatief belang gelinkt worden.

In de context van deze studie is het van belang om ook aspecten die met hedendaags en toekomstig gebruik te maken hebben mee in rekening te brengen. Daarom destilleren we uit de verschillende bestudeerde waardenstelsels (Fredheim & Khalaf, 2016; Mason, 2002; Cave & Negussie, 2017) een reeks van waarden die gelinkt zijn aan gebruik, en op die manier een aanvulling vormen op het waardenstelsel uit het Onroerenderfgoeddecreet. We kwamen tot deze opsomming van waarden door de hedendaagse waarden zoals in de verschillende waardenstelsels geformuleerd, naast elkaar te leggen. Dit is ook de indeling die we in de economische waardering in deze studie aanhouden.

GEBRUIKSWAARDEN:

- **Functionele waarde:** oorspronkelijke of nieuwe functie (hergebruik of herbestemming);
- **Recreatieve waarde:** ontspanning en toerisme;
- **Educatieve waarde:** als bron van kennis en/of kennisoverdracht;
- **Financiële waarde:** als bron van inkomsten;
- **Religieuze/spirituele waarde:** als plek met een religieuze of spirituele betekenis;
- **Symbolische waarde:** symbool voor een bepaalde plek, uiting van lokale identiteit, verbonden met een (politieke) gedachtegoed, betekenisdrager, ...

OPTIEWAARDE: waarde door potentieel gebruik van het onroerend erfgoed in de toekomst voor de huidige generatie.

NIET-GEBRUIKSWAARDEN:

- **Bestaanswaarde:** waarde van onroerend erfgoed puur voor het bestaan van het onroerend erfgoed, ongeacht het gebruik;
- **Overdrachtswaarde:** waarde van het onroerend erfgoed voor toekomstige generaties.

---

² Ministerieel besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed', *Belgisch Staatsblad*, 3 augustus 2015, 48925.

2.2 WAARDE IN MONETAIRE TERMEN: DE BETALINGSBEREIDHEID

Onroerend erfgoed heeft dus vele verschillende waarden. Omdat deze waarden op zichzelf vrij ontastbare begrippen zijn, is de mens al vroeg op zoek gegaan naar mogelijkheden om deze waarden tastbaar te maken en te meten (waardering). Om de waardering van verschillende mensen te kunnen vergelijken moeten we ze in eenzelfde eenheid uitdrukken. In economische studies gebeurt deze waardering in geldtermen. Het maximale bedrag dat een individu wil betalen voor iets vertelt ons iets over hoe erg dat individu het goed of de dienst waardeert. Dit noemen we de betalingsbereidheid. We mogen deze betalingsbereidheid niet verwarren met de prijs. De prijs is enkel dat deel dat bij een verhandeling van het goed of de dienst wordt betaald en omvat slechts een deel van de totale economische waarde van een goed of dienst.

Die totale economische waarde bestaat uit een gebruikswaarde en een niet-gebruikswaarde. De gebruikswaarde is de betalingsbereidheid van een individu om gebruik te kunnen maken van een goed, in dit geval een goed met erfgoedwaarde. De niet-gebruikswaarde is de betalingsbereidheid van een individu voor een goed los van het gebruik van dat goed.

2.2.1 Onroerend erfgoed als (semi-)publiek goed

De betalingsbereidheid voor een goed of dienst kan op verschillende manieren gemeten worden. Vaak wordt de marktprijs aanzien als de betalingsbereidheid voor een goed of dienst. De markt is zelden perfect (subsidies, monopolie, bepaalde gebruiken die niet doorgerekend kunnen worden ...) waardoor de marktprijs vaak afwijkt van de werkelijke betalingsbereidheid.

Bovendien is de marktprijs voor onroerend erfgoed vaak niet gekend omdat het heel wat kenmerken van een publiek goed vertoont. Dit betekent dat onroerend erfgoed vaak een niet-uitsluitbaar en niet-rivaliserend karakter heeft.

- **Niet-uitsluitbaar** wil zeggen dat je geen mensen kan uitsluiten van het 'genieten' van het goed. De niet-uitsluitbaarheid van onroerend erfgoed varieert sterk. Je kan toegang tot een artefact uitsluiten voor sommige mensen door het in een museum te leggen en een toegangsprijs te vragen. Maar bij een historische kern kan dit niet.
- **Niet-rivaliserend** wil zeggen dat meerdere mensen ervan kunnen genieten zonder afbreuk te doen aan elkaars gebruik. Ook hier zit een onderscheid tussen verschillende onroerenderfgoed sites. Soms kan de druk op het onroerend erfgoed ervoor zorgen dat het gebruik wel rivaliserend wordt bijv. bij aantasting van het onroerend erfgoed, te grote druk op een site, ...

De marktprijs kan in het geval van onroerend erfgoed dus niet dienstdoen als een meting van de economische waarde ervan. We kunnen de betalingsbereidheid via andere methoden meten. Er is de groep van methoden die de waardering van mensen afleiden uit geobserveerd gedrag en de groep van methoden die de waardering afleiden van verwacht gedrag, waarbij de betalingsbereidheid rechtstreeks wordt gevraagd in een bevraging.

2.2.2 Waardering op basis van geobserveerd gedrag

In het geval van de eerste groep leidt men de voorkeuren van mensen en hun bereidheid tot betalen af uit hun gedrag op bestaande markten. Er zijn twee soorten methoden.

- Hedonische prijzenmethode:
Door meer (minder) te betalen voor eenzelfde woning in een omgeving met meer (minder) onroerend erfgoed uitens mensen hun voorkeur voor deze omgevingsvariabele (bijvoorbeeld nabijheid van kasteel met park). Via een statistische analyse schat men dan de bereidheid tot betalen voor de aanwezigheid van erfgoedkarakteristieken in de buurt op basis van de vastgoedwaarde van het goed.
- Reiskostenmethode:
De reiskostenmethode wordt vooral gebruikt om de recreatieve waarde van een site te bepalen. Ze is gebaseerd op de idee dat belevingswaarden geassocieerd zijn met de kost die gemaakt wordt om gebruik te maken van het goed, bijv. bezoek aan een erfgoedplaats. Mogelijke kosten zijn directe bestedingen zoals transportkosten en toegangskosten én indirecte bestedingen zoals opportuniteitskosten van bestede tijd.

2.2.3 Waardering op basis van verwacht gedrag

Bij deze groep van methoden peilt men via een bevraging rechtstreeks naar de betalingsbereidheid van de respondenten voor een bepaald goed of dienst. Men creëert een hypothetische markt waarop het goed of de dienst "aangeboden" wordt. Ook hier onderscheidt men twee soorten methoden.

- Contingentewaarderingsmethode:
Deze gebruikt bevragingen om direct aan de respondenten te vragen hoeveel ze bereid zijn te betalen om een bepaalde onroerende-erfgoedplek en de diensten die deze levert te beschermen of te verbeteren. In het geval van een mogelijke verslechtering van de plek, kan men via bevragingen trachten te achterhalen hoeveel geld mensen minimaal willen accepteren (*willingness to accept*) als compensatie voor het verlies of de degradatie van de site en de geleverde diensten.
- Keuze-experiment:
Bij deze techniek moeten mensen kiezen tussen verschillende alternatieven, die vaak worden voorgesteld op een keuzekaart. De alternatieven bestaan uit dezelfde elementen (attributen) maar met verschillende invullingen of niveaus waaronder ook een prijsattribuut. De voorkeur voor de verschillende attributen wordt dan geanalyseerd en zo kan voor een bepaald alternatief de betalingsbereidheid worden afgeleid. Hieronder is een voorbeeld afgebeeld van een keuze-experiment rond aantrekkelijkheid van landschappen voor recreatie: in de twee alternatieve scenario's (A en B) is één van de elementen soortenrijkdom, maar bij scenario A is de soortenrijkdom laag, terwijl deze voor scenario B hoog is.

Figuur 1: Voorbeeldkaart keuze-experiment rond waardering natuur.

	Scenario A	Scenario B	Huidige situatie C
Natuurtype	Slik en schor 	Bos 	Akker of weiland
Omvang	10 ha (100m bij 1 km) 	200 ha (2 km bij 1 km) 	-
Nieuw natuurlandschap grenst aan ...	Bestaande industrie 	Bestaande landbouw 	-
Soortenrijkdom	Laag 	Hoog 	-
Toegankelijkheid	Niet toegankelijk 	Toegankelijk 	-
Afstand tot uw woning	50 km van uw woning 	5 km van uw woning 	-
Betaling aan fonds per huishouden per jaar	20 € per jaar	10 € per jaar	0 € per jaar

Liekens et al.2013

In het verleden was de kritiek op monetaire waardering het grootst voor de groep van methoden op basis van het verwacht gedrag, maar door verbetering van de methoden en invoer van goede protocollen voor ontwerp en uitvoering is een groot deel van deze kritiek weerlegd kunnen worden.

2.3 BEVINDINGEN UIT EERDER EMPIRISCH ONDERZOEK

2.3.1 Bevindingen

We hebben voor de literatuurstudie vooral geput uit het werk van Navrud en Ready (2002) en een recente meta-analyse van Wright en Eppink (2016). Daarnaast hebben we recentere waarderingsstudies rond erfgoed gescreend. Dit leidde tot de volgende bevindingen:

- Studies die peilen naar de economische waarde van onroerend erfgoed zijn beperkt aanwezig. Ze concentreren zich voornamelijk op bouwkundig erfgoed.
- Het gaat hier meestal over uitzonderlijk onroerend erfgoed. Vaak wordt er gekeken naar de waarde voor bezoekers of toeristen. De waarde voor de lokale bevolking wordt zelden gemeten.
- De meeste studies gebruiken de contingente waardering, een methode van uitgedrukte voorkeuren. De methode wordt gebruikt voor de meting van de totale economische waarde (Morey en Rossmann, 2003, Nijkamp, 2012) maar ook voor specifieke types van waarde zoals de toeristische waarde, de overdrachtswaarde (Navrud en Strand, 2002, Ruijgrok, 2006), en de esthetische waarde (Maddison en Mourato, 2001). In mindere mate worden keuze-experimenten uitgevoerd (e.g. Riganti en Nijkamp, 2004; Tuan en Navrud, 2007).

Gereveleerde voorkeuren worden minder gebruikt in onderzoek. De reiskostenmethode werd gebruikt voor het waarderen van oorlogsvelden door Melstrom in 2014 en van een Nationaal museum door Torres-Ortega et al. in 2018. Recent nog werd in Vlaanderen een hedonische prijzenanalyse gemaakt om de invloed van onroerend erfgoed in de nabijheid op de woningprijzen na te gaan (Damen et al. 2017).

- In het algemeen tonen de studies een significant positieve betalingsbereidheid voor gebruik, behoud of herstel van het bevraagde onroerend erfgoed. Dit impliceert dat schade aan onroerend erfgoed ongewenst is en dat het publiek bereid is om positieve bedragen te betalen om deze te vermijden of te vertragen.
- Veel studies tonen hoge aantallen zero-betalingsbereidheid (Wright en Eppink, 2016). Dit heeft te maken met budgetrestricties, weinig interesse in onroerend erfgoed en met het feit dat onroerend erfgoed laag scoort op de lijst van belangrijke maatschappelijke thema's. Een betalingsbereidheid van 0 betekent dat een groot deel van de bevolking vindt dat hun welvaart niet beïnvloed wordt door het verdwijnen van onroerend erfgoed. De gemeten positieve betalingsbereidheid van een onroerend erfgoed komt vaak slechts van een klein deel van de bevolking.
- De betalingsbereidheid van gebruikers (mensen die bezoeken, wonen in of gebruiken voor een andere activiteit) is hoger dan die van niet-gebruikers. Het aandeel zero stemmers is ook hoger bij niet-gebruikers. Niet-gebruikers hebben dan wel een lagere BTB, maar als heel veel mensen toch een bepaald onroerend erfgoed (bijv. bij uniek onroerend erfgoed zoals de piramides in Egypte) heel belangrijk vinden, kan de totale waarde van niet-gebruikers hoog uitvallen.
- De economische waarde van onroerend erfgoed wordt beïnvloed door de bevolkingsdichtheid in de onmiddellijke omgeving van het onroerend erfgoed.
- De BTB is hoger als er een actief behoud (adaptief hergebruik en conservatie) is van de site ten opzichte van passieve sitebescherming (bescherming en toegang). Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat waarden meer ervaren worden als het onroerend erfgoed deel uitmaakt van het dagelijkse leven en er zo een grotere emotionele betrokkenheid is.
- De meta-analyse vindt een verschil in betalingsbereidheid tussen landen wat wijst op een structureel verschil in voorkeuren en drivers voor de waardering van onroerend erfgoed.

2.3.2 Conclusie

Om de onderzoeksvragen van deze studie te kunnen beantwoorden was een eigen bevraging noodzakelijk, aangezien er geen data beschikbaar waren uit het buitenland die konden gebruikt worden.

De bovenstaande bevindingen kunnen niet veralgemeend worden naar alle onroerend erfgoed omdat de studies uit het buitenland:

- enkel kunnen gebruikt worden voor sites met vergelijkbare kenmerken (Lawton et al., 2018);
- tamelijk divers zijn naar het gewaardeerde goed en de baten. De meesten focussen zich op bouwkundig erfgoed;
- meestal over uniek onroerend erfgoed gaan (bijv. UNESCO-erfgoed sites) en minder uniek erfgoed zelden aan bod komt. Een vergelijking tussen studies en transfer van resultaten in een meer algemene context is moeilijk.

Uit de bevindingen volgde ook dat we goed moesten nadenken over welke variabelen we wensten te bevragen zodat we enerzijds in een waarderingsfunctie de belangrijkste verklarende variabelen kunnen meenemen. Anderzijds moesten de variabelen ook gemakkelijk te verzamelen zijn voor een specifieke onroerendergoedsite bijv. data uit de inventaris.

3 METHODOLOGIE

Het onderzoek gebeurde zoals eerder gezegd door het uitvoeren van 2 bevestigingen. De eerste bevestiging de respondenten naar hun algemene kennis rond onroerend erfgoed in hun stad of gemeente en werd gebruikt voor de selectie van de onroerenderfgoedobjecten in de tweede bevestiging. De tweede peilde bij de respondenten naar hun betalingsbereidheid voor 3 door ons geselecteerde objecten in hun stad of gemeente.

3.1 STEEKPROEF UIT DE POPULATIE

3.1.1 Representativiteit

Cruciaal voor een onderzoek dat relevante beleidsaanbevelingen wenst te formuleren, is onder meer dat de steekproef die wordt getrokken representatief is en dus een afspiegeling vormt van de populatie. Een goede steekproefbepaling impliceert daarbij de volgende stappen:

- De definitie van de populatie die in aanmerking komt voor selectie;
- De profilering van deze populatie op een aantal gekende criteria of variabelen;
- Het definiëren van een steekproef waarvan de samenstelling zo goed mogelijk overeenkomt met de samenstelling van de gedefinieerde populatie en die groot genoeg is om de foutenmarge te minimaliseren.

De populatie die in aanmerking komt voor selectie is de Vlaamse bevolking ≥ 18 jaar. De profilering van de populatie baseren we vervolgens op de Golden Standard (GS) van het CIM (Centrum voor Informatie over de Media). De GS betreft een samenwerking tussen het CIM, Febelmar (de Belgische Federatie voor Marktonderzoeksbureaus) en WDM Belgium, en beschrijft de sociodemografische structuur van de Belgische bevolking van 12 jaar en ouder op een aantal variabelen. De GS wordt elk jaar in september geactualiseerd. Voor verdere informatie omtrent de Golden Standard verwijzen we naar <https://www.cim.be/nl/golden-standard>.

Algemeen geldt het principe: hoe groter de steekproef, des te kleiner de foutenmarge. Algemeen wordt binnen onderzoek een foutenmarge van maximum 5% getolereerd voor de totale populatie bij een betrouwbaarheidsinterval van 95%.

3.1.2 Panel

De steekproef werd getrokken uit het panel van iVOX. iVOX beheert het grootste online onderzoekspanel in België dat bestaat uit 150 000 leden. Hieruit kan iVOX representatieve steekproeven trekken op basis van verschillende variabelen en door middel van zogenaamde propensity weighting bevorderen dat de juiste random gekozen respondenten met het noodzakelijke profiel meedoen aan een bepaalde bevestiging. Er werd gewogen met harde quota op geslacht, en leeftijd en niet te harde quota van sociale klasse.

3.1.3 Resultaten representativiteit

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de bevraagde sociodemografische variabelen. Als laatste kolom is de verhouding op Vlaams niveau weergegeven op basis van de gegevens van Statistiek België 2018-2019 (Statbel.be). We kijken of de verschillen die er zijn tussen de steekproeven en de Vlaamse statistieken significant verschillend zijn van elkaar of niet. Dit doen we door een Chi²-test toe te passen op beide reeksen.

Tabel 1: Karakteristieken van de finale steekproef van bevraging 1 en 2 : sociodemografische gegevens

		STEEKPROEF 1 (%)	STEEKPROEF 2 (%)	VLAANDEREN (%)
Geslacht	Man:	49,1	49	49,2
	Vrouw:	50,5	50,8	50,8
	X	0,4	0,2	
Leeftijd	18-29:	11	7	19
	30 tot 64:	64	69	60
	>= 65	25	24	20
Huishoudgrootte	1:	21	20	32
	≥2:	79	80	68
Scholingsgraad	Laaggeschoold	1	2,3	19
	Middengespoold (diploma middelbaar onderwijs)	37	34,2	40
	Hooggeschoold	61	63,5	41
Gemiddeld maandelijks equivalent huishoudinkomen		NB	€ 1 962	€ 2 251
Gemiddeld netto maandelijks huishoudinkomen		€3 166	€ 3 076	NB
Job status*	Actief	57	60	67
	Niet actief	43	40	33

NB niet beschikbaar

De sociodemografische variabelen van de steekproeven verschillen niet statistisch significant van de Vlaamse bevolking, behalve voor scholingsgraad. We hebben aanzienlijk minder laaggeschoolden in de finale steekproeven (2.3% ten opzicht van 19%). Dit zijn mensen die het middelbaar schooldiploma niet hebben gehaald. We hebben hier in de analyse voor gecorrigeerd door de betalingsbereidheid van mensen met een lagere scholingsgraad zwaarder te laten doorwegen in de resultaten.

Hoe sterk het huishoudinkomen afwijkt is moeilijk in te schatten omdat de cijfers van Statbel betrekking hebben op het gemiddeld equivalent huishoudinkomen waarbij het netto huishoudinkomen wordt gedeeld door een factor die berekend wordt op basis van het aantal leden van het huishouden (€ 1 000/maand is veel meer voor een alleenstaande dan een gezin met 2 kinderen), waardoor het gemiddeld equivalent huishoudinkomen verschillend is van het gemiddeld huishoudinkomen.

We hebben getracht dit equivalent huishoudinkomen te benaderen door het gemiddelde van de aangegeven inkomenscategorie te delen door de equivalentiefactor op basis van het aantal gezinsleden en de gezinssamenstelling die de respondent invulde (we hebben hier wel wat aannames

////////////////////////////////////

moeten doen, zo kan het zijn dat een volwassene kind dat de bevraging invulde niet het inkomen van zijn/haar ouders meetelde). Uit de Chi²-test blijkt dat de steekproef niet significant verschillend is van de Vlaamse statistieken (met 99% betrouwbaarheid en 9 vrijheidsgraden). In de regressiefunctie hebben we inkomen meegenomen als een variabele.

3.2 TYPE VRAGEN

De vragen aan de respondent werden opgesteld op basis van literatuuronderzoek, een focusgroep en overleg met de opdrachtgever en andere experts (fase 1).

3.2.1 Focusgroep en klankbordgroep

3.2.1.1 Focusgroep

Vooraf aan de bevragingen, organiseerden we een focusgroep van 10 mensen met een evenwicht tussen man/vrouw, leeftijd en opleidingsgraad.

Deze focusgroep was nodig om:

- af te toetsen dat termen of definities die gebruikt werden in de bevraging eenduidig geïnterpreteerd worden zoals bijv. onroerend erfgoed, gebruik, herbestemming ...;
- na te gaan welke kenmerken van onroerend erfgoed zij hanteren om te bepalen hoe waardevol het onroerend erfgoed is en hoe gemakkelijk/moeilijk het is om binnen een bepaalde perimeter te blijven;
- de behapbaarheid van het betalingsbereidheidsscenario af te toetsen;
- de aanvaardbaarheid van het betalingsvehikel (zie 3.4.3) te toetsen.

3.2.1.2 Klankbordgroep

De klankbordgroep bestond uit een 15-tal experts afkomstig van het agentschap Onroerend Erfgoed en andere organisaties actief in het onroerenderfgoeddomein (Herita, Histories, het Vlaams steunpunt voor erfgoed Faro, de stad Leuven, het Regionaal landschap Haspengouw en Voeren, het departement Cultuur van de Vlaamse Overheid, de Vlaamse Bouwmeester).

De vragenlijsten werden ook aan deze groep voorgelegd om te bewaken dat de vraagstelling paste in de beoogde doelstelling enerzijds en dat de bevraagde variabelen ook later terug te vinden zijn in de beschikbare informatie in de onroerenderfgoeddatabanken anderzijds. Deze groep werd tevens gevraagd naar input over de onderzoeksopzet.

3.2.1.3 Aanpassingen

De focusgroep bleek een goed begrip te hebben van wat de wetgever onder onroerend erfgoed verstaat. Naast de voor de hand liggende voorbeelden zoals kerken en kastelen, werden ook stads- en dorpsgezichten en cultuurhistorische landschappen genoemd.

De formulering van vragen werd op basis van opmerkingen van de focusgroep en de klankbordgroep aangepast. Ook werden een aantal definities toegevoegd omdat stads- en dorpsgezichten en monumenten niet door iedereen op dezelfde manier werden begrepen.

Tabel 2: Waarden uit de literatuur en hun vertaling naar de bevraging.

	Expert-formulering	Formulering in de context van de bevraging van de lokale bevolking
Waarden uit het Onroerenderfgoeddecreet	Archeologische waarde	Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
	Architecturale waarde	Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
	Artistieke waarde	Het onroerend erfgoed toont een kunstvorm uit het verleden
	Culturele waarde	Het verhaal achter deze plaats is prachtig. Het onroerend erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
	Esthetische waarde	Deze plaats is mooi; Het maakt mijn leefomgeving mooier.
	Historische waarde	Het is een oude plaats; Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
	Industrieel-archeologische waarde	Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger werkte
	Technische waarde	Het onroerend erfgoed is getuige van de ontwikkeling van de techniek
	Ruimtelijk-structurende waarde	Het onroerend erfgoed is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
	Sociale waarde	Het onroerend erfgoed brengt mensen samen; Er hangt een gebruik aan vast dat we nog steeds samen doen.
	Stedenbouwkundige waarde	Zonder deze plaats zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien.
	Volkskundige waarde	Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
	Wetenschappelijke waarde	Het onroerend erfgoed is potentieel een bron van kennis over een bepaald thema, periode of fenomeen.
	Aanvulling met hedendaagse waarden	<i>Gebruik</i>
Functionele waarde		Deze plaats wordt nuttig gebruikt
Recreatieve waarde		Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
Educatieve waarde		Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
Religieuze/spirituele waarde		Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld; Het brengt me dicht bij God
Symbolische waarde		Deze plaats maakt me trots; Deze plaats heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie; Deze plaats is een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente.
Financiële waarde		Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente; Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft; Het is een bron van inkomsten voor de eigenaar.
<i>Niet-gebruik</i>		
Bestaanswaarde		Ik vind het bestaan van onroerend erfgoed belangrijk ongeacht het gebruik ervan
Overdrachtswaarde		Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
Optiewaarde	Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken.	

Het laatste deel van de bevraging bestond uit een aantal controlevragen zodat we de kwaliteit van de antwoorden konden nagaan.

De vragenlijst van de eerste bevraging is opgenomen in bijlage 2.

- Naar grootteklasse:
Zowel grote als middelgrote als kleine objecten werden geselecteerd.
- Naar bekendheid:
We vroegen aan de consultants van het agentschap Onroerend Erfgoed per stad of gemeente minstens 1 object te selecteren dat met grote waarschijnlijkheid vrij bekend was bij de lokale bevolking en minstens 1 object dat met grote waarschijnlijkheid minder bekend was bij de lokale bevolking.

De lijst van deze 90 objecten vindt u in bijlage 4.

Uit bevraging 1 bleken bepaalde waarden meer te wegen in de door de respondenten geselecteerde objecten (zie 4.4). Deze waarden konden niet worden meegenomen in de selectie van de objecten maar zijn wel voldoende aanwezig binnen de selectie.

Ook wilden we bekijken of toegankelijkheid en gebruik van het object een invloed heeft op de betalingsbereidheid. Omdat de gegevens niet steeds voorhanden waren voor elk erfgoed is deze factor niet gebruikt bij de selectie.

Uit de tweede bevraging bleek dat:

- 1% van de onroenderfgoedobjecten niet toegankelijk is en ook niet zichtbaar vanop de openbare weg;
- 21% van de onroenderfgoedobjecten niet toegankelijk is maar wel zichtbaar vanop de openbare weg;
- 78% deels of volledig toegankelijk is. In 5% van de geselecteerde plekken was het gebouw toegankelijk als horecazaak of winkel, soms ook als stadhuis of locatie van gemeentelijke diensten.

Als we kijken naar het tijdstip waarop deze objecten toegankelijk zijn, is 53% steeds te bezoeken, 35% op vaste openingstijden en 12% op afspraak. In slechts 3% van de gevallen wordt er toegangsgeld gevraagd.

Er is voldoende variatie in de steekproef aanwezig om de impact van toegankelijkheid op BTB te kunnen schatten.

3.4 ONDERZOEKSMETHODE BETALINGSBEREIDHEID

3.4.1 Keuze voor de contingentewaarderingsmethode

De keuze tussen de methoden contingentewaardering en keuze-experiment is afhankelijk van de kenmerken van het onroenderfgoedobject die belangrijk zijn in de waardering van de respondenten en of deze kenmerken te koppelen zijn aan de onroenderfgoedobjecten op basis van de inventarissen of beschikbare data over elk individueel onroenderfgoedobject. In een keuze-experiment moet je immers een onroerend erfgoed laten variëren op basis van een aantal attributen. We zouden dan de keuzekaarten zo moeten opstellen dat de respondent een keuze maakt tussen verschillende onroenderfgoedobjecten afhankelijk van deze kenmerken en variaties in deze kenmerken. Voor de vraagstelling was het keuze-experiment te ingewikkeld voor de respondent. Bovendien beschikte het agentschap niet over gegevens over de toestand en het gebruik van alle onroenderfgoedobjecten.

De contingentewaarderingsmethode daarentegen vertrekt van een vastomlijnd scenario wat ook nauwer aansluit bij de vraagstelling: waardering voor het bewaren van onroerend erfgoed in de nabije omgeving (gemeente). Daarom werd geopteerd voor de contingentewaarderingsmethode.

3.4.2 Scenario

In een contingentewaarderingsstudie wordt onderzocht wat de betalingsbereidheid is voor een verandering in een situatie. De bekomen waarde is een uitdrukking van het verschil in betalingsbereidheid tussen de huidige situatie en een toekomstige situatie. Het is belangrijk dat de toekomstige situatie op een begrijpelijke en betekenisvolle wijze wordt omschreven.

We vragen aan de respondenten wat het maximale bedrag is dat ze als huishouden willen betalen voor het bewaren van een specifiek onroerenderfgoedobject in de toekomst. Zonder de betalingen gaat de staat van het onroerend erfgoed achteruit en kan het op termijn verdwijnen. Om hen te helpen, werken we met een betalingskaart waarop verschillende bedragen staan vermeld (zie bevraging in bijlage 3).

De betalingsbereidheid wordt gevraagd voor een specifiek object. Het is onwaarschijnlijk dat de respondent voor elk erfgoedobject met gelijke kenmerken hetzelfde bedrag zal willen betalen. Bij grotere aantallen van eenzelfde goed neemt de waardering voor een extra object af (de theorie van afnemend nut). Daarnaast wordt de betalingsbereidheid uiteraard bepaald door de grootte van het inkomen van die persoon.

Daarom gaan we ook na of de respondent liever voor het specifieke erfgoedobject wenst te betalen of eerder voor alle onroerend erfgoed in de gemeente samen. Hieruit kunnen we ook afleiden wat de gemiddelde betalingsbereidheid is voor het totale bestand aan onroerend erfgoed in een gemeente/stad ten opzichte van de betalingsbereidheid voor één object.

3.4.3 Betalingsvehikel

In contingentewaarderingsstudies wordt de kost op een bepaalde manier aan het scenario gekoppeld. Dit heet het betalingsvehikel. Dit kan bijvoorbeeld een taks zijn, maar ook een eenmalige gift of een toegangsprijs.

Essentieel in dit type onderzoek is dat het betalingsvehikel realistisch is:

- De respondenten moeten zich op een realistische manier kunnen inbeelden dat ze die kost effectief zouden moeten dragen en niet kunnen vermijden zodat hun echte economische waardering wordt gemeten;
- Het betalingsvehikel moet ook realistisch zijn in de zin dat het geschetste scenario tot kosten kan leiden die gerecupereerd/vermeden kunnen worden door de betalingen.

In deze studie kiezen we voor een eerder conservatief betalingsvehikel: de geormerkte gemeentetaks. Geormerkte betekent dat het geld van de taks enkel voor het onderhoud van onroerend erfgoed wordt ingezet en niet voor iets anders. Als je belang hecht aan onroerend erfgoed, dan stijgt de gemeentetaks voor het gezin met een bepaald jaarlijks bedrag. Als je geen belang hecht aan onroerend erfgoed, dan blijft de gemeentetaks gewoon dezelfde. Het vehikel is conservatief in de zin dat het tot eerder lage, voorzichtige schattingen leidt.

We kiezen voor een taks omdat bij vrijwillige bijdragen mensen minder of niet betalen omwille van het vrijbuitersprobleem, ook gekend als de *free rider bias*. Men ziet dikwijls het nut niet in van betalen als anderen dat ook niet doen. Vragen hoeveel van de reeds betaalde taks ze wensen uit te geven aan onroerend erfgoed is niet meteen een goede vraag want ten koste van wat: sport, handel, onderwijs ... Dit is voor mensen heel moeilijk in te schatten. Het beste is om de vraag terug te brengen naar hun eigen beschikbare budget. Bij de analyse van de resultaten houden we dan ook rekening met de inkomens van mensen om de relatieve betalingsbereidheid af te leiden.

We vragen bij mensen die een betalingsbereidheid van nul hebben naar de reden zodat een echte nul kan worden onderscheiden van een protestantwoord (zie 4.5.2.1). We vragen ook of ze op een andere manier dan via de gemeentetaks zouden bijdragen bijv. via vrijwilligerswerk, een toegangsprijs of een gift.

Van deze 1 252 respondenten werd de betalingsbereidheid bekeken en werd getest of de genoemde bedragen effectief een uiting zijn van een waardering voor onroerend erfgoed of ze eerder een proteststem zijn (zie 4.5.2). Op basis van deze test hebben we 510 observaties verwijderd.

We gebruikten de resterende 2.548 observaties voor de analyse.

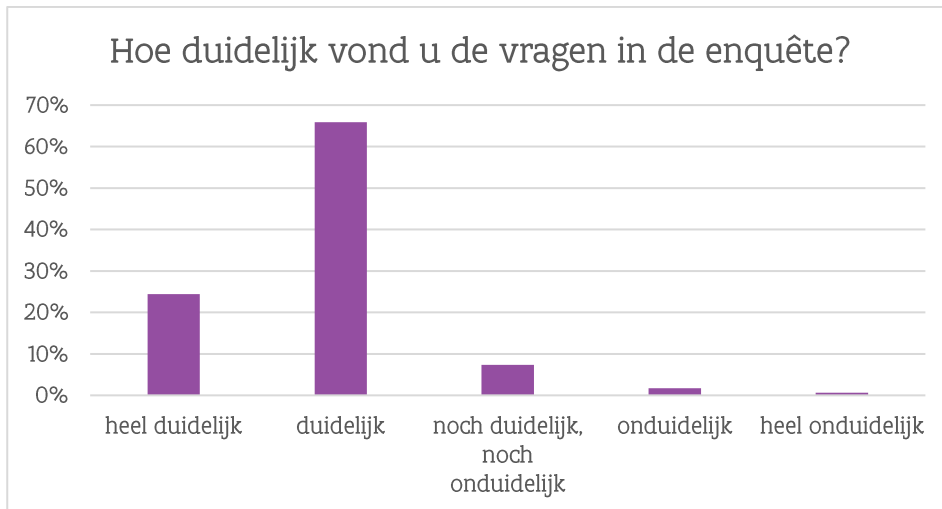
Tabel 3: Geselecteerde gemeenten en respons.

	Gemeente	Aantal inwoners	Totale respons	panel iVOX	Facebook
1	Alveringem	2062	2	1	1
2	Asse	12731	40	21	19
3	Blankenberge	7956	19	17	2
4	Boechout	5303	19	19	0
5	Destelbergen	7348	15	15	0
6	Diest	9599	29	29	0
7	Gent	103115	268	268	0
8	Grimbergen	14768	46	25	21
9	Grobbendonk	4604	14	8	6
10	Hasselt	30753	91	90	1
11	Hoogstraten	8354	28	7	21
12	Huldenberg	3933	15	6	9
13	Ieper	14624	62	29	33
14	Lede	7451	20	20	0
15	Lennik	3697	21	5	16
16	Maaseik	10301	36	21	15
17	Mechelen	34130	75	74	1
18	Meerhout	4083	16	16	0
19	Ninove	15458	39	38	1
20	Oostende	29052	78	78	0
21	Oudsbergen	9588	60	11	49
22	Riemst	6754	37	11	26
23	Sint-Genesius-Rode	7479	7	7	0
24	Sint-Lievens-Houtem	4112	2	2	0
25	Sint-Niklaas	30150	79	79	0
26	Sint-Truiden	16483	44	43	1
27	Vosselaar	4365	19	9	10
28	Wevelgem	12944	32	32	0
29	Wielsbeke	3824	17	4	13
30	Zonhoven	8673	22	22	0
	Totaal		1252	1007	245

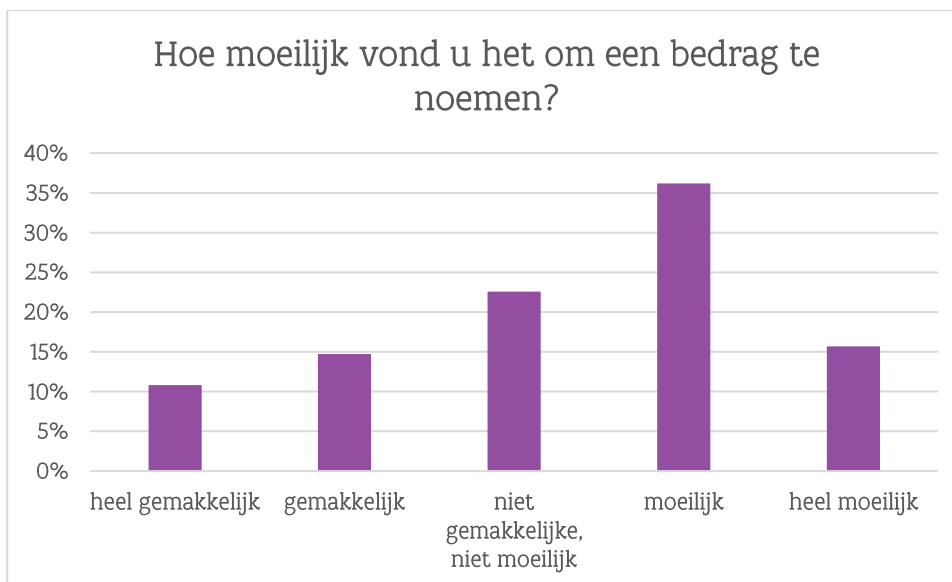

Figuur 2: Duidelijkheid van de vragenlijst.

52% van de respondenten vond het moeilijk tot heel moeilijk om een bedrag te noemen (zie Figuur 3). Dit heeft grotendeels te maken met de onbekendheid met de economische waarden en de kost van onroerend erfgoed. Mensen zijn meer vertrouwd met de kost van bijvoorbeeld een brood of een auto en kunnen beter inschatten wat de waarde is van bijvoorbeeld extra opties op de wagen en wat ze er zelf voor over hebben. Ze zijn minder vertrouwd met de onderhoudskost en de waarde van onroerend erfgoed. Op zich kunnen ze enkel inschatten wat ze er zelf voor over zouden hebben. Slechts 26% van de respondenten had geen moeite met het noemen van een bedrag. We vonden geen verschil tussen beide groepen op het vlak van sociodemografische kenmerken en interesse in cultuur en onroerend erfgoed. We zien wel dat er een significante negatieve correlatie is met betalingsbereidheid, hoewel beperkt: hoe makkelijker mensen het noemen van een bedrag vonden, hoe lager dat bedrag was.

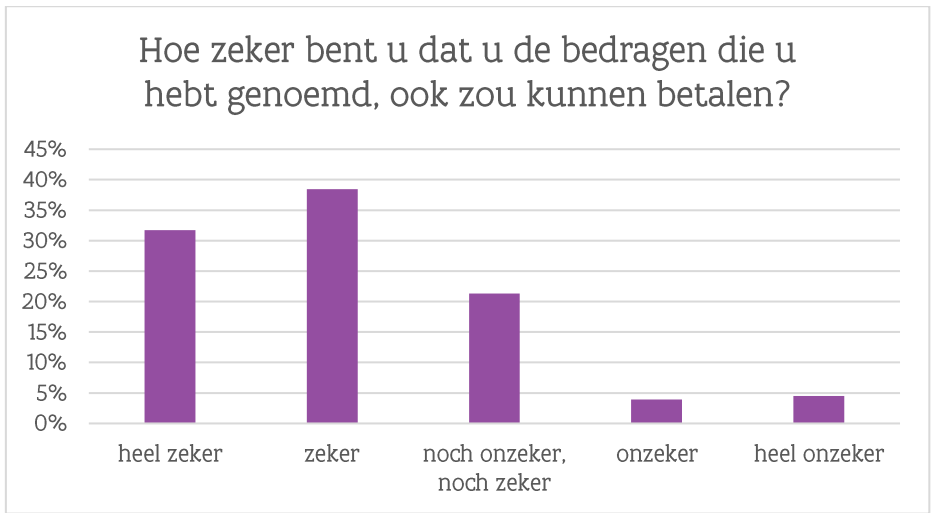
Figuur 3: Moeilijkheid om een bedrag te noemen.

Op de vraag of ze zeker zijn dat ze de genoemde bedragen ook kunnen betalen indien die effectief zouden worden geïnd, antwoordde 70% zeker tot heel zeker (zie Figuur 4). 9% was hier niet zo zeker van. Dit wil zeggen dat de overgrote meerderheid van de respondenten goed nagedacht heeft over het gekozen bedrag en zijn eigen inkomen in het achterhoofd heeft gehouden. Voor de 9%

respondenten die hier eerder onzeker over zijn, weten we niet wat de oorzaak van deze onzekerheid is (jobzekerheid, toch wat te hoge bedragen ingevuld, moeilijk om een bedrag in te vullen ...). Deze mensen hebben eerder voorzichtig geantwoord en zeker geen heel hoge bedragen genoemd.

Figuur 4: Zekerheid van het kunnen betalen van het genoemde bedrag.

4 RESULTATEN

4.1 WAT IS DE DEELNAME AAN CULTUURGEBONDEN ACTIVITEITEN EN BETROKKENHEID BIJ ONROEREND ERFGOED?

4.1.1 Deelname aan cultuurgebonden activiteiten

Voor deze analyse hebben we de gegevens van beide bevestigingen samengevoegd. Uit Tabel 4 kunnen we afleiden dat gemiddeld 58% van de Vlamingen 1 keer (25%) of enkele keren per jaar (minder dan maandelijks-33%) deelneemt aan cultuurgebonden activiteiten (bijwonen van toneel/comedy, bezoek aan een museum, bezoek aan historisch gebouw, bezoek aan een park, bibliotheekbezoek, ...). Gemiddeld 32% neemt nooit deel aan de bevestigde activiteiten. Slechts 10% gaat frequenter naar deze activiteiten (minstens 1 keer per maand). Deze cijfers liggen in lijn met de cijfers uit de jaarlijks bevestiging Sociaal-culturele Verschuivingen van Vlaanderen (Statistiek Vlaanderen 2018). Het percentage deelnemers ligt gemiddeld zo een 10% hoger.

Een aantal van deze activiteiten wijkt af van het gemiddelde. Zo brengt meer dan de helft van de respondenten meerdere keren per jaar (minder dan maandelijks) een toeristisch bezoek aan een stad of dorp. Het percentage dat dit niet heeft gedaan in de afgelopen 12 maanden is dan ook de helft lager dan het gemiddelde (17%).

Ook voor historische gebouwen, natuurgebieden en parken ligt het percentage dat deze af en toe bezoekt hoger dan het gemiddelde. Opvallend hier is dat het % dat minstens maandelijks een natuurgebied of park bezoekt 3 maal hoger ligt.

De bibliotheek is iets minder populair. Bijna de helft van de respondenten heeft in het afgelopen jaar geen bibliotheek bezocht. Uiteraard doen de mensen die deze wel bezoeken dit op een frequentere basis (uitleentermijn van de boeken in gedachte houdend).

Herdenkingen, processies, stoeten of evocaties zijn ook minder populair.

Verder blijkt dat iemand die gemiddeld veel podiumkunsten bezoekt zoals theater, opera enz. ook veel meer festivals, musea, monumenten, bioscopen, natuurgebieden, enz. zal aandoen. De correlatie van cultuurparticipatie en erfgoedparticipatie die uit de literatuur blijkt, wordt hier bevestigd.

Tabel 4: Deelname aan activiteiten verbonden met cultuur en onroerend erfgoed.

Activiteiten	Dagelijks [1]	Wekelijks of meer [2]	Maandelijks of meer [3]	Som [1-3]	Meermaals per jaar [4]	1x [5]	Som [4-5]	Nooit
Bijwonen van podiumkunsten zoals toneel, opera, dansuitvoering, ballet, cabaret, stand-up comedy, revue of show, circusvoorstelling...	0%	1%	7%	8%	34%	26%	60%	32%
Bijwonen van een concert, festival	0%	0%	5%	5%	33%	26%	59%	36%
Bezoek aan museum of galerij	0%	1%	4%	5%	36%	26%	62%	34%
Bezoek aan historisch gebouw of monument	0%	1%	5%	6%	42%	25%	67%	27%
Bezoek aan een natuurgebied of cultuurhistorisch landschap	1%	3%	12%	16%	43%	21%	64%	19%
Bezoek aan een park	1%	5%	16%	22%	46%	16%	62%	17%
Bioscoopbezoek	0%	1%	6%	7%	33%	23%	56%	37%
Toeristisch bezoek	0%	1%	8%	9%	55%	19%	74%	17%
Bibliotheekbezoek	0%	4%	18%	22%	19%	13%	32%	46%
Bijwonen van een stoet enz.	0%	0%	2%	2%	13%	30%	43%	56%
Gemiddeld		10%			58%			32%

Op basis van 1800 respondenten uit zowel bevraging 1 als 2

4.1.2 Interesse in en betrokkenheid bij onroerend erfgoed

74% van de respondenten heeft interesse in geschiedenis in het algemeen, 65% in de geschiedenis van een bepaalde streek en 63% in de familiegeschiedenis. Slechts 32% zoekt al eens informatie op over onroerend erfgoed.

Gemiddeld gezien staat de Vlaming vrij neutraal tegenover het willen *mee nadenken* over wat er met leegstaand of verwaarloosd onroerend erfgoed gebeurt of het willen meebeslissen over welke plaatsen beschermd worden. Bekijken we de cijfers meer in detail dan geeft ongeveer een op drie respondenten aan dat ze hierover wil meedenken en -beslissen. Eenzelfde aantal respondenten wenst niet mee na te denken over de toekomst van leegstaande of verwaarloosde monumenten. De overige respondenten zijn het 'noch oneens/noch eens'. Deze cijfers staan in contrast met de bevindingen uit het draagvlakonderzoek (Vanhaevre I, 2019) waaruit blijkt dat 57%/66% het belangrijk vindt om te kunnen meebeslissen over beschermingen/meedenken over leegstaand of verwaarloosd erfgoed. Een mogelijke verklaring kan het verschil in vraagstelling zijn. In het draagvlakonderzoek werd gepeild naar de mate van belangrijkheid van meedenken/meebeslissen terwijl in dit onderzoek mensen gevraagd werd een stelling te scoren "Ik wil kunnen meebeslissen/ik wens mee na te denken". Deze stellingen kunnen scherper overkomen en mensen dwingen positie in te nemen. De relatief lage interesse in meedenken/meebeslissen zou kunnen duiden op een gebrek

voorbij 12 maanden vrijwilligerswerk dat gerelateerd was aan onroerend erfgoed. Dit cijfer is vergelijkbaar met het cijfer in het draagvlakonderzoek en geeft ook een indicatie van de waardering voor onroerend erfgoed – van de (vrije) tijd die mensen ter beschikking hebben kiezen ze ervoor om deze gedeeltelijk te spenderen aan het behoud en de ontsluiting van onroerend erfgoed.

Slechts 2% van de respondenten is eigenaar van een beschermd onroerend erfgoed. In de meeste gevallen gaat het over een woning of gevel die deel uitmaakt van een beschermd stads- of dorpsgezicht. Het gaat hier dus over privéwoningen die wel zichtbaar zijn van de straat maar waarbij openstelling voor bezoek niet aan de orde is. Ze zijn er allemaal trots op. De meeste eigenaars vinden niet dat ze geld tekortkomen voor het onderhoud van hun onroerend erfgoed. Slechts 1 persoon komt jaarlijks tekort voor het onderhoud (€ 20 000). Het aantal eigenaars in de steekproef was evenwel te klein om veralgemenende conclusies te kunnen trekken.

4.2 WELKE PLAATSEN MET ERFGOEDWAARDE KENNEN VLAMINGEN IN HUN LEEFOMGEVING?

4.2.1 Als u denkt aan onroerend erfgoed in [uw-gemeente/stad], aan welke plaatsen denkt u dan?

Aan wat denken mensen spontaan bij de term onroerend erfgoed in hun omgeving? Aan heel diverse dingen, zo blijkt. Van gebouwen over tuinen, parken en landschappelijke gehelen tot archeologische objecten/sporen.

Met 465 meldingen (89% van de respondenten) zijn de religieuze gebouwen en complexen de grootste groep met meest voorkomend: kerken, kloosters/abdijen en kapellen maar ook begijnhoven en pastorieën. De tweede grootste groep bestaat uit de woningen waarbij de kastelen en woonhuizen het meest worden vermeld (365-maal, 70% van de respondenten). Deze wordt gevolgd door de economische gebouwen (217-maal, 41%) en openbare gebouwen (218-maal, 41%) waarbij respectievelijk hoeves, molens, stad-/gemeentehuis en postkantoor de meest genoemde types zijn. Stads- en dorpsgezichten worden 85-maal (16%) genoemd. Ook tuinen, parken (60-maal, 11%) en natuurgebieden (64-maal, 12%) worden veelvuldig genoemd. Daarnaast komen ook de verdedigingswerken aan bod (72-maal, 14%). Andere categorieën binnen de inventaris worden ook genoemd maar in mindere mate (bijv. kerkhoven, onderwijsgebouwen, ontspanningsgebouwen ...). Archeologische objecten/sporen worden slechts enkele malen vermeld (10-maal).

We kunnen hieruit concluderen dat de respondenten meerdere types van onroerend erfgoed spontaan kunnen benoemen. In de eerste plaats wordt er gedacht aan bouwkundig erfgoed, maar in 24% van de gevallen worden ook cultuurhistorische landschappen genoemd. In het algemeen zijn de meest vernoemde typologieën, zowel bouwkundig als landschappelijk, deze met een duidelijke beeldbepalende kwaliteit die het uitzicht van de omgeving sterk bepalen.

Slechts 15% van de respondenten geeft aan geen idee te hebben welk onroerend erfgoed in de gemeente aanwezig is. Dit betekent niet noodzakelijk dat ze geen begrip hebben van wat onroerend erfgoed is, het kan ook zijn dat ze niet meteen aan iets denken binnen hun gemeente.

4.2.2 Eigen selectie

Na het geven van een paar definities werd de respondenten gevraagd om 3 plaatsen met erfgoedwaarde die ze kennen aan te duiden op de kaart met objecten uit de inventaris en uit de lijst van beschermingen.

In totaal werden 1 590 locaties opgegeven waarvan 1 246 effectief aangeduid op de kaart (gemiddeld 3 per respondent). De rest werd tekstueel beschreven.

Van de 1 246 aangeduide beschermde en/of vastgestelde objecten is 95% bouwkundig erfgoed waarbij dezelfde types werden aangeduid als bij de open vraagstelling. Opvallend is dat er aanzienlijk minder kerken werden aangeduid dan genoemd bij de open vraag. Verder werden slechts 4% landschappelijk erfgoed, met vooral natuurgebieden, en slechts 1% archeologisch erfgoed aangeduid, hetgeen aanzienlijk lagere percentages zijn dan bij de open vraag.

Figuur 5: Een selectie uit de waaier van aangeduide objecten.

Bron: inventaris onroerend erfgoed

4.2.3 Kennis van de geselecteerde onroerendergoedobjecten in bevraging 2

In de tweede bevraging werden per stad of gemeente telkens drie objecten geselecteerd. In 74% van de gevallen kenden de respondenten het aangeboden object. In 26% van de gevallen had de respondent nog nooit van de plek gehoord.

4.3 HOE GEBRUIKEN EN BELEVEN ZE DIE PLAATSEN?

4.3.1 Bevraging 1: Hoe komt u in aanraking met de door u geselecteerde plek met erfgoedwaarde?

Bijna alle categorieën komen aan bod, van actief gebruik (blauw in tabel 6) (bezoeken, gebruik voor een bepaalde activiteit, wonen of werken in) tot meer passief gebruik (oranje in tabel 6) (passeren, op uitkijken, informatie over opzoeken) tot er enkel over gehoord of gelezen hebben. Het frequentst aangeduid is passeren (meerdere keren per maand: 42%; enkele keren per jaar: 19%). Nadien komt het bezoek (35% bezocht het eenmalig tot meerdere keren per jaar).

11% geeft een andere reden op die voornamelijk gelinkt is aan zijn/haar verleden (schoolgelopen, woonde in de buurt, kende er mensen ...) of omdat het een bekende plaats is in de gemeente is (bijv. plaats waar veel mensen trouwen).

Slechts 3,5% is eigenaar, huurder of bewoner.

Tabel 6: bevraging 1: Hoe komt u in aanraking met deze plek? (n=548)

Stelling	% aangeduid
Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij	42%
Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij	19%
Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)	5%
Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar	17%
Ik bezoek het eenmalig	13%
Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer ...	8%
Ik kijk erop uit vanuit mijn huis	6%
Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek	0%
Ik zoek er informatie over op	5%
Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben	7%
Ik ben de eigenaar	0%
Ik ben de huurder	0%
Ik woon er	2%
Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk	1%
Het komt voor in een boek of strip	2%
Andere ...	11%

Blauw=actief gebruik; oranje= passief gebruik en groen = niet-gebruik

4.3.2 Bevraging 2: Hoe komt u in aanraking met deze plek met erfgoedwaarde?

Dezelfde categorieën als in bevraging 1 werden gebruikt. Wel werd de formulering nog wat aangepast en werden er categorieën die in de “Andere” categorie voorkwamen, toegevoegd. De resultaten zijn vergelijkbaar met deze van de eerste bevraging waarbij passief gebruik het meest voorkomt. In de eerste bevraging hebben we uiteraard geen respondenten die het onroerendergoedobject niet kenden omdat ze het zelf moesten aanduiden op kaart.

Bij de tweede bevraging selecteerden wij de onroerendergoedobjecten. In 26% van de observaties werd het object door de respondenten niet herkend. We hielden bij de selectie van de erfgoedobjecten ook rekening met minder gekend erfgoed zodat we de invloed van kennis op de betalingsbereidheid kunnen nagaan. In het algemeen is de bekendheid van het onroerend erfgoed in de eigen gemeente hoog. In 74% van de observaties was de bevragee vertrouwd met de site die hem/haar getoond werd. Tevens valt op dat in 67% van de gevallen er op één of andere manier gebruik wordt gemaakt van de site (Tabel 7).

Hieronder hebben we de respondenten ingedeeld naar actieve gebruiker (effectief bezoeken of iets in het gebouw doen), passieve gebruiker (er passeren, op uitkijken of dingen over opzoeken) en niet-gebruiker (je hebt er enkel over gehoord, toevallig over gelezen of iets gezien in film of serie, maar je hebt het onroerendergoedobject nog nooit in het echt gezien). Vaak duiden gebruikers zowel actieve als passieve gebruiken aan. We deelden hen dan in binnen de categorie actieve gebruiker.

Tabel 7: Type gebruik.

Gebruik	%
Kennen het niet	26%
Kennen het wel, maar geen gebruik	7%
Passief gebruik	41%
Actief gebruik	26%

In 7% van de observaties kent de respondent het object wel, maar maakt er geen gebruik van. Ze weten dat het object bestaat, hebben erover gehoord in een gesprek, gezien in een film of op tv of erover gelezen.

In 41% van de observaties maakt de respondent enkel passief gebruik van de plek. Ze passeren er, gebruiken het als oriëntatiepunt of hebben er zicht op vanuit hun woonplaats of werkplek. Ook informatie erover opzoeken of naar een lezing gaan wordt hieronder gerekend. In totaliteit werd passeren het frequentst aangeduid (meerdere keren per maand: 21%; enkele keren per jaar: 23%)

In 26% van de observaties is de respondent een actieve gebruiker. Ze gaan naar de plek om een activiteit uit te oefenen (misvierving, café) (4%) of bezoeken het eenmalig tot regelmatig (23%). Onder actief gebruik rekenen we ook erin wonen of werken. Ook als je eigenaar of huurder bent, gebruik je het object actief. Het aantal actieve bezoekers ligt een klein beetje lager dan bij bevraging 1. Dit is logisch aangezien in bevraging 1 de respondenten zelf onroerendergoedobjecten die ze kenden, mochten aanduiden waarbij men al makkelijker denkt aan plaatsen waar men gebruik van maakt. Actieve gebruikers maken ook passief gebruik van het onroerendergoedobject (zie Tabel 8).

Tabel 8: bevraging 2: Hoe komt u in aanraking met deze plek? (n=2530)

Stelling	%
Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij	21%
Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij	23%
Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)	1%
Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar	11%
Ik bezoek het eenmalig	11%
Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...	4%
Ik kijk erop uit vanuit mijn huis	1%
Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek	0%
Ik zoek er informatie over op	1%
Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.	4%
Ik ben de (mede-)eigenaar	0%
Ik ben de huurder	0%
Ik woon er in	0.1%
Ik woon er vlakbij	9%
Ik werk er in	0%
Ik werk er vlakbij	2%
Het komt voor in een film of televisieprogramma waar ik naar kijk	0%
Ik lees erover in boeken, strips, toeristische brochures of andere media (kranten, gemeentebblad, magazines, websites, sociale media ...)	2%
Ik woon er infosessies/lezingen over bij	1%
Ik doe er vrijwilligerswerk	0%
Ik hoor erover in gesprekken met anderen	6%

Blauw=actief gebruik; oranje= passief gebruik en groen = niet-gebruik

4.4 HOE WAARDEREN RESPONDENTEN DIE PLAATSEN KWALITATIEF?

In bevraging 1 vroegen we de respondenten om aan te duiden of en waarom ze het door hen geselecteerde onroerend erfgoed wilden bewaren voor de toekomst.

In 90% van de gevallen willen de respondenten het door hen aangeduide onroerend erfgoed (bevraging 1) bewaren voor de toekomst. Dit is ergens wel logisch aangezien ze zelf mochten kiezen welke gekende objecten ze aanduiden. In de keuze zit meestal reeds een zekere positieve waardering vervat. 9% wil dit voor het specifieke aangeduide onroerend erfgoed niet.

We vroegen de respondenten om uit een lijst maximum vijf redenen aan te duiden waarom ze het door hen gekozen object wilden bewaren. In bevraging 2 werd ook naar deze kwalitatieve waardering gevraagd maar dan als verklarende factor voor de monetaire waardering (zie redenen van betalingsbereidheid in paragraaf 4.5.2.2). We kunnen de cijfers van bevraging 2 dan ook niet zomaar vergelijken met de cijfers van bevraging 1.

Alle redenen uit de lijst werden op z'n minst eenmaal aangeduid (zie Tabel 9). De top 5 van aangeduide redenen is:

1. Deze plaats is mooi (42%);
2. Het is een oude plaats (28%);
3. Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien (26%);
4. Het verhaal achter deze plaats is prachtig (17%);
5. Deze plaats brengt mensen samen (17%).

De meest gekozen redenen verwijzen naar erfgoedwaarden die eenvoudig waarneembaar zijn voor een ruim publiek en die weinig kennis vragen met betrekking tot onroerend erfgoed in het algemeen, of het specifieke object dat de respondent in gedachten had bij het beantwoorden van de vraag.

De 4de reden vraagt al wat meer kennis (culturele waarde) omdat mensen wat meer moeten weten over de plaats om te besluiten dat het verhaal erachter prachtig is. Ook de sociale waarde van onroerend erfgoed wordt belangrijk bevonden (5de plaats).

Nu zijn niet alle aangeduide redenen even belangrijk voor de respondent. We vroegen de respondenten om de geselecteerde redenen te ordenen naar belangrijkheid. We corrigeren de algemene score hiervoor door de belangrijkste 5 punten te geven, de volgende 4 punten enz. (zie Tabel 9). Met andere woorden de redenen die respondenten als belangrijkste aanduiden zullen zwaarder doorwegen in de eindscore dan de redenen die ze als minder belangrijk scoorden.

We nemen bij deze berekening aan dat de afstand in belang tussen elke reden even groot is omdat de respondent ook de kans had om de reden niet aan te duiden (omdat die voor hem niet of minder relevant is).

Na correctie voor belang, zien we weinig verschuivingen in de rangschikking. Enkel de redenen met rode cijfers (Tabel 9) zouden zonder correctie lager in de rangschikking staan. De top 5 verandert licht. "Deze plaats is een unieke plaats in Vlaanderen/België" springt over "Deze plaats brengt mensen samen" en bezet de 5de plaats.

Tabel 9: Redenen om het geselecteerde onroerend erfgoed te willen bewaren (gerangschikt naar gewogen belang).

	Aantal maal aangeduid gewogen volgens belang	Aantal maal aangeduid (n=1445)
Deze plaats is mooi	2454	612
Het is een oude plaats	1391	407
Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien	1272	372
Het verhaal achter deze plaats is prachtig	1007	248
Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België	864	239
Deze plaats brengt mensen samen	828	242
Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente	767	227
Deze plaats wordt nuttig gebruikt	707	196
Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente	597	208
Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities	479	148
Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden	445	142
Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte	399	124
Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen	386	129
Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden	348	109
Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats	346	121
Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving	314	129
Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)	251	100
Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie	210	57
Deze plaats maakt me trots	199	77
Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken	197	77
Het is een bron van inkomsten	137	45
Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft	111	39
Het brengt me dicht bij God	92	34
Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld	86	32
Andere	77	20
Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom	41	10

De redenen waarbij rode cijfers staan, zouden op basis van enkel de aantallen lager staan in de ranking.

Economische waarde, spirituele waarde en symboolwaarde voor het individu werden maar zelden aangeduid als reden voor het behoud van onroerend erfgoed. Voor de spirituele waarde gelinkt met God heeft dit deels te maken met het type object. Voor de mensen die de spirituele waarde en symboolwaarde aanduiden is deze waarde wel erg belangrijk. Delen we de totale gewogen score door het aantal gegeven scores, dan bekomen we een gemiddelde score per reden (zie Tabel 10). Deze geeft het relatieve belang weer van de reden. Het betekent dat “Het doet me begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom” en “het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie” vaker als belangrijkste redenen werden aangeduid door diegenen die ervoor kozen (ook al is het een kleine groep) dan bijvoorbeeld de esthetische waarde van het onroerend erfgoed.

Zo wordt bijv. “het is een oude plaats” heel veel aangeduid maar meestal slechts als 3de belangrijkste reden gerangschikt door diegenen die het een belangrijke waarde vinden.

Tabel 10: Gemiddelde score die de respondenten geven aan de door hun geselecteerde waarden.

Reden	Gewogen gemiddelde score	Aantal maal aangeduid (1445 observaties)
Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom	4,10	10
Het verhaal achter deze plaats is prachtig	4,06*	275
Deze plaats is mooi	4,01*	687
Andere (uitzonderlijke architectuur en woonplaats van een belangrijk figuur uit de streek, bij historische landschappen/parken wordt het belang van natuurbehoud en groene long in de gemeente genoemd)	3,85	32
Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie	3,68	62
Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België*	3,62*	253
Deze plaats wordt nuttig gebruikt	3,61	219
Deze plaats brengt mensen samen	3,42	252
Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien	3,42*	386
Het is een oude plaats	3,42*	447
Deze plaats is een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente	3,38	240
Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities	3,24	153
Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte	3,22	128
Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden	3,19	114
Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden	3,13	145
Het is een bron van inkomsten	3,04	49
Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen	2,99	133
Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente	2,87	211
Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats	2,86	121
Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft	2,85	42
Het brengt me dichter bij God	2,71	35
Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld	2,69	34
Deze plaats maakt me trots	2,58	78
Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken	2,56	78
Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)	2,51	107
Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving	2,43	131

*top 5 uit Tabel 9

In de 10% observaties waarbij de respondenten aangaven dat ze het aangeduide onroerend erfgoed niet willen bewaren voor de toekomst werden volgende redenen als belangrijkste opgegeven:

1. Deze plaats is niet uniek in Vlaanderen/België (34%);
2. Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed (25%);
3. Erfgoed in het algemeen interesseert me niet (18%);
4. Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte (16%);
5. Andere (slechte staat, originele karakter verloren door verbouwingen (16%)).

////////////////////////////////////

Als we de redenen wegen naar de plaats van belang, zien we dat de top 5 wijzigt. “Andere” zakt naar beneden. “Deze plaats is lelijk” komt op de 4de plaats te staan.

Tabel 11: Redenen die respondenten opgeven voor het niet bewaren van het object.

Reden	Gewogen score	Aantal maal aangeduid (n=162)
Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België	240	55
Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed	125	40
Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet	104	29
Deze plaats is lelijk	102	24
Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte	102	26
Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt	83	24
Andere	78	26
Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad	65	24
Deze plaats kost alleen maar geld	53	13
Hier kan je niets leren over het verleden	36	11
Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn	24	9
Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied	20	6
Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden	0	0

De berekening van de gewogen gemiddelde score levert onderstaand beeld op (Tabel 12). De volgorde wijzigt wat maar de belangrijkste redenen blijven wel dezelfde. De weerstand tegen het bewaren van erfgoed voor de toekomst heeft te maken met het niet-unieke karakter van de plek, de afwezigheid van esthetische kwaliteiten, het gebrek aan interesse in erfgoed, het gebrek aan belevingswaarde en de kostprijs van bewaring.

Tabel 12: Gemiddelde score voor de door de respondenten gekozen redenen voor het niet-bewaren van een object.

Reden niet bewaren	Gewogen gemiddelde score	Aantal maal aangeduid (n=162)
Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België	4,36*	55
Deze plaats is lelijk	4,24*	24
Deze plaats kost alleen maar geld	4,11	13
Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte	3,91*	26
Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet	3,60*	29
Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt	3,44	24
Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied	3,40	6
Hier kan je niets leren over het verleden	3,27	11
Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed	3,12*	40
Andere	3,00	26
Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad	2,71	24
Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn	2,67	9
Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden		0

*top 5 uit Tabel 11

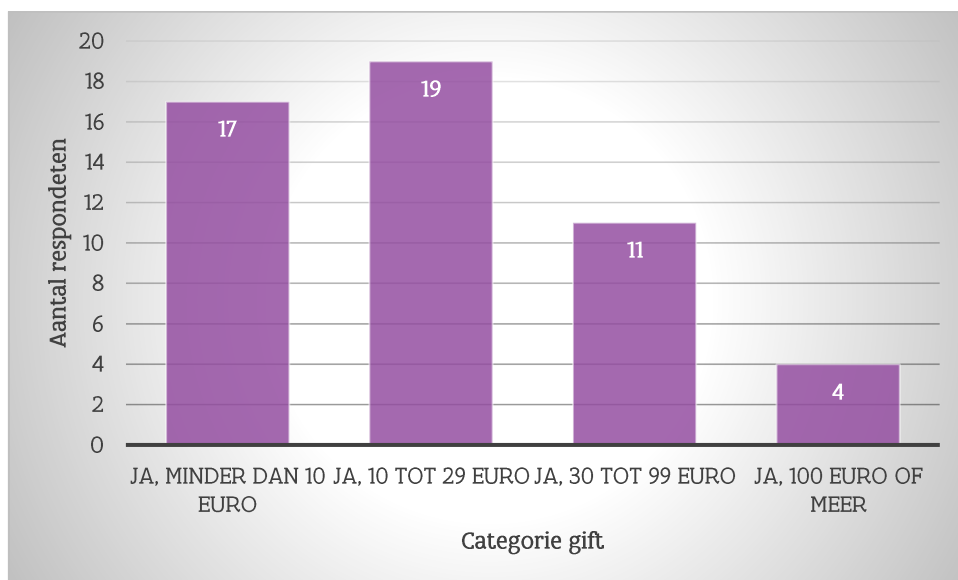
4.5 WAT IS DE GEMIDDELDE BETALINGSBEREIDHEID VAN VLAMINGEN VOOR HET BEHOUD VAN PLAATSEN MET ERFGOEDWAARDE?

4.5.1 Giften en toegangsgelden (bevraging 1)

We vroegen in bevraging 1 of de respondenten een gift hadden gedaan in de voorbije 12 maanden en/of ze toegangsgelden hadden betaald om een onroerend erfgoed te bezoeken. Deze vragen waren niet bedoeld om de onderzoeksvraag te beantwoorden maar zijn wel relevant om de algemene context te begrijpen.

51 respondenten (9%) hebben de afgelopen 12 maanden een gift gedaan. Dit ligt in lijn met de cijfers die ook gevonden werden in het Draagvlakonderzoek (11%) (Vanhaevre Ingrid, 2019). De hoogte van de bedragen verschilt sterk tussen respondenten. Gemiddeld liggen de bedragen in lijn met de cijfers uit de betalingsbereidheidsvraag uit bevraging 2 (zie 4.5.2.2).

Figuur 6: Aantal respondenten die een gift deden in de afgelopen 12 maanden.

165 respondenten (30%) betaalden toegangsgeld om een onroerend erfgoed te bezoeken. We informeerden niet naar de hoogte van de bedragen. Hieruit leren we dat er een zekere betalingsbereidheid is om onroerend erfgoed te gebruiken. Deze mensen vonden het de moeite waard om te betalen voor een bezoek.

4.5.2 Gemeentebelasting (bevraging 2)

De onderzoeksvraag kon worden beantwoord aan de hand van de contingentewaarderingsmethode in bevraging 2. We vroegen aan de respondenten hoeveel ze bereid zijn jaarlijks te betalen voor het behoud van een plek met erfgoedwaarde.

4.5.2.1 0-biedingen versus protestbiedingen

Tabel 13: Overzicht BTB.

Betalingsbereidheid	Aantal observaties	% van de totale observaties
BTB>0	1876	61%
BTB=0	673	22%
Protest	510	17%
Totaal	3059	

In 39% van de gevallen wil de respondent niet betalen voor het genoemde object. In vele gevallen zal deze keuze een correcte weergave zijn van de betalingsbereidheid, met name wanneer de respondent vindt dat het geld beter kan besteed worden aan andere dingen dan aan het bewaren van onroerend erfgoed of gewoon geen interesse heeft in onroerend erfgoed.

Er zijn echter respondenten die niet willen betalen uit protest, niet omdat ze onroerend erfgoed niet belangrijk vinden maar omdat ze niet akkoord gaan met het betalingsvehikel (we betalen al genoeg belastingen, enkel de gebruiker moet betalen ...), geen vertrouwen hebben dat het geld ook gaat besteed worden aan het bewaren van het onroerend erfgoed of liever via een andere weg wensen te betalen of bij te dragen. Bij deze respondenten gaan we ervan uit dat zij mogelijk wel een positieve betalingsbereidheid hebben voor het betreffende onroerend erfgoed maar dit om bepaalde redenen weigeren mee te delen. Deze 'valse' 0-biedingen halen de betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed onterecht naar beneden. We verwijderen ze best uit de analyse.

Om te achterhalen of de 0-biedingen effectief ingegeven zijn door een 0-betalingsbereidheid werd er na elke betalingsvraag, gepeild naar de reden van deze 0-betalingsbereidheid. Zo kunnen we het onderscheid maken tussen een echte 0-bieding en een 0-bieding uit protest.

Uit de redenen die mensen konden aanduiden voor niet-betaling, zijn er 5 gelinkt aan protest (zie Tabel 14).

Tabel 14: Redenen waarom mensen niet willen betalen.

	% tov totaal aantal 0-bieders
Ik betaal al genoeg belastingen	25,57%
Het is private eigendom	15,23%
De mensen die er gebruik van maken moeten er maar voor betalen	9,43%
Het geld voor het bewaren van dit monument kan beter aan iets anders worden besteed	7,07%
Ik geloof niet dat de betalingen ook echt voor het monument gaan gebruikt worden	6,89%
Ik wil wel bijdragen maar niet via gemeentebelastingen	6,44%
Het erfgoed in mijn woonplaats interesseert mij gewoon niet	6,35%
Ik wil liever een jaarlijkse bijdrage betalen die ingezet wordt voor alle erfgoed in mijn gemeente	6,35%
Mijn loon is te laag om een bijdrage te leveren	6,35%
Het is niet toegankelijk	2,81%

Rode stellingen zijn proteststellingen

1. Ik betaal al voldoende belastingen;
2. De mensen die er gebruik van maken, moeten er maar voor betalen;

Deze antwoorden suggereren sterk dat de antwoorden van de respondent niet zijn echte betalingsbereidheid tonen maar eerder een reactie zijn op de rechtvaardigheid van het betalingsinstrument of dat hij vindt dat al betaald geld moet gebruikt worden. Een mogelijke verklaring om deze laatste reden te kiezen kan zijn dat de respondent het scenario niet goed heeft gelezen of geïnterpreteerd. Het kan ook de uiting zijn van een misnoegen over de bestaande belastingdruk.

3. Ik geloof niet dat de betalingen ook echt voor het monument gaan gebruikt worden;

Dit duidt op weinig vertrouwen in de ontvanger van het geld eerder dan op een lage waardering voor erfgoed.

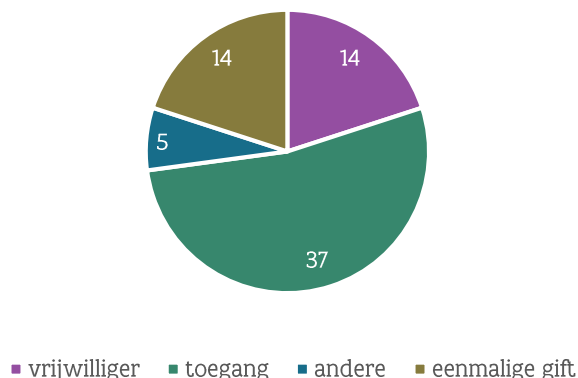
4. Ik wil wel bijdragen maar niet via gemeentebelastingen;
5. Ik wil liever een jaarlijkse bijdrage betalen die ingezet wordt voor alle erfgoed in mijn gemeente.

Hierbij protesteert de respondent tegen het betalingsvehikel namelijk de gemeentebelastingen voor een specifiek object. Het kan dat hij wel degelijk een betalingsbereidheid heeft voor het bewaren van erfgoed maar dat niet op de aangegeven manier wil doen.

We konden zo 43% van de 0-biedingen identificeren als protest. Ten opzichte van het totaal aantal observaties is dit 17%. Dit ligt in de lijn van andere contingente waarderingstudies (tussen de 10% en 25%). 510 observaties werden als gevolg verwijderd uit de steekproef. Er blijven 2549 observaties over.

Respondenten die niet akkoord gingen met het betalingsvehikel, kregen de mogelijkheid om alsnog hun betalingsbereidheid weer te geven via een ander betalingsvehikel: eenmalige gift, vrijwilligerswerk of toegangsgeld. In 6,44% van de 0-biedingen (70 observaties van 510 protest)) werd voor deze optie gekozen. De verdeling per betalingsvehikel ziet u in Figuur 7.

Figuur 7: Keuze voor andere betalingsvehikels (aantallen, n=70).

De mensen die vrijwilligerswerk willen doen, willen er minder dan 2 dagen per maand aan besteden. In de 14 gevallen met een voorkeur voor een eenmalige gift, willen de respondenten gemiddeld € 23 betalen (variërend van minder dan € 5 tot € 100 of meer). Dit ligt in de lijn van de gemiddelde

betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed voor 1 jaar (zie 4.5.2.2.) Respondenten die kiezen voor een toegangsprijs willen gemiddeld tussen de € 3 en € 5 per bezoek betalen.

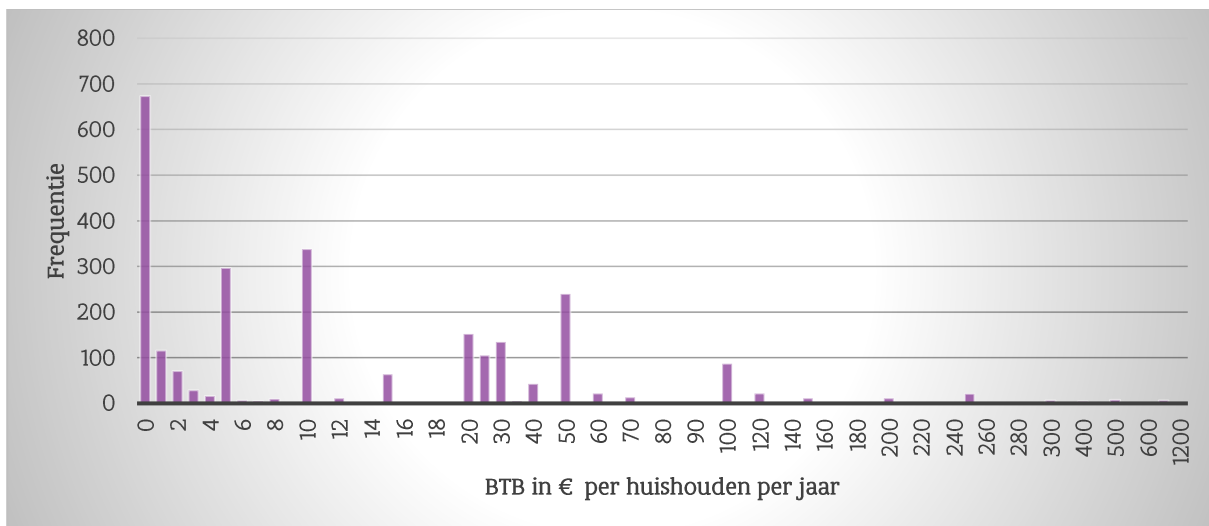
Ook hebben we de optie gelaten om ineens voor alle onroerend erfgoed in de gemeente/stad te betalen, in plaats van voor een specifieke plek. 6,35% van de 0-bieders koos voor deze optie. Deze laatste vraag hebben we ook aan alle respondenten die wel een positieve betalingsbereidheid toonden gesteld (zie 4.5.2.3). De analyse van deze vraag vindt u daar terug.

4.5.2.2 BTB voor een specifiek object

Na verwijdering van de protestbiedingen, vinden we in 74% van de antwoorden op de betalingsbereidheidsvraag (1876 observaties) een positieve betalingsbereidheid voor het bevraagde onroerenderfgoedobject terug. In 26% van de gevallen is er geen betalingsbereidheid voor het specifieke onroerenderfgoedobject. Zie Figuur 8 voor een verdeling.

De **gemiddelde** betalingsbereidheid voor het behoud van onroerend erfgoed over alle respondenten en objecten heen (na verwijderen van enkele outliers) is **€ 22** per huishouden per jaar. De range gaat van € 0 tot € 1200. De outliers boven de €300 verwijderen we uit de analyse (19). Nemen we deze mee dan ligt het gemiddelde op **€ 26** per huishouden per jaar.

Figuur 8: Histogram betalingsbereidheid specifiek object (n=2549).

vierde reden 'deze plaats is een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente' verwijst dan weer naar de betekenis van erfgoed voor de huidige generatie, als drager van lokale identiteit. Ook een van de indicatoren voor de economische waarde van erfgoed wordt erkend door "Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente".

Opvallend ten opzichte van de eerste bevraging is dat hier na de esthetische waarde meer redenen gelinkt aan symbolische en overdrachtswaarde aan bod komen en minder redenen die verwijzen naar historische en culturele waarden. Dit kan te maken hebben met de vraagstelling. We laten de mensen immers nadenken over wat als dit onroerenderfgoedobject er niet meer zou zijn. Ze gaan dan verder nadenken over het belang van het object, niet enkel voor zichzelf maar ook voor de maatschappij.

De redenen die het minst gekozen werden zijn:

- Het brengt me dichterbij God (0,4%);
- Het is een bron van inkomsten (0,4%);
- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom (0,3%).

De oorzaak van deze lagere scoring is wellicht te verklaren doordat ze niet op elke site en voor elke respondent even toepasbaar zijn. De spirituele waarde, hier verwoord als 'het brengt me dichterbij God' heeft vooral betrekking op religieus erfgoed. De economische waarde, hier verwoord als 'het is een bron van inkomsten' is vooral relevant voor eigenaars en beheerders en deze vormden slechts een zeer beperkte groep van de respondenten. De link met toerisme wordt wel aangegeven als belangrijk. Wellicht zien de mensen de link tussen onroerend erfgoed en andere inkomsten/werkgelegenheid minder.

Redenen om niets te betalen

Zoals gezegd werden een aantal respondenten die niet wensten te betalen uit de analyse gehouden omdat we van deze respondenten op basis van de reden van niet-betalen niet zeker kunnen zeggen of het een echte 0-betalingsbereidheid betreft. Zij protesteren eerder tegen het scenario of het betalingsvehikel.

Blijven over de respondenten die een echte betalingsbereidheid van 0 hebben. De voornaamste indicatoren om niet te willen betalen voor het behoud van onroerend erfgoed is omdat het in private handen is (34%). De tweede belangrijkste reden is dat ze het niet de moeite vinden om de plek te bewaren (17%) gevolgd door "Het geld kan beter aan iets anders worden besteed" (zie Tabel 16).

Tabel 16: Redenen om niet te betalen voor een specifiek onroerenderfgoedobject (n=500).

	Aantal	%
Het is private eigendom	168	34%
Ik vind het niet de moeite om deze plek te bewaren	83	17%
Het geld voor het bewaren van dit monument kan beter aan iets anders worden besteed	78	16%
Het erfgoed in mijn woonplaats interesseert mij gewoon niet	70	6,35%
Mijn loon is te laag om een bijdrage te leveren	70	6,35%
Het is niet toegankelijk	31	2,81%

Het is opvallend dat een 0-bieding voornamelijk wordt veroorzaakt door het feit dat het onroerenderfgoedobject private eigendom is. De financiële last ligt bij de eigenaar, vinden de

respondenten. Vaak hebben ze ook het idee dat deze eigenaars over voldoende middelen beschikken.

Als we verder doorgaan op de tweede reden van niet-betaling namelijk “Ik vind het niet de moeite om deze plek te bewaren”, dan zien we dat de top 3 van redenen voor het niet willen bewaren van het onroerenderfgoedobject is:

- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België;
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad;
- Deze plaats is lelijk.

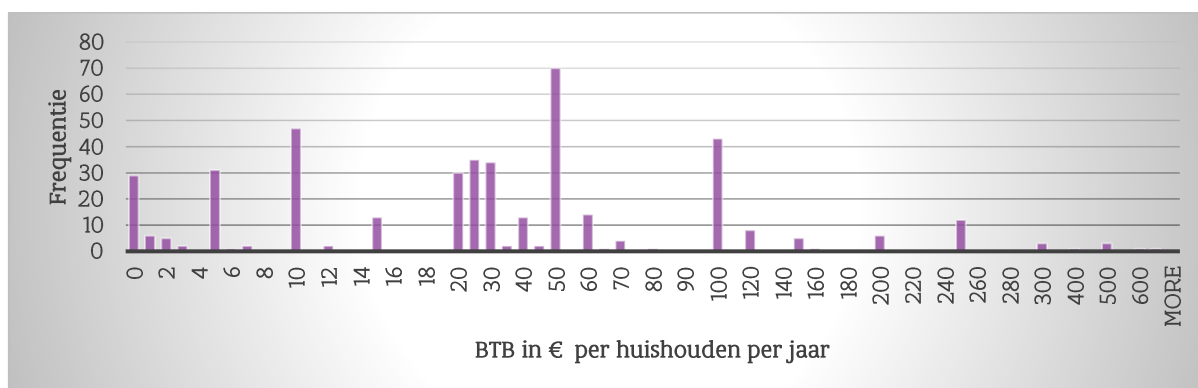
De reden voor het ontbreken van een betalingsbereidheid en waardering van erfgoed komt voornamelijk voort uit het idee dat het onroerend erfgoed geen of weinig uniciteit heeft en dat het geen betekenis heeft voor zijn directe omgeving. Hier ligt zeker een rol voor beleid om de waarde beter te kaderen. Daarnaast wordt het erfgoed ook als ‘lelijk’ beschouwd, het ontbreken van de esthetische waarde is duidelijk een reden om erfgoed niet te willen bewaren. Deze redenen vonden we ook terug in bevraging 1.

In het algemeen kunnen we dus stellen dat het belang van de esthetische waarde en de uniciteit van erfgoed zeer uitgesproken is aangezien deze redenen zowel aan de positieve als de negatieve zijde doorslaggevend zijn in de betalingsbereidheid van de respondent: esthetische waarde resulteert in een positieve betalingsbereidheid, terwijl het ontbreken van de esthetische waarde leidt tot geen betalingsbereidheid.

4.5.2.3 BTB voor alle onroerend erfgoed in een gemeente/stad

We vroegen aan de respondenten die een positieve betalingsbereidheid hadden of ze liever wensten te betalen voor een specifiek erfgoedobject of eerder voor alle onroerend erfgoed in de gemeente. 55% van de respondenten zou liever een bijdrage voor al het onroerend erfgoed in de gemeente betalen. De andere 45% verkiezen te betalen voor een specifiek object.

Figuur 9: Betalingsbereidheid voor alle onroerend erfgoed in de eigen stad/gemeente (n=429).

Gemiddeld wenste deze eerste groep van respondenten **€ 58 per huishouden per jaar** te betalen met een spreiding van € 0 tot € 650. De mediaan is € 25 per huishouden per jaar. We zien dat de betalingsbereidheid toeneemt met het aantal onroerenderfgoedobjecten in een stad/gemeente maar zeker niet lineair is. Het bedrag dat de respondenten voor alles wensen te betalen is zeker niet gelijk aan de vermenigvuldiging van het aantal objecten met het bedrag dat ze betaalden voor een specifiek object. Er is een zekere verzadigingsgraad. Het inkomen zal hier zeker ook een rol spelen.

Deze groep respondenten bestaat voornamelijk uit jongere mensen die wonen in de stad waar het aantal erfgoedobjecten hoog is. Vermoedelijk willen ze liever geen keuzes maken tussen erfgoed en bijdragen voor alle onroerend erfgoed in de mate van hun inkomen.

Van de respondenten die protesteerden tegen het scenario waren er 71 die aandauiden dat ze liever een bedrag betaalden voor al het onroerend erfgoed in de gemeente. De betalingsbereidheid van deze mensen blijft laag met een gemiddelde van € 5 per huishouden per jaar en een mediaan van € 3.

4.5.3 Verbanden tussen variabelen en de betalingsbereidheid

In dit hoofdstuk kijken we naar het verband (de correlatie) tussen een variabele en de betalingsbereidheid. Een positieve correlatie wijst erop dat als de variabele stijgt (bijv. hogere leeftijd, meer bezoeken...) de betalingsbereidheid ook stijgt. Een negatieve correlatie wil zeggen dat als er een stijging is in de variabele (bijv. meer bezoeken) de betalingsbereidheid daalt. Dit verband kan nog wijzigen indien we rekening houden met alle variabelen samen in een regressie, omdat de variabelen onderling elkaar kunnen beïnvloeden.

4.5.3.1 Kenmerken respondent

De volgende kenmerken van de respondent hebben een positieve correlatie met betalingsbereidheid:

- de leeftijd en daaraan gelinkt of iemand behoort tot de actieve beroepsbevolking of niet. We zien dat hoe **ouder** de respondent, hoe meer de respondent wil betalen voor onroerend erfgoed. Respondenten die niet tot de actieve beroepsbevolking behoren, hebben een licht positievere BTB dan de actieve bevolking. Deze groep bestaat voornamelijk uit gepensioneerden. We zouden kunnen stellen dat ouderen meer affiniteit hebben met erfgoed. Een bijkomende verklaring voor de hogere BTB bij deze groep kan zijn dat de niet-actieve bevolking vaak meer vrije tijd heeft en daardoor ook frequenter bouwkundig onroerend erfgoed bezoekt (we vinden in onze data een positieve correlatie tussen leeftijd en museumbezoek en bezoek aan historische gebouwen);
- opleidingsniveau;
- inkomen;
- verbondenheid met de woonplaats;
- bezoek aan podiumkunsten, concerten, musea, natuur en park;
- interesse hebben in geschiedenis (algemeen, streek of familie);
- wens om mee te beslissen over wat er met leegstaand onroerend erfgoed in de woonplaats gebeurt of welke plekken worden beschermd. Dit wijst op een sterke betrokkenheid met het thema;
- het belangrijk vinden om plekken met onroerend erfgoed te bewaren;
- het kennen van het bevroagde onroenderfgoedobject
- gebruik

We vinden geen significante correlatie tussen lid zijn van een erfgoedorganisatie, als vrijwilliger werken of beroepshalve betrokken zijn bij erfgoed. Deze positieve correlatie vinden we wel bij bijv. de betalingsbereidheid voor natuur. Waarschijnlijk is dit te verklaren door het feit dat ze reeds geld of tijd besteden aan onroerend erfgoed in het algemeen.

Bij de vraag of respondenten liever voor een specifiek onroerend erfgoed wensen te betalen of eerder voor alle erfgoed in de gemeente is het opvallend dat eigenaars (zeer klein %) minder geneigd zijn om te kiezen voor een algemene gemeentetaks. Ook oudere respondenten hebben een lichte voorkeur om te kiezen voor betaling voor een specifieke plek.

Deze bevindingen gaan zowel op voor de respondenten die eerder een bedrag wensen te betalen voor een specifiek object als voor de respondenten die een bedrag willen leggen voor alle onroerend erfgoed. Uitzondering hierop zijn de respondenten die als vrijwilliger werken. Hier vinden we een kleine positieve correlatie terug in de groep van “1 bedrag voor alle erfgoed”. Met andere woorden, de respondenten die prefereren om voor alle onroerend erfgoed samen te betalen en als vrijwilliger werken, hebben een iets hogere BTB. Uit de data blijkt dat deze vrijwilligers een grotere interesse hebben in het meebeslissen over wat er met leegstaand of verwaarloosd onroerend erfgoed in de gemeente gebeurt; daarnaast hebben ze vermoedelijk een bredere interesse in onroerend erfgoed dat een specifieke site overstijgt. Ze zijn dus eerder geneigd om voor een algemeen beleid te betalen.

4.5.3.2 Kenmerken woonplaats

We onderzochten of er een verschil is tussen de betalingsbereidheid van de inwoners van een stad en de betalingsbereidheid van de inwoners van een gemeente. We maakten de indeling op basis van de officiële toewijzing van de woonplaats als stad zonder onderscheid te maken tussen de grootte van de stad.

Stedelingen willen gemiddeld € 25 per huishouden per jaar betalen voor het behoud van een specifieke site terwijl niet-stedelingen er gemiddeld € 27,14 per huishouden per jaar voor over hebben. Statistisch is er geen significant verschil in de betalingsbereidheid van stedelingen versus niet-stedelingen. Als we andere gekende variabelen zoals inkomen, leeftijd, ... opnemen in de vergelijking, dan vinden we wel een significant verschil in betalingsbereidheid tussen stad en gemeente (zie 5.1.2). Dit wil zeggen dat deze variabelen correleren zowel in negatieve als positieve zin met de variabele stad en ervoor zorgen dat het verschil tussen stad en gemeente wordt geneutraliseerd bij een simpele vergelijking van de BTB. Daarom is het relevant om deze parameters verder mee te nemen in de analyse.

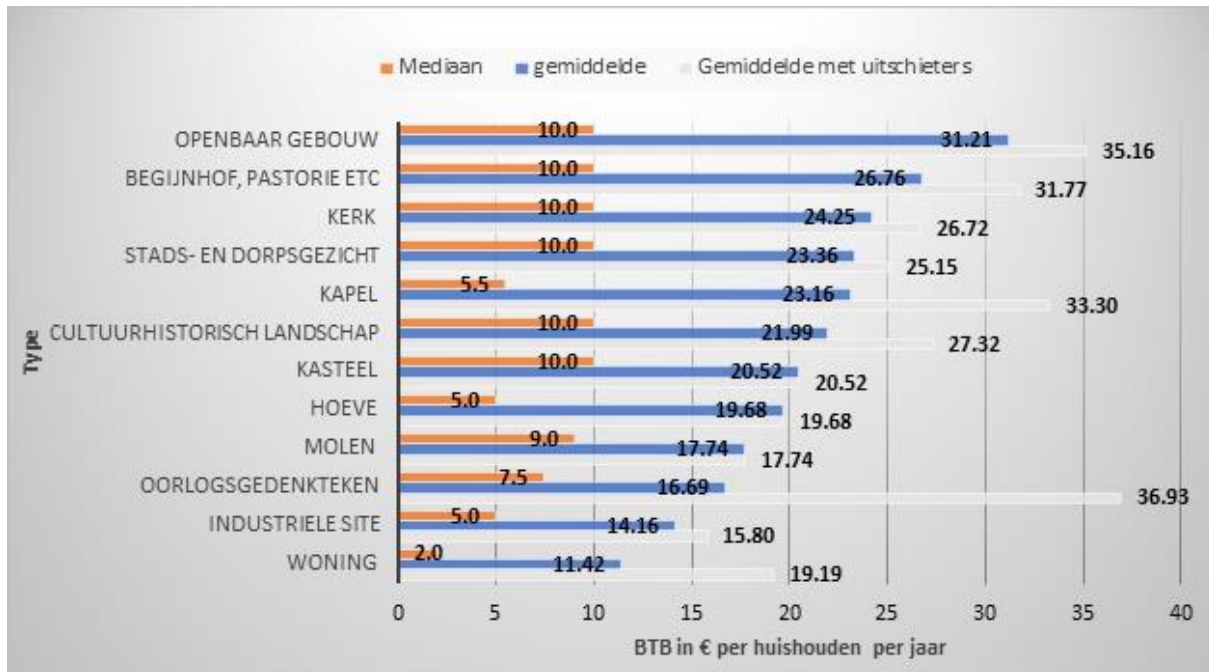
De netto-oppervlakte erfgoed in de woonplaats heeft geen significant effect op de hoogte van de BTB voor een specifiek onroerend erfgoed, wel op de wijze waarop de respondenten een bijdrage willen doen. Respondenten uit woonplaatsen die in het 3de of 4de percentiel vallen qua oppervlakte aanwezig erfgoed zijn eerder geneigd om te kiezen voor een algemene gemeentetaks voor alle onroerend erfgoed in stad/gemeente dan respondenten met minder erfgoed in de buurt. Dit heeft wellicht te maken met het feit dat deze respondenten beseffen dat de som hoog kan oplopen als ze voor al deze plaatsen een vergelijkbaar bedrag moeten betalen. Ze willen anderzijds wel zoveel mogelijk beschermen. Aangezien de bedragen hoger liggen voor deze algemene taks maar niet lineair lopen met het aantal plekken met erfgoedwaarde, kunnen we stellen dat er een soort van verzadigingsgraad optreedt: hoe meer plekken, hoe kleiner het bedrag per plek.

4.5.3.3 Kenmerken onroerend erfgoed

We hebben de verschillende typologieën van onroerend erfgoed naast elkaar gezet en een gemiddelde betalingsbereidheid berekend per typologie (zie Figuur 10).

Figuur 10: Betalingsbereidheid per typologie.

Bouwkundig erfgoed scoort (over alle typologieën heen) gemiddeld € 25,83, stads- en dorpsgezichten € 23,36 en cultuurhistorische landschappen (zoals in de wetgeving gedefinieerd) € 21,99. Deze verschillen zijn statistisch gezien niet significant. Dit wil zeggen dat de bekomen gemiddelden over de categorieën heen niet van elkaar verschillen. We moeten de kanttekening maken dat het overgrote deel van de geselecteerde objecten bouwkundig erfgoed was en we dus veel meer observaties hebben voor deze categorie dan voor de andere categorieën (respectievelijk 80, 13 en 6 objecten). Per deeltipe liggen de aantallen observaties dicht bij elkaar met gemiddeld 6-7 objecten per type.

Als we de categorie bouwkundig erfgoed onderverdelen in de verschillende bevraagde typologieën zien we wel een significant verschil in de betalingsbereidheid.

Als we naar de **gemiddelde BTB** per huishouden per jaar kijken en bouwkundig erfgoed opdelen in verschillende categorieën dan wordt de top 5 aangevoerd door oorlogsgedenktekens, openbare gebouwen (gemeentehuizen, stadhuizen, scholen), kapellen, andere religieuze gebouwen (begijnhoven, pastorieën, kloosters...) en cultuurhistorische landschappen. Halen we de uitschieters eruit (> € 300) dan wijzigt deze volgorde maar licht. Openbare gebouwen en andere religieuze gebouwen scoren nog steeds hoog. Kerken scoren dan gemiddeld iets hoger dan kapellen. En ook de stads- en dorpsgezichten scoren dan iets beter. Het oorlogsgedenkteken daalt nu aanzienlijk. Aangezien het 1 object betrof met 26 observaties is voorzichtigheid geboden bij veralgemening. Typologieën met een meer privaat karakter, zoals kastelen, hoeves en woningen scoren iets lager. Mensen willen meer betalen voor onroerend erfgoed met een publiek karakter dan voor erfgoed met een privaat karakter. Dit lijkt logisch aangezien privaat eigendom vaak enkel aan de buitenkant kan bekeken worden en velen vinden dat de eigenaars zelf de financiële last moeten dragen. Ook molens scoren significant lager.

Alle redenen worden aangeduid voor het ondersteunen van de betalingsbereidheid. Per typologie domineren andere waarden. De betalingsbereidheid voor openbare gebouwen wordt vooral ingegeven door de symboolwaarde van het onroerend erfgoed voor de stad of gemeente. Ook het gebruik van het object wordt als belangrijke reden voor de waardering genoemd. Voor de groep van begijnhoven, pastorieën, kloosters, is dit vooral om esthetische en toeristische redenen. Het behoud voor toekomstige generaties (overdrachtswaarde) scoort ook hoog bij deze groep.

Kerken scoren dan weer hoog op 'symbool voor de gemeente' en 'beeldbepalend voor de gemeente'. Ook de sociale waarde ('brengt mensen samen') scoort hier hoog.

De betalingsbereidheid voor cultuurhistorische landschappen wordt vooral ingegeven door de esthetische en omgevingsbepalende waarden van het landschap. Ook het behoud voor toekomstige generaties scoort hoog (overdrachtswaarde). Als we naar andere waarderingstudies over natuurlandschappen kijken dan scoort het cultuurhistorische aspect gemiddeld lager dan de BTB voor het behouden/verkrijgen van meer en zeldzame soorten (€ 22 versus € 28).

Bij de andere typologieën spelen voornamelijk esthetische waarden en een deel economische waarde (toerisme) een belangrijke rol.

Opvallend is dat bij de industriële sites esthetische redenen niet domineren. Daar speelt vooral de industrieel-archeologische waarde (zien hoe men vroeger werkte) een doorslaggevende rol.

Het oorlogsgedenkteken heeft dan eerder een sterk symbolische waarde. Ook de spirituele waarde (stilstaan bij wie je bent) speelt hier een rol.

We zien dat de gemiddelde BTB binnen sommige categorieën (bijv. religieuze) niet noodzakelijk gelinkt is aan de grootte van het object. Kerken en kapellen hebben nauwelijks een verschillende gemiddelde betalingsbereidheid. In de mediaan is er wel een verschil. Dit betekent dat er een groep mensen is die veel over heeft voor een kapel. Dit valt mogelijk te verklaren door de kleinschaligheid en het sterk lokale belang van kapellen. Vaak wordt een kapel door de lokale bewoners onderhouden. Daarnaast loopt een kapel een groter risico op afbraak dan bijv. een kerk. We vermoeden dat het scenario rond de betalingsbereidheid (vervallen en op termijn verdwijnen van het onroerend erfgoed) als urgenter wordt beschouwd bij een kapel ten opzichte van de grotere religieuze gebouwen.

Bij stads- en dorpsgezichten en aparte woningen is er wel duidelijk een hogere betalingsbereidheid naargelang de grootte. Hier verkiezen de respondenten meer voor grotere gehelen (stads- en dorpsgezichten) te betalen. Ook in het draagvlakonderzoek zien we dat mensen meer belang hechten aan het bewaren van grotere gehelen.

We kunnen niet echt een uitspraak doen over het onderscheid tussen beschermd en enkel vastgesteld onroerend erfgoed op basis van gemiddelden en correlaties. Het overgrote deel van de geselecteerde objecten is immers beschermd. Slechts 8 van de 90 objecten is enkel vastgesteld. In de correlatieanalyse vinden we geen significant verschil tussen de twee groepen. Dit wil zeggen dat de respondent gemiddeld geen andere BTB heeft voor een beschermd object versus een vastgesteld object.

Er is een positieve correlatie tussen BTB en toegankelijkheid van de plek. Als het gebouw of gebied niet toegankelijk is of zelfs niet zichtbaar vanop de openbare weg, daalt de BTB.

Hieronder bespreken we eerst de marginale effecten³ van de variabelen die in het model met alle variabelen significant zijn maar waarvoor we geen onmiddellijke informatie ter beschikking hebben zonder de inwoners van een gemeente te bevragen. Daarna bespreken we het model waarvan de waarderingfunctie voor functietransfer wordt afgeleid. Dit model bevat enkel variabelen waarvoor secundaire data beschikbaar zijn.

Tabel 17: Marginale effecten in €/huishouden/jaar niet beschikbare data.

Variabele	Marginaal effect
VRIJWILLIGER***	-10,4452
BEZOEK HISTORISCHE GEBOUWEN*	-1,90231
BIOSCOOPBEZOEK***	3,344727
BLIOTHEEKBEZOEK**	-1,51092
INTERESSE STREEKGESCHIEDENIS*	2,619427
MEEBESLISSEN BESCHERMING**	1,953596
BELANGRIJK OM OE TE BEWAREN*	2,16515
MEE EENS DAT FUNCTIE MOET GEGEVEN WORDEN AAN LEEGSTAAND ERFGOED**	2,481712
PASSIEF GEBRUIK	1,437
ACTIEF GEBRUIK**	3,988513

* $p \leq 0.1$ ** $p \leq 0.05$ *** $p \leq 0.01$

Hoe minder frequent de respondent historische gebouwen of de bibliotheek bezoekt (een hogere score op de schaal stond voor minder frequent bezoek), hoe minder hij wil betalen. De respondent betaalt respectievelijk € 3 en € 1.6 minder ten opzichte van iemand die frequenter historische gebouwen of de bibliotheek bezoekt. In andere modellen vinden we eenzelfde effect voor mensen die minder frequent een museum of parken bezoeken. Het omgekeerde geldt voor bioscoopbezoek: mensen die minder de bioscoop bezoeken hebben een hogere betalingsbereidheid van 3€.

Respondenten die als vrijwilliger werken (6% van de respondenten) hebben een lagere betalingsbereidheid voor een specifiek onroerenderfgoedobject (- € 10). Vanuit economische theorie is dit te verklaren doordat ze reeds tijd investeren in onroerend erfgoed, wat ook kan vertaald worden in monetaire termen.

Gebruikers hebben een hogere betalingsbereidheid dan niet-gebruikers. Respondenten die het object passief gebruiken (er zicht op hebben of er passeren) betalen € 1,5 meer, terwijl actieve gebruikers (bezoeken, in wonen of werken) € 4 meer willen betalen.

Respondenten die interesse hebben in streekgeschiedenis, wensen mee te beslissen over welk erfgoed wordt beschermd, het belangrijk vinden om onroerend erfgoed te bewaren voor de toekomst en het er mee eens zijn dat er een functie moet gegeven worden aan leegstaand onroerend erfgoed wensen gemiddeld 2€ meer te betalen ten opzicht van mensen die dit niet doen.

³ Het marginale effect is het effect op de betalingsbereidheid van een stijging van 1 unit van de betreffende variabele. De transferfunctie wordt afgeleid van de marginale effecten van dit model.

Het model met enkel de significante variabelen die we uit secundaire databronnen kunnen invullen wordt hieronder verder besproken. Als we kijken hoe goed dit model de verschillen in de BTB verklaart ten opzichte van het vorige model waarin we alle gekende en significant verklarende variabelen meenemen, dan scoort dit nauwelijks slechter. We tonen voor de volledigheid ook de geschatte parameters (Tabel 19).

Tabel 18: Model 2: Enkel significante variabelen uit secundaire databronnen.

Variabele	Coëfficiënt
Constante*	4,791458
LEEFTIJD***	0,255236
GEMIDDELD MAANDELIJK HUISHOUDINKOMEN***	0,002899
CULTUURHISTORISCHE LANDSCHAP***	11,89327
STADS-OF DORPSGEZICHT***	14,12805
OPENBAAR GEBOUW***	22,8555
KERK***	9,352562
BEGIJNHOF, ABDIJ, PASTORIJ***	17,16754
IN STAD***	-9,52786
TOEGANKELIJK***	7,636526

* $p \leq 0.1$ ** $p \leq 0.05$ *** $p \leq 0.01$

Tabel 19: Model2: marginale effecten in €/huishouden/jaar.

Variabele	Marginaal effect
Constante*	2,909739
LEEFTIJD***	0,154999
GEMIDDELD MAANDELIJK HUISHOUDINKOMEN***	0,00176
CULTUURHISTORISCHE LANDSCHAP***	7,222501
STADS-OF DORPSGEZICHT***	8,579631
OPENBAAR GEBOUW***	13,87961
KERK***	5,67959
BEGIJNHOF, ABDIJ, PASTORIJ***	10,42544
IN STAD***	-5,78604
TOEGANKELIJK***	4,637482

* $p \leq 0.1$ ** $p \leq 0.05$ *** $p \leq 0.01$

We zien dat ouderen een hogere betalingsbereidheid hebben dan jongere mensen. Iemand van 58 zal € 4,5 meer betalen als iemand van 30. Hier kunnen verschillende verklaringen voor zijn. Enerzijds hebben mensen die niet meer beroepsactief zijn meer vrije tijd om te genieten van onroerend erfgoed, anderzijds hebben ouderen misschien meer affiniteit met onroerend erfgoed in hun gemeente.

Als we kijken naar de verschillende typologieën onroerend erfgoed zien we hier toch een lichte verschuiving in de voorkeuren ten opzichte van wat we zien op basis van de gemiddelde waarden. Dit

- + € 10,43 indien begijnhof, pastorie of abdij
- € 5,79 indien een stad
- + € 4,64 indien toegankelijk

Je vermenigvuldigt de parameters met de correcte variabele voor de gemeente waarin het object ligt. Je vermenigvuldigt de juiste typologie met 1, de andere met 0. Als het object (deels)toegankelijk is vermenigvuldig je de laatste term ook met 1.

De uitkomst van deze functie moet dan vermenigvuldigd worden met het totale aantal huishoudens van een gemeente om de totale jaarlijkse betalingsbereidheid voor het behoud van een bepaald onroerenderfgoedobject te berekenen.

Dit is het totale jaarlijkse bedrag dat de huishoudens gemiddeld willen besteden aan het specifieke onroerenderfgoedobject in hun gemeente. Om te weten hoeveel de netto huidige waarde is moeten de jaarlijkse bedragen met volgende formule worden teruggebracht naar het huidige jaar:

$$\text{Totale waarde} = \sum_{t=0}^n \frac{BTB_t}{(1+i)^t}$$

- Met BTB_t de betalingsbereidheid in jaar t
- i de discontovoet
- n de duur van het effect van de investering (gebruikelijk 50 jaar)

Voor de discontovoet wordt best een sociale discontovoet genomen van 4% (Federaal Planbureau, 2017). Deze ligt lager dan de discontovoeten in de markt. In de literatuur is er ook meer en meer sprake om te werken met dalende of geen of zelfs negatieve discontovoeten voor publieke goederen met een tijdshorizon >30 jaar aangezien zo het belang voor toekomstige generaties nog beter wordt weergegeven (Ochelen en Putzeijs, 2007, Gowdy et al, 2010).

- Functie voor BTB voor alle erfgoed in een gemeente/stad

Naast een betalingsbereidheid voor een specifiek object, vroegen we ook aan de respondent of ze niet liever een taks voor alle onroerend erfgoed in de gemeente betaalden. 55% had een voorkeur voor dit scenario ten opzichte van het betalen voor een specifiek object. We analyseerden deze betalingsbereidheid en kwamen tot de volgende uitkomsten:

Variabelen die we niet meteen kunnen terugvinden in secundaire data maar die wel een invloed hebben op de betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed in het algemeen zijn de volgende:

Tabel 20: Model 3: Marginale effecten van significante verklarende variabelen, geen secundaire data voorhanden.

Variabele	Marginaal effect
BEZOEK PARK**	5,57972048
TOERISTISCH BEZOEK STAD OF GEMEENTE**	-12,9030722
INTERESSE IN GESCHIEDENIS VAN DE STREEK**	9,15118443
INTERESSE IN FAMILIEGESCHIEDENIS*	-11,1454359
MEEBESLISSEN WELK ERFGOED WORDT BESCHERMD	13,6243022

* $p \leq 0.1$ ** $p \leq 0.05$ *** $p \leq 0.01$

Mensen die niet of nooit naar een park gaan, willen ongeveer een € 5,58 meer betalen dan mensen die regelmatig een park bezoeken. Mensen die nooit of zelden een toeristisch bezoek aan een stad of gemeente brengen, hebben dan een lagere betalingsbereidheid voor behoud van onroerend erfgoed in de gemeente (€ 12,90 minder). Mensen die interesse hebben in de geschiedenis van de streek hebben een hogere betalingsbereidheid dan mensen die hier weinig interesse in hebben: ze betalen € 9,15 meer. Dit is niet zo verwonderlijk aangezien onroerend erfgoed een tastbaar bewijs is van de geschiedenis.

Vreemd genoeg hebben mensen die sterk geïnteresseerd zijn in hun eigen familiegeschiedenis een lagere betalingsbereidheid (€ 11,14 minder) voor onroerend erfgoed.

Mensen die wensen mee te beslissen welk onroerend erfgoed wordt beschermd hebben een hogere betalingsbereidheid van € 13,62. Dit duidt op een sterke betrokkenheid van deze mensen bij onroerenderfgoedbeleid. Aangezien ze een hogere betalingsbereidheid hebben, getuigt de wens om te participeren eerder van een sterke betrokkenheid bij onroerend erfgoed dan een wantrouwen in het beleid van de overheid.

Omdat we deze factoren niet kunnen achterhalen wanneer we de functie gebruiken voor een andere gemeente, bekijken we enkel die variabelen waarvoor databronnen bestaan.

Tabel 21: Model 5: BTB voor alle erfgoed in de gemeente, significante variabelen.

Variabele	coëfficiënt
CONSTANTE	24,7262849
LEEFTIJD*	0,53368879
OPLEIDING**	15,1962409
GEMINK**	0,00737664

* $p < 0.1$ ** $p < 0.05$ *** $p < 0.01$

Tabel 22: Marginale effecten.

Variabele	Marginaal effect
CONSTANTE	18,3975759
LEEFTIJD*	0,39709079
OPLEIDING**	11,3067530
GEMINKOMEN**	0,00548858

* $p < 0.1$ ** $p < 0.05$ *** $p < 0.01$

Uit dit model blijkt dat vooral opleiding en inkomen sturend zijn voor de betalingsbereidheid voor het behoud van alle onroerend erfgoed in de gemeente. Ten opzichte van iemand met een lage scholingsgraad (lager onderwijs) betalen hogeschoolden € 22 meer. Per € hoger inkomen wordt € 0,0055 meer betaald. Ouderen wensen ook meer te betalen voor erfgoed in het algemeen

In de economische theorie zien we twee aspecten van betalingsbereidheid. Enerzijds zal de totale betalingsbereidheid toenemen als we meer krijgen. We vinden over het algemeen dat 10 onroerenderfgoedobjecten samen meer waard zijn dan 5. Anderzijds zal de extra waarde van een bijkomende eenheid van een product of dienst (marginaal effect) afnemen naarmate we meer goederen of diensten hebben totdat uiteindelijk een bijkomend object geen meerwaarde meer heeft. Bijv. Als we 4 kerken hebben in een gemeente dan zal het behoud van 1 van die kerken minder belangrijk worden geacht dan wanneer we slechts 1 kerk hebben.

In dit model zien we geen verschil tussen gemeenten en steden met weinig en veel onroerend erfgoed.

Op basis van de marginale effecten schatten we een functie die we kunnen gebruiken om de betalingsbereidheid voor al het onroerend erfgoed in de woonplaats in te schatten.

Gemiddelde BTB per huishouden per jaar=

€ 18,39

+ € 0,40 x gemiddelde leeftijd

+ € 11,31 x gemiddelde scholingsgraad (berekend op basis van % laaggeschoold (*1) % middengeschoold (*2) en % hooggeschoold (*3))

+ € 0,0055 x gemiddeld maandelijks huishoudinkomen

Het berekende bedrag moet je dan vermenigvuldigen met het totaal aantal huishoudens in de gemeente of stad.

Ook hier kan een totale nettowaarde worden berekend.

6 BESLUIT

Over het algemeen kunnen we concluderen dat de Vlaming een goed idee heeft over wat onroerend erfgoed is. Hoewel er in de eerste plaats wordt gedacht aan bouwkundig erfgoed, worden er bij het spontaan opnoemen en aanduiden van gekend onroerend erfgoed in respectievelijk 16%, 11% en 12% van de gevallen ook stads- en dorpsgezichten, parken en natuurgebieden genoemd. Dit is vergelijkbaar met de resultaten uit het draagvlakonderzoek.

De bekendheid van onroerend erfgoed in de gemeente is hoog. Van de 90 geselecteerde onroerenderfgoedobjecten was het betreffende object in 74% van de observaties gekend.

Uit de resultaten blijkt dat onroerend erfgoed een grote rol speelt in ons dagelijks leven. Respectievelijk 64%, 48% en 59% brengt minstens eenmaal per jaar een bezoek aan een stad of gemeente, een historisch gebouw/monument of aan een natuurgebied/cultuurhistorisch landschap. Dit is een hoger aantal dan wat uit de SCV-bevragingen van de Vlaamse overheid komt.

Bij de door ons geselecteerde objecten werd in 26% van de gevallen het onroerend erfgoed bezocht, in 42% van de gevallen werd er regelmatig gepasseerd. Dit is natuurlijk sterk gelinkt aan de toegankelijkheid van de geselecteerde objecten. 21% (19 van de 90 objecten)) is niet toegankelijk.

35% van de respondenten wenst mee te beslissen over wat er met leegstaand of verwaarloosd erfgoed gebeurt en welk erfgoed in de woonplaats wordt beschermd. Dit kan zowel positief als negatief geïnterpreteerd worden: een negatieve interpretatie is dat mensen die niet wensen mee te beslissen weinig belang hechten aan onroerend erfgoed; positief echter kan het relatief lage percentage duiden op een vertrouwen in het huidige erfgoedbeleid. De resultaten van deze studie duiden op de laatste verklaring aangezien we zien dat ook mensen die niet wensen mee te beslissen het toch belangrijk vinden om onroerend erfgoed te bewaren voor de toekomst en een positieve betalingsbereidheid tonen.

Er is een positieve betalingsbereidheid voor het bewaren van een specifiek onroerend erfgoed in de eigen woonplaats. Dit zegt iets over het belang dat het onroerend erfgoed heeft voor de lokale inwoners. In 74% van de observaties is er een positieve betalingsbereidheid met een gemiddelde van € 22 per huishouden per jaar en een mediaan van € 10.

Mensen waarderen erfgoed om allerlei redenen. Een aantal redenen worden frequenter genoemd. Het gaat dan om:

- Deze plaats is mooi;
- Het is een oude plaats;
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien;
- Het verhaal achter deze plaats is prachtig;
- Deze plaats brengt mensen samen;
- En het is belangrijk dat toekomstige generaties hiervan kunnen genieten en leren.

Mensen hebben dus vooral een positieve betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed omdat het mooi is en het uitzicht van de leefomgeving sterk bepaalt. Maar ook omdat het een symbolische waarde, historische waarde en/of overdrachtswaarde heeft.

Redenen die gelinkt zijn aan de financiële waarde (inkomsten en tewerkstelling) en spirituele waarden worden minder genoemd.

Verschillende categorieën onroerend erfgoed worden om andere redenen gewaardeerd. Zo zal aan een stadhuis eerder een symbolische waarde toegekend worden terwijl cultuurhistorische

landschappen eerder gewaardeerd worden omwille van hun esthetische en historische waarde. Religieus erfgoed heeft voor de meesten vooral een esthetische en economische (toeristische) waarde, hoewel ook overdrachtswaarde een belangrijke rol speelt.

De voornaamste reden om niet te willen betalen voor het behoud van onroerend erfgoed is privébezit (34%). De tweede belangrijkste reden is dat ze het niet de moeite vinden om de plek te bewaren (17%), gevolgd door “Het geld kan beter aan iets anders worden besteed (16%)”. Iets niet de moeite waarde vinden om te bewaren, is vooral gelinkt aan het gebrek aan esthetische waarde van het onroerend erfgoed.

Door middel van een regressieanalyse kunnen we vaststellen dat de hoogte van de betalingsbereidheid varieert met de kenmerken van de respondent, de woonplaats en van het onroerenderfgoedobject zelf.

Ouderen hechten meer belang aan het bewaren van het onroerend erfgoed dan jongere mensen. Dit heeft vermoedelijk te maken met de tijdbesteding van deze ouderen. Ze hebben meer tijd om onroerend erfgoed te bezoeken. In deze studie zien we zeker een positief verband tussen museumbezoek en bezoek aan historische gebouwen en leeftijd. Ze hebben misschien ook meer affiniteit met het lokale erfgoed.

Vrijwilligers hebben een lagere betalingsbereidheid. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat ze hun waardering reeds uitin in tijd wat ook kan omgezet worden in monetaire termen.

Gebruikers van het onroerend erfgoed hebben een hogere betalingsbereidheid dan niet-gebruikers (gemiddeld € 3 per huishouden per jaar meer). Bezoekers (actief gebruik) hebben een hogere betalingsbereidheid (gemiddeld € 2,5 per huishouden per jaar meer) dan regelmatige passanten (passief gebruik). Hieruit kan je concluderen dat het toegankelijk maken van een onroerend erfgoed een extra meerwaarde geeft aan de plaats.

Er is een positieve correlatie tussen het willen meebeslissen over welk onroerend erfgoed beschermd wordt en wat er met leegstaand en verwaarloosd bouwkundig erfgoed gebeurt en de betalingsbereidheid. Deze mensen hechten veel belang aan onroerend erfgoed en willen graag betrokken blijven. Het duidt niet op een wantrouwen tegenover het huidige beleid aangezien ze niet protesteerden tegen het betalingsvehikel van een geormerkte gemeentetaks. Dit uit zich ook in een hogere betalingsbereidheid. Ook mensen die het belangrijk vinden dat onroerend erfgoed wordt bewaard voor de toekomst en mensen die vinden dat leegstaand onroerend erfgoed een functie moet krijgen, hebben een hogere betalingsbereidheid (gemiddeld € 2 meer)

Inwoners van de stad hebben een lagere betalingsbereidheid. Dit kan gelinkt zijn aan vele oorzaken, die niet meteen uit de bevraging naar voren komen. Enkele variabelen kunnen wel van invloed zijn. Zo zien we dat mensen in de stad zich minder verbonden voelen met hun woonplaats en daarom misschien ook minder verbonden met het onroerend erfgoed wat tot een lagere betalingsbereidheid kan leiden. Ook de groep die wil meebeslissen over welk onroerend erfgoed wordt beschermd is hier kleiner. Deze groep heeft over het algemeen een hogere betalingsbereidheid.

We konden verder vaststellen dat de BTB verschilt per categorie erfgoed. Vooral stads- en dorpsgezichten, begijnhoven, abdijen, openbare gebouwen zoals scholen en gemeentehuizen en cultuurhistorische landschappen worden hoger gewaardeerd. Of het bouwkundig erfgoed of cultuurhistorische landschap toegankelijk is, draagt ook sterk bij tot de betalingsbereidheid voor het behoud ervan.

////////////////////////////////////

Categorieën met een meer privaat karakter zoals kastelen en woningen scoren iets lager. Ook economische gebouwen zoals molens en industrieel erfgoed scoren lager.

We bevroegen de betalingsbereidheid voor specifieke onroerenderfgoedobjecten. 50% van de respondenten had een voorkeur om te betalen voor een specifiek monument. De andere 50% had liever een bedrag voor alle onroerend erfgoed samen. Deze laatste groep woont over het algemeen meer in een gemeente of stad met een groter netto-oppervlak aan onroerend erfgoed. Hoe meer erfgoed er aanwezig is, hoe meer de respondent de neiging heeft om te kiezen voor een gemeentetaks die voor alle onroerend erfgoed in de woonplaats wordt gebruikt. De betalingsbereidheid voor alle onroerend erfgoed in de gemeente bedraagt gemiddeld € 58. Opvallend is dat de betalingsbereidheid tussen plaatsen met weinig onroerend erfgoed en plaatsen met veel onroerend erfgoed niet verschilt. Hoe meer onroerend erfgoed er aanwezig is in een dorp, hoe minder de inwoners er in verhouding willen voor betalen (de betalingsbereidheid per object wordt kleiner).

7 TOEPASSING VAN DE WAARDERINGSFUNCTIE

In dit hoofdstuk illustreren we aan de hand van 3 cases de wijze waarop we met de waarderingfunctie de betalingsbereidheid voor een specifiek onroerendergoedobject of voor alle onroerend erfgoed in de gemeente kunnen berekenen.

We moeten hier in het achterhoofd houden dat de waarderingfunctie voor een individueel object (case 1 en 2) de maximum waardering van de lokale huishoudens geeft voor een bepaald onroerendergoedobject. We kunnen dit getal as such gebruiken om de waardering van verschillende onroerendergoedobjecten met elkaar te vergelijken.

We kunnen deze cijfers ook gebruiken om de maatschappelijke baten (niet enkel financiële) af te wegen tegen de te maken investeringen of om de veroorzaakte schade te kwantificeren. Wel is het hier aan te raden om te werken met een vork tussen het berekende getal uit functie 1 (maximum inschatting) en een herschaling van dit getal op basis van functie 2 (minimum inschatting).

De herschaling volgt de volgende stappen:

- Bereken functie 2 voor de ganse gemeente
- Bereken voor elk onroerendergoedobject in de gemeente functie 1 (volgens de typologieën in de functie) en tel op
- Bereken de proportie van elk onroerendergoedobject in het totaal
- Gebruik deze proportie om het bedrag uit functie 2 te verdelen over de onroerendergoedobjecten.

Willen we de totale betalingsbereidheid voor al het onroerend erfgoed in een stad of gemeente kennen dan gebruiken we de vork uit de eerste 2 stappen.

7.1 CASE 1

De Parochiekerk Sint-Andries in Strijpen, Zottegem is beschermd sinds 1979. Ze is centraal gelegen op het Strijpenplein en omringd door een klein kerkhof en bakstenen muur. Ze maakt deel uit van het dorpsgezicht Strijpenplein.

We willen weten wat de betalingsbereidheid van de inwoners van Zottegem is om deze kerk te bewaren voor de toekomst. Hiervoor gebruiken we de waarderingfunctie voor een specifiek object.

We zoeken informatie over Zottegem op statbel.fgov.be en statistiek Vlaanderen (cijfers 2019). De gemiddelde betalingsbereidheid per huishouden per jaar bedraagt :

€ 2,91
+ € 0,16 x 51,41 (gemiddelde leeftijd)
+ € 0,0018 x 4 252 (gemiddeld maandelijks huishoudinkomen)
+ € 5,68 omdat kerk
- € 5,79 omdat een stad
+ € 4,64 omdat toegankelijk
=€ 23,32

In totaal zijn er 11 859 huishoudens in Zottegem dus dit betekent een totale betalingsbereidheid van **€ 276 544** per jaar.

Dit betekent een waardering van de eigen inwoners van **€ 6 217 303** over een periode van 50 jaar. Dit bedrag zegt niets over het belang voor toerisme en eventueel de waarde die mensen buiten Zottegem aan deze kerk geven. Dit bedrag kan afgewogen worden tegenover de eventuele investeringen voor restauratie en onderhoud van de kerk.

7.2 CASE 2

Het huis van Guislain in Gent is een 19de eeuwse dokterswoning van professor Jozef Guislain. De geschiedenis van het huis gaat zeker terug tot de 18de eeuw. Het huis is van belang omdat één van de bekendste Gentenaars er woonde. Jozef Guislain was de eerste arts die zich specialiseerde in geestesziekten. Het gebouw werd in 1996 beschermd samen met de binnenplaats. Het bevindt zich zowel aan Ingelandgat en Wilderoosstraat. Het gebouw is tamelijk bouwvallig. Het idee is om er wooneenheden in onder te brengen en een praktijkruimte. Het gebouw zal dus enkel toegankelijk zijn voor de bewoners.

De gemiddelde betalingsbereidheid per huishouden per jaar is dan

€ 2,91
+ € 0,16 * 46,80 jaar (gemiddelde volwassen leeftijd)
+ € 0,0018 * 3941 (gemiddeld maandelijks huishoudinkomen)
- € 5.79 omdat een stad
= **€ 11,70**

In totaal zijn er 120 448 huishoudens in Gent dus dit betekent een totale betalingsbereidheid van **€ 1 409 379** per jaar.

Dit betekent een publieke waardering van **€ 31 685 926** over een periode van 50 jaar.
Dit bedrag kan afgewogen worden tegen eventuele investeringen om het gebouw te restaureren.
Daarnaast is er ook nog een opbrengst van de eventuele verkoop van de appartementen indien die worden gerealiseerd.

7.3 CASE 3

De stad Roeselare wil weten wat de algemene waardering voor onroerend erfgoed in hun stad is om hiermee rekening te houden bij de begroting.

De gemiddelde betalingsbereidheid voor alle erfgoed in Roeselare per huishouden per jaar bedraagt:

€ 18,39
+ € 0,40 x 49,97 (gemiddelde leeftijd)
+ € 11,31 x 2,15 (gemiddelde scholingsgraad)
+ € 0,0055 x 3 760 (gemiddeld maandelijks huishoudinkomen)
=**€ 83,37**

In totaal zijn er 27 632 huishoudens in Roeselare en bedraagt de totale betalingsbereidheid voor onroerend erfgoed in Roeselare **€ 2 303 805** per jaar. **Dit is een minimum inschatting van de baten. De maximum inschatting wordt bekomen door voor alle onroenderfgoedobjecten in Roeselare functie 1 uit te rekenen en op te tellen.**

De stad Roeselare kan daar bij de verdeling van de budgetten rekening mee houden en een deel voorzien voor herstel en behoud van onroerend erfgoed.

8 BELEIDSAANBEVELINGEN

Tijdens de tweede vergadering met de klank- en stuurgroep samen werd er in een interactieve workshop nagedacht over de beleidsaanbevelingen die kunnen geformuleerd worden op basis van de resultaten van deze studie. De volgende thema's werden hierbij naar voor geschoven:

- **Ontsluiting van onroerend erfgoed:** Moet er ingezet worden op een specifieke manier om het erfgoed te ontsluiten (bijv. via museumwerking, herbestemming, digitale ontsluiting, recreatieve activiteiten, ...)? Moet er ingezet worden op de ontsluiting naar specifieke doelgroepen toe? Op welke manier zou dit kunnen?
- **Bescherming en inventarisering:** Wat verstaan mensen onder 'onroerend erfgoed'? Zijn de resultaten een aanleiding voor het herdenken van het beschermings- en inventarisatiebeleid?
- **Financiering (premies en subsidies + andere):** Geven de resultaten aanleiding voor het herdenken van de bestaande premie- en subsidierегeling? Duiden de resultaten op mogelijke andere financieringsmogelijkheden (crowdfunding, peter-/meterschap, fiscaal voordeel bij investering voor onroerend erfgoed/giften ...)? Duiden de resultaten op mogelijke 'bijdrage in natura' van de burger (vrijwilligerswerk bij ontsluiting, renovatie, onderhoud, ...)? Kunnen de resultaten ook een betekenis hebben in het kader van handhaving?
- **Andere beleidsdomeinen:** Hebben de resultaten potentieel impact op andere beleidsdomeinen (cultuur, toerisme, ruimtelijke ordening, ...)?
- **Gemeentelijk of regionaal onroerenderfgoedbeleid:** De studie omvat de waardering van het lokale onroerend erfgoed. Geven de resultaten aanleiding tot een sterkere focus op gemeentelijk/lokaal onroerenderfgoedbeleid? Op welke manier?
- **Andere initiatieven:** Duiden de resultaten op de noodzaak van andere initiatieven (pilotprojecten, publicaties, vervolgstudies ...)?

De aanbevelingen geformuleerd in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de resultaten van deze workshop, aangevuld met eigen inzichten van de onderzoekers.

8.1 ONTSLUITING VAN ONROEREND ERFGOED

De BTB is een graadmeter voor draagvlak: hoe groter het draagvlak voor onroerend erfgoed, hoe groter de BTB. Uit de bevraging blijkt dat de waardering hoger is voor onroerend erfgoed dat door de respondent actief gebruikt wordt of gekend is. Aandacht voor ontsluiting en herbestemming van onroerend erfgoed is essentieel in het creëren van een draagvlak voor onroerenderfgoedzorg. Dit wordt ook bevestigd in het draagvlakonderzoek. Het beleid heeft de laatste jaren sterk ingezet op deze thema's en de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 geeft aan dit in de huidige legislatuur nog te willen versterken. De resultaten van deze studie bevestigen het belang van deze keuze.

Naast de fysieke ontsluiting van erfgoed is ook de 'inhoudelijke' ontsluiting belangrijk in relatie tot de BTB. Met 'inhoudelijke ontsluiting' bedoelen we de manier waarop de vastgestelde erfgoedwaarden overgebracht worden naar een ruimer publiek. Uit de bevraging blijkt dat de BTB vooral ingegeven wordt door de esthetische waarde van het object, zowel in positieve (grotere BTB omdat een site 'mooi' is) als in negatieve zin (geen BTB omdat een site 'lelijk' is). De esthetische waarde is op het eerste zicht persoonlijk, en men heeft niet noodzakelijk specifieke kennis over onroerend erfgoed nodig om deze waarde te ervaren. Niet al het erfgoed is echter beschermd omwille van

zijn esthetische waarde. Een beter inzicht in de betekenis van erfgoed en de erfgoedwaarden die reden geven voor de bescherming van een plek kunnen de BTB waarschijnlijk verhogen. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de overheid om te communiceren over de redenen waarom iets beschermd wordt en welke opties er mogelijk zijn voor het behoud van het onroerend erfgoed.

Onroerend erfgoed is ook een drager van onze identiteit. Uit de bevraging blijkt dat de symbolische waarde van erfgoed tevens een belangrijke reden is voor een positieve BTB. De meest recente beleidsnota wil de rol van onroerend erfgoed als drager van identiteit meer benadrukken. Op basis van de resultaten van de studie kunnen we veronderstellen dat dit de BTB zou kunnen verhogen.

8.2 BESCHERMING EN INVENTARISERING

De resultaten duiden op het belang dat de Vlaming hecht aan het behoud van onroerend erfgoed, en het actieve gebruik van onroerend erfgoed in de vorm van (her)bestemming of hergebruik. Dit komt overeen met de resultaten uit eerdere bevragingen (draagvlakonderzoek). De vier meest vernoemde redenen voor het waarderen van onroerend erfgoed zijn: (1) de plaats is mooi; (2) zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien; (3) toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plek; (4) het is een belangrijk symbool voor de inwoners van de gemeente. Opvallend hierbij is dat respondenten niet enkel belang hechten aan de eigen gebruikswaarden maar ook aan de waarde(n) van onroerend erfgoed voor de toekomstige generaties. Het doorgeven van onroerend erfgoed aan toekomstige generaties is de meest fundamentele reden voor het Vlaamse beschermingsbeleid. Dat het onroerend erfgoed ook op die manier gewaardeerd wordt door de burger is een positief gegeven.

1 op de 3 respondenten wil meedenken over wat er met leegstaand of verwaarloosd erfgoed in de omgeving gebeurt. 1 op 3 wil ook meebeslissen over welk onroerend erfgoed beschermd wordt. Deze respondenten hebben gemiddeld een hogere BTB dan respondenten die geen inspraak willen of hier neutraal tegenover staan. We kunnen dit dus beschouwen als een positieve keuze die uitgaat van een sterke betrokkenheid en interesse eerder dan een keuze die voortkomt uit onvrede met het bestaande beleid. 64% van de respondenten geeft aan niet te willen meebeslissen of staat hier neutraal tegenover. Deze resultaten kunnen enerzijds geïnterpreteerd worden als een lage prioriteit binnen het dagelijks leven, maar anderzijds kan het ook geïnterpreteerd worden als een waardering voor het bestaande beleid.

De resultaten van de studie kunnen ingezet worden in het kader van bescherming en inventarisatie. Uit de studie kunnen we afleiden welke erfgoedtypes het meest gewaardeerd worden door de brede bevolking. Toch mag de publieke opinie niet het enige criterium worden voor bescherming en de waardering door experts vervangen. Dit zou immers kunnen leiden tot een te eenzijdige benadering van het onroerend erfgoed. Een expert kan in zijn of haar waardering de waarden van een object beter afwegen ten opzichte van andere, vergelijkbare sites. Het is de rol van de experts om de beslissingen en achterliggende motivatie duidelijk te communiceren naar een breed publiek om het draagvlak te vergroten. De combinatie van waardering door de (lokale) bevolking en waardering door experts is noodzakelijk om tot een breed gedragen en genuanceerde onroerenderfgoedzorg te komen.

8.3 FINANCIERING

74% van de respondenten geeft aan te willen betalen voor lokaal onroerend erfgoed. De hoeveelheid Vlamingen die onroerend erfgoed en bijgevolg onroenderfgoedzorg als een baat aanzien is dus aanzienlijk. De respondenten die aangeven niet te willen betalen, geven als belangrijkste reden dat zij niet willen investeren in private eigendom (15%), gevolgd door andere, meer urgente investeringsnoden (7%), en een te laag inkomen (6%). Geen interesse hebben in of belang hechten aan onroerend erfgoed wordt beduidend minder aangegeven als reden (6%).

De mediaan van de bedragen die men wil betalen per huishouden is beperkt (€ 10). Toch ondersteunt dit resultaat de openheid voor de nieuwe financieringskanalen zoals crowdfunding en een onroenderfgoedloterij die voorgesteld worden in het regeerakkoord en de recente beleidsnota.

- **Crowdfunding** is een manier van fondsenwerving waarbij financiering gezocht wordt voor een specifiek doel of project bij een grote groep mensen. De oproep gebeurt meestal via het internet, met name via sociale media en/of een website. Meestal gaat het om vrij lage bedragen per donateur maar doordat een grote groep aangesproken wordt, kan het totaal vergaarde bedrag oplopen. In ruil voor een gift kan een tastbare of symbolische tegenprestatie gegeven worden, zoals een toegangsticket, vermelding, ... Crowdfunding is niet alleen een financieringsmodel voor erfgoed, het is ook een manier om een project of organisatie te promoten bij een brede groep. Doordat die met zijn financiers in gesprek gaat, worden donateurs ook ambassadeurs, fans of klanten (Vlaamse Erfgoed Bibliotheek, 2015).
- **Erfgoedloterij** is een loterij waarbij de opbrengst gaat naar erfgoedprojecten. In het Verenigd Koninkrijk bestaat er sinds 1994 het zogenaamde 'National Lottery Heritage Fund'. In een tijdspanne van 25 jaar werd er via dit kanaal meer dan £ 7,9 biljoen geïnvesteerd in meer dan 43 000 erfgoedprojecten. Voor de periode 2019-2024 wordt er een opbrengst van £ 1,2 biljoen verwacht (Heritage Fund, 2020). In Frankrijk werd de "Loto du patrimoine" opgericht in 2018. Deze loterij werkt via krasloten die verschillen per regio. Met de opbrengst van de lotto wordt de restauratie van een selectie van monumenten gefinancierd. In 2018 bracht deze loterij € 50 000 000 op, wat geïnvesteerd werd in 140 sites (Foundation du Patrimoine, 2020).

Beide systemen voor fondsenwerving zijn complementair. Bij crowdfunding wordt er meestal financiering gezocht voor één specifieke site, bij een erfgoedloterij voor een aantal geselecteerde sites, vaak geselecteerd per thema of regio. Bij de bevraging gaf ongeveer de helft van de respondenten aan te willen betalen voor een specifieke erfgoed-site, de andere helft betaalt liever voor alle onroerend erfgoed in de gemeente. De combinatie van crowdfunding voor specifieke sites en een erfgoedloterij voor onroerend erfgoed in een bepaalde regio, of een bepaald type (bijvoorbeeld kerken, kastelen, ...) lijkt daarom de beste manier om beide doelgroepen aan te spreken en op die manier de bestaande betalingsbereidheid van de burger maximaal te benutten.

De resultaten van de studie geven aan dat bepaalde kenmerken de BTB verhogen. Zo is de gemiddelde BTB hoger voor onroenderfgoedtypes met een publiek karakter (bijv. publieke gebouwen, religieuze gebouwen en cultuurhistorische landschappen) dan voor onroenderfgoedtypes met een meer privaat karakter (bijv. hoeses, kastelen, woningen). Daarnaast is de BTB hoger bij gebouwen die actief gebruikt worden en die toegankelijk zijn. Het is aangewezen om deze alternatieve financieringskanalen eerst aan te wenden voor erfgoed-sites die aan deze kenmerken voldoen.

Beide nieuwe financieringssystemen kunnen echter het bestaande subsidie- en premiestelsel niet vervangen. Het risico is immers dat enkel ‘populair’ onroerend erfgoed voldoende middelen zal krijgen terwijl onroerend erfgoed waarvoor er minder draagvlak is, of waarvoor de publieke interesse beperkt is te weinig middelen zal hebben voor onderhoud en restauratie. De doelstelling van een meer divers financieringsmodel moet zijn om de betalingsbereidheid van de private sector (burgers en bedrijven) maximaal te activeren waar deze bestaat, en voor de andere types andere financieringsmogelijkheden aan te bieden.

Tijdens de tweede vergadering met de klank- en stuurgroep werd aangegeven dat de resultaten van de studie eveneens aanleiding kunnen geven voor het ontwikkelen van een fijnmaziger financieringsmodel op basis van toegankelijkheid, functie, type, en economisch potentieel. Dit is echter een zeer complex gegeven dat verdere studie vergt.

In het kader van handhaving, bij het overtreden van de regelgeving omtrent beschermd onroerend erfgoed, bijvoorbeeld door verwaarlozing of vernietiging van een beschermd onroerenderfgoedobject, kan op basis van de BTB een monetaire waarde gekoppeld worden aan het maatschappelijk verlies. Op dit moment wordt bij handhaving vooral uitgegaan van de kost voor herstel van het onroerend erfgoed. Op basis van de BTB kan echter ook het maatschappelijk verlies mee in rekening worden gebracht.

8.4 ANDERE BELEIDSDOMEINEN

8.4.1 Geïntegreerd erfgoedbeleid

Het concept van ‘geïntegreerd erfgoedbeleid’ duidt op de inbedding van het onroerenderfgoedbeleid in andere beleidsdomeinen zoals bijv. ruimtelijke ordening, cultuur, toerisme, onderwijs. Dit concept, geïntroduceerd in de Faro Conventie in 2005, vormde de basis voor het Vlaamse Onroerend Erfgoeddecreet en het huidige beleid. Hoewel de studie niet als doel had te peilen naar de link tussen onroerenderfgoedbeleid en andere beleidsdomeinen kunnen we toch enkele aanbevelingen hieromtrent formuleren op basis van de resultaten.

Na ‘deze plek is mooi’, wordt als belangrijkste reden voor BTB aangeduid ‘zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien’. Dit duidt enerzijds op het belang van de stedenbouwkundige waarde van onroerend erfgoed en het belang ervan in het stedenbouwkundig weefsel voor de lokale bevolking, anderzijds ook op het belang van herkenbaarheid, continuïteit, of ‘sense of place’ voor de lokale bevolking.

De studie toont aan dat de BTB groter is bij mensen met een brede culturele participatie. Het vergroten van het draagvlak en daaraan gekoppelde BTB voor erfgoed dient dus te worden ingebed in een ruimer cultuurbeleid dat inclusief is en een grote groep van de bevolking bereikt.

8.4.2 Gemeentelijk of regionaal onroerenderfgoedbeleid

Het laatste decennium neemt het belang van het lokale onroerenderfgoedbeleid al maar toe. Het belang van het gemeentelijke onroerenderfgoedbeleid is ook ingebed in het Onroerend Erfgoeddecreet van 2013. Ook het recente regeerakkoord en de beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 benadrukken het belang van het gemeentelijke en intergemeentelijke beleidsniveau. Hoewel deze studie zich concentreerde op het lokale onroerend erfgoed en er geen vergelijking gemaakt werd tussen het lokale en bovenlokale niveau, bevestigen de resultaten van de studie het belang dat de

burger hecht aan het lokale onroerend erfgoed en vormt bij deze een ‘reality-check’ of extra motivatie voor de beleidsbeslissing. De stuur- en klankbordgroep benadrukt echter dat er voldoende inhoudelijke en financiële ondersteuning nodig is om de haalbaarheid en kwaliteit van het lokale onroerenderfgoedbeleid te garanderen.

8.4.3 Andere initiatieven

Deze studie draagt bij aan de doelstellingen van het project Cultural Heritage Counts for Europe (CHCfE Consortium, 2015) dat ernaar streeft om de waarde van ons erfgoed uit te drukken aan de hand van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die hun voordelen en impact aantonen, om op die manier het belang in kaart te brengen van het cultureel erfgoed in Europa. De conclusie van de studie roept tevens op om deze gegevens mee te nemen in de lokale, regionale en nationale besluitvorming en beleid met betrekking tot erfgoed. De beleidsaanbevelingen die hierboven geformuleerd worden, geven een mogelijke richting hiervoor aan.

Tijdens de tweede klank- en stuurgroepvergadering werd door de vertegenwoordigers van Herita aangegeven dat het interessant kan zijn om de resultaten van deze studie te vergelijken met de gegevens die Herita heeft over de giften die via hen gedaan worden ten voordele van verschillende soorten erfgoedprojecten. Deze vergelijking zou het inzicht in het potentieel voor alternatieve financieringsvormen voor onroerend erfgoed verder kunnen verdiepen.

Deze studie naar de BTB van Vlamingen gaat uit van de waardering door de brede bevolking, en niet enkel door experts. Het betrekken van verschillende stakeholders, waaronder de bevolking, is een internationale tendens. Deze studie geeft inzicht in de waardering van de brede bevolking in Vlaanderen voor lokaal onroerend erfgoed. De resultaten van de studie ondersteunen een nationale en internationale beleidstendens.

9 BIBLIOGRAFIE

- Ampt, E.S. (2003). Respondent burden, in Transport Survey Quality and Innovation. In: Stopher, P.R., Jones, P.M., (Eds), Pergamon, Oxford, 507-521.
- Appelbaum, B. (2012). Conservation treatment methodology. London: Routledge.
- Ashley-Smith, J. (1999). Risk Assessment for Object Conservation. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Cave, C., & Negussie, E. (2017). World heritage conservation: the world heritage convention, linking culture and nature for sustainable development. London & New York: Routledge.
- Damen Sven, Aziliz Vandesande, Kirsten Bomans, Therese Steenberghen, Koen Van Balen, Simon De Jaeger, Sandra Rousseau, Liesbet Vranken, Olivier Heylen en Marten Dugernier (2017) Onderzoek naar de effecten van de erfgoedkarakteristieken en de erfgoedwaarde van woningen en hun omgeving op de marktprijzen van woningen in Vlaanderen. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 83
- Darvill, T. (1995). Value Systems in Archeology. In M. Cooper, A. Firth, J. Carman, & D. Wheatley (Eds.), Managing Archeology. London: Routledge.
- De la Torre, M. (Ed.) (2002). Assessing the Values of Cultural Heritage. Los Angeles: Getty Conservation Institute.
- Federaal Planbureau (2017). Het Belgische energielandschap tegen 2050 Een projectie bij ongewijzigd beleid, Vooruitzichten, oktober 2017.
- Feilden, B. (2007). Conservation of historic buildings. London: Routledge.
- Fleming, C.M. & M. Bowden (2009). Web-based surveys as an alternative to traditional mail methods, Journal of Environmental Management 90 (1), 284-292
- Foundation du Patrimoine (2020). Mission. [Online] via www.missionbern.fr/, geraadpleegd op 11/02/2020
- Fredheim, L. Harald, and Manal Khalaf. (2016). "The significance of values: heritage value typologies re-examined." International Journal of Heritage Studies 22 (6):466-481
- Gómez Robles, L. (2010). A methodological approach towards conservation. Conservation and management of Archaeological sites, 12(2), 146-169.
- Gowdy J., Howarth R.B., Tisdell C. (2010). Discounting, ethics and options for maintaining biodiversity and ecosystem integrity. In: Kumar P. (editor). The economics of ecosystems and biodiversity Ecological and economic foundations. London: Earthscan. p 257-283.
- Heritage Fund. (2020). Transparency, procurement and tenders. [Online] via <https://www.heritagefund.org.uk/>, geraadpleegd op 11/02/2020
- Lawton, R., Fujiwara, D., Mourato, S., Bakhshi, H., Lagarde, A., Davies, J. (2018) The Economic Value of Heritage: A Benefit Transfer Study
- Liekens I, Schaafsma M, De Nocker L, Broekx S, Staes J, Aertsens J, Brouwers R. (2013). Developing a value function for nature development and land use policy in Flanders, Belgium. Land Use Policy 2013; 30(1):549–559
- Lipe, W. D. (1984). Value and meaning in cultural resources. In H. Cleere (Ed.), Approaches to the archaeological heritage (pp. 1-11). Cambridge: Cambridge University Press.
- Maddison, D., Mourato, S. (2001). Valuing Different Road Options for Stonehenge. Conservation and Management of Archaeological Sites 4, pp. 203–212.

Vanhaevre Ingrid (2019) Onroerend erfgoed vanzelfsprekend? Hoe groot is het draagvlak voor onroerend erfgoed in Vlaanderen)

Vlaamse Erfgoedbibliotheek, (2015). Vele Kleintjes. [Online] via <https://velekleintjes.be/velekleintjes/colofon/>, geraadpleegd op 11/02/2020

Wright and Eppink (2016) Drivers of heritage value: A meta-analysis of monetary valuation studies of cultural heritage. Ecological economics 130(2016) 277-284

BIJLAGE 1: LITERATUURSTUDIE NAAR WAARDENSTELSELS

Verschillende waardenstelsels

Eén van de grondleggers van het moderne erfgoedwaarderingstelsel is Alois Riegl (1858-1905), een Oostenrijks kunsthistoricus die stelde dat de sterkte tegenstelling die er bestond tussen de verschillende 19de eeuwse erfgoedbenaderingen, zijnde de restauratiebeweging en de anti-restauratiebeweging, te wijten was aan de verschillende waarden die worden toegekend aan erfgoed. In zijn bekende essay uit 1903 *‘Der Moderne Denkmalkultus: Sein Wesen und seine Entstehung Gesammelte Aufsätze’* (Engelse vertaling zie Riegl, 1982 [1903]), werkt hij een waardenstelsel uit waarbij hij een onderscheid maakt tussen herinneringswaarden (vb. oudheidswaarde, historische waarde, intentionele herinneringswaarden) en hedendaagse waarden (vb. gebruikswaarde, esthetische waarde).

Gedurende de hele 20ste en 21ste eeuw werd het waardenstelsel dat onderliggend is aan het erfgoeddiscours geëvalueerd, herdacht en verfijnd. In de eerste helft van de 20ste eeuw was er vooral aandacht voor het conserverende aspect van het onroerend erfgoed en de daaraan gelinkte materiële en historische waarden. Het Charter van Athene (International Museum Office, 1931) gaat uit van ‘het artistieke, historische en wetenschappelijke belang’ als reden voor de bescherming van een monument en ook het Charter van Venetië (ICOMOS, 1964) beschrijft de doelstelling van restauratie als het behouden en onthullen van ‘de esthetische en historische waarde van het monument’ (artikel 9). Hoewel de waarden die in het Charter van Venetië beschreven zijn nog zeer beperkt en traditioneel zijn, zien we dat vanaf de jaren 1960 er toch meer aandacht komt voor de maatschappelijke en immateriële waarde van onroerend erfgoed als getuige van lokale identiteit en als een impuls voor economische ontwikkeling. Verschillende auteurs en organisaties werkten dan ook een complexer waardenstelsel uit, vaak verwijzend naar of verder bouwend op Riegl’s waardeschaal. Dit complexere waardenstelsel wordt echter nog niet geïmplementeerd in nationale en internationale beschermingsinstrumenten.

Met de toename van het aantal waardenstelsels, komen ook de eerste overzichten. Een eerste overzicht van verschillende waardenstelsels werd opgesteld door het Getty Conservation Institute in 2002 (Avrami, Mason & de la Torre, 2002; de la Torre, 2000). Mason (2002) vergelijkt in de context van deze studie 5 verschillende waardenstelsels. Een recenter overzicht van waardenstelsels is te vinden in Fredheim & Khalaf (2016), waarin de waardenstelsels uit 20 verschillende documenten (internationale charters en wetenschappelijke studies) met elkaar vergeleken worden. Deze waardenstelsels verschillen vooral in de manier waarop de waarden benoemd worden, eerder dan in de inhoudelijke en conceptuele invulling ervan. Toch is er een duidelijk onderscheid tussen waardenstelsels die vooral gericht zijn op het in kaart brengen van de erfgoedwaarden die gericht zijn op het verleden, in de literatuur vaak ook omschreven als historische of intrinsieke waarden (voor een overzicht zie Cave & Negussie, 2017), en de waardenstelsels die meer divers zijn en ook hedendaagse waarden, en soms zelfs toekomstige waarden meenemen. De context waarin deze waardenstelsels toegepast worden, is sterk bepalend voor het type waarden dat wordt opgenomen. Zo zijn waardenstelsels die gehanteerd worden als criteria voor bescherming of inventarisatie van onroerend erfgoed veelal gericht op historische waarden, terwijl waardenstelsels die gebruikt worden in de context van beheer, (toeristische) ontsluiting, of herbestemming van onroerend erfgoed meer divers zijn en ook instrumentale waarden bevatten.

De overzichtsstudies van Mason (2002) en Fredheim & Khalaf (2016) verwijzen tevens naar het belang van het betrekken van verschillende stakeholders bij de waardering van onroerend erfgoed.

Hoewel beiden in hun overzicht uitgaan van door experts ontwikkelde waardenstelsels, geven zij aan dat er steeds meer aandacht is voor het betrekken van andere stakeholders, en met name de lokale bevolking en gebruikers van het onroerend erfgoed in het toepassen van deze waarderingsinstrumenten. Er zijn dan ook heel wat studies die de waardering van concrete sites door de lokale bevolking hebben onderzocht (bijvoorbeeld: Mydland & Grahn, 2012; Shatha Abu-Khafajah, 2010; Smith, 2006; Stephenson, 2008).

Huidig, potentieel en toekomstig gebruik van onroerend erfgoed

Naast waardering is ook **gebruik van onroerend erfgoed**, en verschillende types van gebruik relevant in het kader van dit onderzoek. In de literatuur wordt er weinig onderscheid gemaakt tussen waarden en gebruik. Enerzijds stellen we vast dat gebruik, ‘use’ in verschillende waardenstelsels expliciet opgenomen is als één van de waarden (o.a. Riegl, [1902] 1982; Darvill, 1995; Feilden, 2003; Appelbaum, 2007; Stubbs, 2009), evenals ‘functie’ of ‘functionele waarde’ (o.a. Feilden, 2003; Gomez Robles, 2010; Szmelter, 2010), en ‘economische waarde’ (o.a. Ashley-Smith, 1999; Feilden, 2003; Lipe, 1984; Pye, 2001; Szmelter, 2010). Anderzijds kunnen verschillende ‘waarden’ evenzeer als ‘gebruik’ gedefinieerd worden wat het tevens moeilijk maakt om het onderscheid te maken (bijvoorbeeld economisch gebruik versus economische waarde, religieus gebruik versus religieuze waarde).

In de verschillende onderzochte waardenstelsels herkennen we drie grote categorieën:

- Historisch georiënteerde waarden
- Hedendaagse waarden of gebruikswaarden: verwijst naar het huidig gebruik van onroerend erfgoed
- Niet-gebruikswaarden: verwijst naar het potentieel en toekomstig gebruik van onroerend erfgoed

Het is zeker niet zo dat elk van deze categorieën in alle bestudeerde waardenstelsels aan bod komt. De reikwijdte en focus van het waarderingsstelsel is in grote mate afhankelijk van het doel ervan: waardenstelsels die gebruikt worden als instrument voor bescherming van onroerend erfgoed zijn veelal historisch georiënteerd, terwijl waardenstelsels die gericht zijn op management en ontsluiting van onroerend erfgoed vaak ook hedendaagse waarden meenemen, en waardenstelsels die het doel hebben de impact van onroerend erfgoed te analyseren ook gericht zijn op potentiële en toekomstige waarden van onroerend erfgoed (de niet-gebruikswaarden).

De niet-gebruikswaarden wordt veelal opgedeeld in twee types (o.a. Ashley-Smith, 1999; Darvill, 1995; Frey, 1997; Mason, 2002):

- **Bestaanswaarde:** waarde van onroerend erfgoed ongeacht het gebruik
- **Overdrachtswaarde:** waarde van onroerend erfgoed voor toekomstige generaties

Daarnaast wordt de **optiewaarde** gedefinieerd als de waarde van onroerend erfgoed in de toekomst voor de huidige generatie (potentieel gebruik).

Een onroerend erfgoed site kan een meervoudig gebruik hebben. Zo heeft bijvoorbeeld een militair kerkhof in de Westhoek een functioneel (begraven van overledenen), recreatief (toerisme), educatief (geschiedenis WO I), religieus (voor gelovigen kan het een spirituele ervaring oproepen) gebruik, en is het tevens een ruimte-structurend element (bepaalt sterk het landschap). En kan het gebruik zowel hedendaags, potentieel als toekomstig zijn.

////////////////////////////////////

BIJLAGE 2: BEVRAGING 1

Edit questionnaire

[Add page \(/demando/admin/questionnaires/31/pages/new\)](/demando/admin/questionnaires/31/pages/new)[Add container \(/demando/admin/questionnaires/31/containers/new\)](/demando/admin/questionnaires/31/containers/new)[Add question \(/demando/admin/questionnaires/31/questions/new\)](/demando/admin/questionnaires/31/questions/new)[Dutch \(nl\) \(/demando/admin/questionnaires/31/pages?questionnaire_locale=50\)](/demando/admin/questionnaires/31/pages?questionnaire_locale=50)

Page 1 Pagina 1

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

VITO en Universiteit Hasselt voeren in opdracht van het agentschap Onroerend erfgoed een wetenschappelijk onderzoek uit naar de waarde die inwoners van Vlaanderen hechten aan onroerend erfgoed. De resultaten worden gebruikt in het beleid rond onroerend erfgoed.

We bevragen 1500 willekeurig gekozen Vlamingen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het is belangrijk dat u waarheidsgetrouw en volledig antwoordt. Ook als u weinig of geen belang hecht aan onroerend erfgoed zijn uw antwoorden voor ons belangrijk.

Het onderzoek respecteert de privacywetgeving. Alle persoonlijke informatie wordt strikt vertrouwelijk behandeld. Bij communicatie over de resultaten wordt alle persoonlijke informatie verwijderd.

De bevraging neemt, afhankelijk van uw antwoorden, 10 tot 15 minuten in beslag.

Wij danken u voor uw medewerking.

iVOX ID

Actions ▾

Volgende

Page 2 Pagina 2

Actions ▾

Deel 1 - Persoonlijke gegevens

Actions ▾

We willen u graag een aantal vragen stellen over uzelf. Deze informatie is noodzakelijk voor de verdere analyse van de resultaten. Al uw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld, niet ter beschikking gesteld aan derden en niet voor andere doeleinden dan voor dit onderzoek gebruikt.

Wat is uw geslacht?*

Actions ▾

- Man
- Vrouw
- Andere

Wat is uw nationaliteit?*

Actions ▾

- Ik ben Belg
- Ik heb meer dan één nationaliteit, namelijk...
- Ik ben geen Belg, maar...

Wat is uw geboortjaar?*

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 3 Pagina 3

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Waar woont u?*

Actions ▾

Omdat we u vragen willen stellen over erfgoed in uw buurt, hebben we het adres van uw woonplaats nodig (**enkel postcode verplicht**). We zullen deze info strikt vertrouwelijk behandelen en u later niet contacteren.

Gemeente of postcode

CRAB Gemeenteld

Actions ▾

Straat

Actions ▾

CRAB Straatnaamld

Actions ▾

Nummer

Actions ▾

CRAB Huisnummerld

Actions ▾

Bus

Actions ▾

CRAB Subadresld

Actions ▾

Postcode

Actions ▾

CRAB Gebouwld

Actions ▾

In welke mate voelt u zich verbonden met de stad of gemeente waar u woont?*

Actions ▾

- Niet verbonden
- Weinig verbonden
- Noch weinig verbonden/noch veel verbonden
- Verbonden
- Sterk verbonden

Vorige

Volgende

Page 4 Pagina 4

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Hoeveel personen wonen op dit adres, uzelf meegerekend?*

Actions ▾

Hoeveel van deze personen zijn jonger dan 15 jaar?*

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 5 Pagina 5

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Wat is het hoogste opleidingsniveau dat u met succes heeft beëindigd?*

Actions ▾

- Geen diploma
- Lagere school
- Middelbare school (alle types)
- Bachelor (korte type, kandidaat...)
- Master (licentiaat, ir., ing. ...)
- Doctor
- Andere, namelijk...

Wat is uw huidige hoofdactiviteit?*

Actions ▾

- Student
- Huisvrouw/man
- Arbeider/bediende
- Ambtenaar
- Zelfstandige
- Vrij beroep
- (Vervroegd) pensioen
- (Tijdelijk) arbeidsongeschikt/ziekte
- Werkzoekende
- Andere, namelijk...

Vorige

Volgende

Page 6 Pagina 6

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

In welke categorie valt het maandelijks netto huishoudinkomen?*

Actions ▾

Deze informatie is essentieel in de analyse van de resultaten. We behandelen deze strikt vertrouwelijk.

Om het totaal maandelijks netto-inkomen van uw huishouden te bepalen, telt u de volgende inkomsten voor de vorige maand op voor alle personen in uw huishouden:

- netto-beroepsinkomens uit arbeid (netto-lonen, netto-bedrijfsinkomsten);
- netto-vervangingsinkomens (werkloosheids- arbeidsongeschiktheids- of invaliditeitsvergoedingen, bestaansminimum, OCMW-steun of pensioenen);
- bijkomende netto-inkomens (bijvoorbeeld huuropbrengsten, kindergeld)

Alimentatiegeld dat u eventueel moet betalen, moet u hiervan aftrekken; alimentatiegeld dat u eventueel ontvangt, moet u hierbij optellen.

Vorige

Volgende

Page 7 Pagina 7

Actions ▾

Deel 2 - Betrokkenheid erfgoed en vrijetijdsbesteding

Actions ▾

Hoe vaak deed u een van de volgende activiteiten in uw vrije tijd de afgelopen 12 maanden?*

Actions ▾

	Dagelijks	1 of meerdere keren per week	1 of meerdere keren per maand	Meerdere keren per jaar	1 keer in de afgelopen 12 maand	Niet
Bijwonen van podiumkunsten zoals toneel, opera, dansuitvoering, ballet, cabaret, stand-up comedy, revue of show, circusvoorstelling...	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bijwonen van een concert, festival	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan museum of galerij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan historisch gebouw of monument	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan een natuurgebied	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan een park	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bioscoopbezoek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toeristisch bezoek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotheekbezoek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bijwonen van een herdenkingsfeest, processie, historische optocht, stoet of evocatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Page 8 Pagina 8

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Bent u beroepshalve betrokken bij onroerend erfgoedbeleid of het beheer van een onroerend erfgoed? *

Actions ▾

- Neen
- Ja, op volgende manier...

Bent u lid van een organisatie die zich inzet voor het behoud en beheer van plaatsen met erfgoedwaarde?*

Actions ▾

- Neen
- Ja, namelijk...

Vorige

Volgende

Page 9 Pagina 9

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Bent u (mede)eigenaar van een beschermd onroerend erfgoed?*

Actions ▾

(Beschermd als monument, cultuurhistorisch landschap, stad-of dorpsgezicht of archeologische site)

- Neen
- Ja

Vorige

Volgende

Container 1

Actions ▾

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Over hoeveel eigendommen gaat het?*

Actions ▾

Kruis alle categorieën aan die voor u van toepassing zijn. Ik ben (mede)-eigenaar van een of meerdere eigendommen die beschermd zijn als:*

Actions ▾

- Monument
- Archeologische site
- Cultuurhistorisch landschap
- Stads- of dorpsgezicht
- Andere, namelijk...

Ik kreeg het eigendom/de eigendommen door:*

Actions ▾

- Vererving
- Aankoop
- Andere, namelijk...

Vorige

Volgende

Container 1

Actions ▾

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Hoeveel tijd steekt u in het beheer van uw eigendom/eigendommen (administratie, poetsen, herstellingswerken, groenonderhoud, openstellen...)?*

Actions ▾

- Minder dan 2 dagen per maand
- 2 tot 7 dagen per maand
- 8 tot 14 dagen per maand
- Meer dan 14 dagen per maand

In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende uitspraken?*

Actions ▾

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Niet oneens/niet eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik wil mijn eigendom(men) van de hand doen binnen de 5 jaar	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil mijn eigendom(men) zo lang mogelijk in mijn bezit houden om er zelf van te kunnen genieten	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil mijn eigendom(men) op termijn overdragen aan mijn kinderen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben trots om eigenaar van een onroerend goed met erfgoedwaarde te zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het lastig om mijn eigendom(men) te beheren	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Page 12 Pagina 12

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Duid aan welke stellingen op u van toepassing zijn.

Actions ▾

- Ik stel mijn eigendom(men) (deels) open zodat anderen er ook van kunnen genieten
- Ik stel mijn eigendom(men) (deels) open tegen betaling om het beheer ervan te bekostigen
- Ik zou mijn eigendom(men) (deels) willen openstellen, maar is nu nog niet het geval
- Ik maak zelf geen gebruik van mijn goed met erfgoedwaarde maar verhuur het
- Andere

Ik heb moeite om het beheer te bekostigen.*

Actions ▾

- Helemaal oneens
- Eerder oneens
- Niet oneens/niet eens
- Eerder eens
- Helemaal eens

Vorige

Volgende

Page 13 Pagina 13

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

U gaf aan moeite te hebben met het bekostigen van het beheer van uw goed/goederen.

Hoeveel euro komt u op jaarbasis tekort?

Actions ▾

Laat het veld leeg indien u het antwoord niet weet.

Vorige

Volgende

Page 14 Pagina 14

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

In welke mate bent u het eens met de volgende stellingen?*

Actions ▾

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Niet oneens/niet eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik heb interesse in geschiedenis in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb interesse in de geschiedenis van een bepaald(e) land/streek/plaats	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb interesse in mijn familiegeschiedenis	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zoek informatie op over plaatsen met erfgoedwaarde	☐	☐	☐	☐	☐

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Niet oneens/niet eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik wens mee na te denken over wat er met leegstaand of verwaarloosd erfgoed in mijn woonplaats gebeurt	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil mee kunnen beslissen welke plaatsen met erfgoedwaarde beschermd worden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat plaatsen met erfgoedwaarde moeten bewaard blijven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat er een functie moet gegeven worden aan leegstaande historische gebouwen (bijv. feestzaal, kantoren, winkel, ...)	☐	☐	☐	☐	☐

Vorige

Volgende

Page 15 Pagina 15

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Als u denkt aan onroerend erfgoed in [uw-gemeente/stad] aan welke plaatsen denkt u dan?*

Actions ▾

Noteer zoveel mogelijk plaatsen met erfgoedwaarde (naam of omschrijving) in uw gemeente die bij u opkomen.

Vorige

Volgende

Page 16 Pagina 16

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Met onroerend erfgoed bedoelen we plaatsen die van algemeen belang worden geacht omdat ze behoren tot wat ons als samenleving rest uit het verleden bestaande uit het geheel van:

- archeologische sites: een terrein of onroerend goed dat sporen of vondsten bevat die archeologische erfgoedwaarde hebben. Die sporen kunnen in de ondergrond zitten, aan het oppervlak liggen of zich onder water bevinden.
- monumenten: onroerend goed (zowel gebouwen als andere) dat tot stand is gekomen door de mens, door de natuur of door beiden samen. bijv. hoeve, kapel, schandpaal, kasseiweg, dreef..
- cultuurhistorische landschappen: een afgebakend gebied met weinig bebouwing waarvan het uitzicht en samenhang tussen delen het resultaat zijn van natuurlijke processen en maatschappelijke ontwikkelingen bijv. bolle akkers, kasteeldomeinen, kustduinen, ingerichte riviervallei...
- stads- en dorpsgezichten: een geheel van onroerende goederen met omgevende elementen zoals beplantingen, omheiningen, straten en pleinen... bijv. een historisch centrum van een dorp, marktplein...

Was u de voorbije 12 maanden als vrijwilliger betrokken bij het in standhouden van een plaats met erfgoedwaarde (open houden, gidsen, herstelwerken ...)?*

Actions ▾

- Neen
 Ja

Heeft u de voorbije 12 maanden al eens een of meerdere giften gedaan voor plaatsen met erfgoedwaarde in Vlaanderen?*

Actions ▾

Indien ja, kan u bij benadering aangeven hoe groot het totale bedrag van uw gift(en) was?

- Neen
 Ja, minder dan 10 euro
 Ja, 10 tot 29 euro
 Ja, 30 tot 99 euro
 Ja, 100 euro of meer

Heeft u de voorbije 12 maanden een toegangsprijs betaald voor een plaats met erfgoedwaarde in Vlaanderen?*

Actions ▾

Neen Ja

Vorige

Volgende

Page 17 Pagina 17

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Locatie 1

We geven op onderstaande kaart de plaatsen weer die zijn aangeduid als onroerend erfgoed. We vragen u om een plaats met erfgoedwaarde aan te duiden IN UW GEMEENTE die u kent en hierover enkele vragen te beantwoorden.

We zouden u willen vragen om dit te doen voor minimum 3 plaatsen.

U kan de locatie vinden door ofwel de naam of adres in te tikken in de zoekbalk ofwel door te scrollen en in te zoomen op de kaart. Als u de plaats waaraan u denkt niet kan vinden, tik dan de naam van deze plaats in het tekstvak onderaan de kaart.

Locatie 1

Actions ▾

Locatie 1 (latlng)

Locatie 1 (locatie)

Locatie 1 (aanduid_id)

Locatie 1 (naam)

Locatie 1 (type_naam)

Optioneel: indien u de plaats niet terugvond op de kaart, tik dan de naam in dit tekstvak en omschrijf.

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 18 Pagina 18

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plaats?*

Actions ▾

Duid alle antwoorden aan die van toepassing zijn.

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Je hebt er enkel zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk; je kan in het volledige gebied wandelen...)
- Je kan het bezoeken mits betaling van entreegeld
- Je kan het gratis bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken

- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 19 Pagina 19

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

Actions ▾

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er
- Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk
- Het komt voor in een boek of strip
- Andere...

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 20 Pagina 20

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Vindt u het belangrijk dat dit erfgoed bewaard blijft?*

Actions ▾

- Neen
- Ja

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 21 Pagina 21

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet volgens u dit erfgoed bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Het verhaal achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is mooi
- Het is een oude plaats
- Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van inkomsten
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats brengt mensen samen
- Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me trots
- Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dicht bij God
- Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- Andere

Vorige

Volgende

Page 22 Pagina 22

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaam = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↕ **Het verhaal achter deze plaats is prachtig**
- ↕ **Deze plaats is mooi**
- ↕ **Het is een oude plaats**
- ↕ **Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België**
- ↕ **Het is een bron van inkomsten**
- ↕ **Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien**

↓ Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte

↓ Deze plaats brengt mensen samen

↓ Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities

↓ Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden

↓ Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente

↓ Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente

↓ Deze plaats maakt me trots

↓ Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving

↓ Deze plaats wordt nuttig gebruikt

↓ Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden

↓ Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen

↓ Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken

↓ Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie

↓ Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom

↓ Het brengt me dicht bij God

↓ Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats

↓ Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)

↓ Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld

↓ Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft

↓ Andere

Vorige

Volgende

Page 23 Pagina 23

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet dit erfgoed volgens u niet bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- Deze plaats is lelijk
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- Hier kan je niets leren over het verleden

- Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- Deze plaats kost alleen maar geld
- Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- Andere

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 24 Pagina 24

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u niet bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↕ Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- ↕ Deze plaats is lelijk
- ↕ Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↕ Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- ↕ Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- ↕ Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- ↕ Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- ↕ Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- ↕ Hier kan je niets leren over het verleden
- ↕ Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- ↕ Deze plaats kost alleen maar geld
- ↕ Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- ↕ Andere

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 25 Pagina 25

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe waardevol vindt u deze plaats?*

Actions ▾

1 = helemaal niet waardevol, 5 = zeer waardevol

1

Hoe zou u de staat van deze plaats beoordelen?*

Actions ▾

1 = zeer slecht, 5 = zeer goed

1

Wat kan volgens u verbeterd worden aan deze plaats?

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 26 Pagina 26

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Locatie 2

We geven op onderstaande kaart de plaatsen weer die zijn aangeduid als onroerend erfgoed. We vragen u om een plaats met erfgoedwaarde aan te duiden IN UW GEMEENTE die u kent en hierover enkele vragen te beantwoorden.

We zouden u willen vragen om dit te doen voor minimum 3 plaatsen.

U kan de locatie vinden door ofwel de naam of adres in te tikken in de zoekbalk ofwel door te scrollen en in te zoomen op de kaart. Als u de plaats waaraan u denkt niet kan vinden, tik dan de naam van deze plaats in het tekstvak onderaan de kaart.

Locatie 2

Actions ▾

Locatie 2 (latlng)

Locatie 2 (locatie)

Locatie 2 (aanduid_id)

Locatie 2 (naam)

Locatie 2 (type_naam)

Optioneel: indien u de plaats niet terugvond op de kaart, tik dan de naam in dit tekstvak en omschrijf.

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 27 Pagina 27

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plaats?*

Actions ▾

Duid alle antwoorden aan die van toepassing zijn.

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Je hebt er enkel zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk; je kan in het volledige gebied wandelen...)
- Je kan het bezoeken mits betaling van entreegeld
- Je kan het gratis bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Vorige

Volgende

Page 28 Pagina 28

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

Actions ▾

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er
- Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk
- Het komt voor in een boek of strip
- Andere...

Vorige

Volgende

Page 29 Pagina 29

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Vindt u het belangrijk dat dit erfgoed bewaard blijft?*

Actions ▾

- Neen
- Ja

Vorige

Volgende

Page 30 Pagina 30

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet volgens u dit erfgoed bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Het verhaal achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is mooi
- Het is een oude plaats
- Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van inkomsten
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats brengt mensen samen
- Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me trots
- Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dicht bij God
- Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- Andere

Vorige

Volgende

Page 31 Pagina 31

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

↓ **Het verhaal achter deze plaats is prachtig**

↓ **Deze plaats is mooi**

- ↕ Het is een oude plaats
- ↕ Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↕ Het is een bron van inkomsten
- ↕ Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- ↕ Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- ↕ Deze plaats brengt mensen samen
- ↕ Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- ↕ Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- ↕ Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- ↕ Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- ↕ Deze plaats maakt me trots
- ↕ Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- ↕ Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- ↕ Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- ↕ Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- ↕ Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- ↕ Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- ↕ Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- ↕ Het brengt me dichterbij God
- ↕ Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- ↕ Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- ↕ Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- ↕ Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- ↕ Andere

Vorige

Volgende

Page 32 Pagina 32

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet dit erfgoed volgens u niet bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- Deze plaats is lelijk
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België

- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- Hier kan je niets leren over het verleden
- Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- Deze plaats kost alleen maar geld
- Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- Andere

[Vorige](#)
[Volgende](#)

Page 33 Pagina 33

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u niet bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↓ Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- ↓ Deze plaats is lelijk
- ↓ Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↓ Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- ↓ Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- ↓ Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- ↓ Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- ↓ Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- ↓ Hier kan je niets leren over het verleden
- ↓ Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- ↓ Deze plaats kost alleen maar geld
- ↓ Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- ↓ Andere

[Vorige](#)
[Volgende](#)

Page 34 Pagina 34

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe waardevol vindt u deze plaats?*

Actions ▾

1 = helemaal niet waardevol, 5 = zeer waardevol

Hoe zou u de staat van deze plaats beoordelen?*

Actions ▾

1 = zeer slecht, 5 = zeer goed

Wat kan volgens u verbeterd worden aan deze plaats?

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 35 Pagina 35

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Locatie 3

We geven op onderstaande kaart de plaatsen weer die zijn aangeduid als onroerend erfgoed. We vragen u om een plaats met erfgoedwaarde aan te duiden IN UW GEMEENTE die u kent en hierover enkele vragen te beantwoorden.

We zouden u willen vragen om dit te doen voor minimum 3 plaatsen.

U kan de locatie vinden door ofwel de naam of adres in te tikken in de zoekbalk ofwel door te scrollen en in te zoomen op de kaart. Als u de plaats waaraan u denkt niet kan vinden, tik dan de naam van deze plaats in het tekstvak onderaan de kaart.

Locatie 3

Actions ▾

Locatie 3 (latlng)

Locatie 3 (locatie)

Locatie 3 (aanduid_id)

Locatie 3 (naam)

Locatie 3 (type_naam)

Optioneel: indien u de plaats niet terugvond op de kaart, tik dan de naam in dit tekstvak en omschrijf.

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 36 Pagina 36

Actions ▾

Container 1 Actions ▾

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plaats?* Actions ▾

Duid alle antwoorden aan die van toepassing zijn.

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Je hebt er enkel zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk; je kan in het volledige gebied wandelen...)
- Je kan het bezoeken mits betaling van entreegeld
- Je kan het gratis bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Vorige Volgende

Page 37 Pagina 37 Actions ▾

Container 1 Actions ▾

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?* Actions ▾

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er
- Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk
- Het komt voor in een boek of strip
- Andere...

Vorige Volgende

Page 38 Pagina 38 Actions ▾

Container 1 Actions ▾

[location-intro]

Vindt u het belangrijk dat dit erfgoed bewaard blijft?*

Actions ▾

- Neen
- Ja

Vorige

Volgende

Page 39 Pagina 39

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet volgens u dit erfgoed bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Het verhaal achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is mooi
- Het is een oude plaats
- Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van inkomsten
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats brengt mensen samen
- Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me trots
- Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dicht bij God
- Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- Andere

Vorige

Volgende

Page 40 Pagina 40

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

↓ Het verhaal achter deze plaats is prachtig
↓ Deze plaats is mooi
↓ Het is een oude plaats
↓ Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
↓ Het is een bron van inkomsten
↓ Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
↓ Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
↓ Deze plaats brengt mensen samen
↓ Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
↓ Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
↓ Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
↓ Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
↓ Deze plaats maakt me trots
↓ Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
↓ Deze plaats wordt nuttig gebruikt
↓ Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
↓ Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
↓ Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
↓ Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
↓ Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
↓ Het brengt me dicht bij God
↓ Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
↓ Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
↓ Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
↓ Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
↓ Andere

Vorige

Volgende

Page 41 Pagina 41

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet dit erfgoed volgens u niet bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- Deze plaats is lelijk
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- Hier kan je niets leren over het verleden
- Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- Deze plaats kost alleen maar geld
- Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- Andere

Vorige

Volgende

Page 42 Pagina 42

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u niet bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↕ Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- ↕ Deze plaats is lelijk
- ↕ Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↕ Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- ↕ Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- ↕ Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- ↕ Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- ↕ Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- ↕ Hier kan je niets leren over het verleden
- ↕ Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- ↕ Deze plaats kost alleen maar geld
- ↕ Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- ↕ Andere

Vorige

Volgende

Page 43 Pagina 43

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe waardevol vindt u deze plaats?*

Actions ▾

1 = helemaal niet waardevol, 5 = zeer waardevol

1

Hoe zou u de staat van deze plaats beoordelen?*

Actions ▾

1 = zeer slecht, 5 = zeer goed

1

Wat kan volgens u verbeterd worden aan deze plaats?

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 44 Pagina 44

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Wilt u nog een 4de locatie invullen?*

Actions ▾

- Neen
 Ja

Vorige

Volgende

Page 45 Pagina 45

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Locatie 4

We geven op onderstaande kaart de plaatsen weer die zijn aangeduid als onroerend erfgoed. We vragen u om een plaats met erfgoedwaarde aan te duiden IN UW GEMEENTE die u kent en hierover enkele vragen te beantwoorden.

We zouden u willen vragen om dit te doen voor minimum 3 plaatsen.

U kan de locatie vinden door ofwel de naam of adres in te tikken in de zoekbalk ofwel door te scrollen en in te zoomen op de kaart. Als u de plaats waaraan u denkt niet kan vinden, tik dan de naam van deze plaats in het tekstvak onderaan de kaart.

Locatie 4

Actions ▾

Locatie 4 (latlng)

Locatie 4 (locatie)

Locatie 4 (aanduid_id)

Locatie 4 (naam)

Locatie 4 (type_naam)

Optioneel: indien u de plaats niet terugvond op de kaart, tik dan de naam in dit tekstvak en omschrijf.

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 46 Pagina 46

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plaats?*

Actions ▾

Duid alle antwoorden aan die van toepassing zijn.

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Je hebt er enkel zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk; je kan in het volledige gebied wandelen...)
- Je kan het bezoeken mits betaling van entreegeld
- Je kan het gratis bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Vorige

Volgende

Page 47 Pagina 47

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

Actions ▾

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek

- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er
- Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk
- Het komt voor in een boek of strip
- Andere...

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 48 Pagina 48

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Vindt u het belangrijk dat dit erfgoed bewaard blijft?*

Actions ▾

- Neen
- Ja

[Vorige](#)[Volgende](#)

Page 49 Pagina 49

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet volgens u dit erfgoed bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Het verhaal achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is mooi
- Het is een oude plaats
- Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van inkomsten
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats brengt mensen samen
- Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me trots
- Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie

- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dichterbij God
- Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- Andere

[Vorige](#)
[Volgende](#)

Page 50 Pagina 50

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

↑ Het verhaal achter deze plaats is prachtig
↑ Deze plaats is mooi
↑ Het is een oude plaats
↑ Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
↑ Het is een bron van inkomsten
↑ Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
↑ Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
↑ Deze plaats brengt mensen samen
↑ Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
↑ Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
↑ Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
↑ Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
↑ Deze plaats maakt me trots
↑ Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
↑ Deze plaats wordt nuttig gebruikt
↑ Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
↑ Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
↑ Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
↑ Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
↑ Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
↑ Het brengt me dichterbij God

- ↓ Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- ↓ Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- ↓ Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- ↓ Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- ↓ Andere

Vorige

Volgende

Page 51 Pagina 51

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet dit erfgoed volgens u niet bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- Deze plaats is lelijk
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- Hier kan je niets leren over het verleden
- Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- Deze plaats kost alleen maar geld
- Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- Andere

Vorige

Volgende

Page 52 Pagina 52

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u niet bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↓ Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- ↓ Deze plaats is lelijk
- ↓ Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↓ Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte

↓ Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad

↓ Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn

↓ Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied

↓ Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt

↓ Hier kan je niets leren over het verleden

↓ Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden

↓ Deze plaats kost alleen maar geld

↓ Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed

↓ Andere

Vorige

Volgende

Page 53 Pagina 53

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe waardevol vindt u deze plaats?*

Actions ▾

1 = helemaal niet waardevol, 5 = zeer waardevol

1

Hoe zou u de staat van deze plaats beoordelen?*

Actions ▾

1 = zeer slecht, 5 = zeer goed

1

Wat kan volgens u verbeterd worden aan deze plaats?

Actions ▾

Vorige

Volgende

Page 54 Pagina 54

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

Wilt u nog een 5de locatie invullen?*

Actions ▾

Neen

Ja

Vorige

Volgende

Container 1

Actions ▾

Locatie 5

We geven op onderstaande kaart de plaatsen weer die zijn aangeduid als onroerend erfgoed. We vragen u om een plaats met erfgoedwaarde aan te duiden IN UW GEMEENTE die u kent en hierover enkele vragen te beantwoorden.

We zouden u willen vragen om dit te doen voor minimum 3 plaatsen.

U kan de locatie vinden door ofwel de naam of adres in te tikken in de zoekbalk ofwel door te scrollen en in te zoomen op de kaart. Als u de plaats waaraan u denkt niet kan vinden, tik dan de naam van deze plaats in het tekstvak onderaan de kaart.

Locatie 5

Actions ▾

Locatie 5 (latlng)

Locatie 5 (locatie)

Locatie 5 (aanduid_id)

Locatie 5 (naam)

Locatie 5 (type_naam)

Optioneel: indien u de plaats niet terugvond op de kaart, tik dan de naam in dit tekstvak en omschrijf.

Actions ▾

Vorige

Volgende

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plaats?*

Actions ▾

Duid alle antwoorden aan die van toepassing zijn.

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Je hebt er enkel zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk; je kan in het volledige gebied wandelen...)
- Je kan het bezoeken mits betaling van entreegeld
- Je kan het gratis bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Vorige

Volgende

Page 57 Pagina 57

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

Actions ▾

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er
- Het komt voor in een film of televisieserie waar ik naar kijk
- Het komt voor in een boek of strip
- Andere...

Vorige

Volgende

Page 58 Pagina 58

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Vindt u het belangrijk dat dit erfgoed bewaard blijft?*

Actions ▾

- Neen
- Ja

Vorige

Volgende

Page 59 Pagina 59

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet volgens u dit erfgoed bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Het verhaal achter deze plaats is prachtig

- Deze plaats is mooi
- Het is een oude plaats
- Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van inkomsten
- Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats brengt mensen samen
- Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities
- Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me trots
- Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dicht bij God
- Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- Andere

Vorige

Volgende

Page 60 Pagina 60

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

↑ **Het verhaal achter deze plaats is prachtig**

↑ **Deze plaats is mooi**

↑ **Het is een oude plaats**

↑ **Het is een unieke plaats in Vlaanderen/België**

↑ **Het is een bron van inkomsten**

↑ **Zonder deze plek zou het uitzicht van de omgeving er totaal anders uitzien**

↑ **Het is een plek die me laat ervaren hoe men vroeger leefde en werkte**

↑ **Deze plaats brengt mensen samen**

↑ **Deze plaats is verbonden met lokale gebruiken/tradities**

- ↕ Het toont me een manier van bouwen/landschapsinrichting uit het verleden
- ↕ Deze plaats is belangrijk voor het toerisme in onze gemeente
- ↕ Deze plaats een belangrijk symbool voor de inwoners van onze stad/gemeente
- ↕ Deze plaats maakt me trots
- ↕ Het is een belangrijk oriëntatiepunt in de omgeving
- ↕ Deze plaats wordt nuttig gebruikt
- ↕ Deze plaats laat toe om bij te leren over het verleden
- ↕ Het is een fijne plek om je vrije tijd door te brengen
- ↕ Ik zou het in de toekomst willen bezoeken/gebruiken
- ↕ Het heeft een bijzondere betekenis voor mijzelf of mijn familie
- ↕ Het doet me beter begrijpen wie ik ben en waar ik vandaan kom
- ↕ Het brengt me dicht bij God
- ↕ Toekomstige generaties moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- ↕ Het erfgoed toont wie we zijn (lokale cultuur)
- ↕ Deze plaats laat me toe om stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld
- ↕ Het is een plaats die werkgelegenheid aan mensen verschaft
- ↕ Andere

Vorige

Volgende

Page 61 Pagina 61

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Waarom moet dit erfgoed volgens u niet bewaard blijven?*

Actions ▾

Duid maximum 5 redenen aan a.u.b.

- Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- Deze plaats is lelijk
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- Hier kan je niets leren over het verleden
- Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- Deze plaats kost alleen maar geld
- Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- Andere

Vorige

Volgende

Page 62 Pagina 62

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

U selecteerde volgende redenen waarom het erfgoed volgens u niet bewaard moet blijven. Gelieve deze te sorteren in volgorde van belangrijkheid:

Actions ▾

U kan de redenen verslepen (bovenaan = belangrijkste reden, onderaan = minst belangrijke reden)

- ↑ Erfgoed in het algemeen interesseert mij gewoon niet
- ↑ Deze plaats is lelijk
- ↑ Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België
- ↑ Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte
- ↑ Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad
- ↑ Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn
- ↑ Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied
- ↑ Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt
- ↑ Hier kan je niets leren over het verleden
- ↑ Het herinnert me aan afschuwelijke gebeurtenissen uit het verleden
- ↑ Deze plaats kost alleen maar geld
- ↑ Het geld voor het bewaren kan beter elders worden besteed
- ↑ Andere

Vorige

Volgende

Page 63 Pagina 63

Actions ▾

Container 1

Actions ▾

[location-intro]

Hoe waardevol vindt u deze plaats?*

Actions ▾

1 = helemaal niet waardevol, 5 = zeer waardevol

1

Hoe zou u de staat van deze plaats beoordelen?*

Actions ▾

1 = zeer slecht, 5 = zeer goed

1

Wat kan volgens u verbeterd worden aan deze plaats?

Actions ▾

Vorige

Voltoeien

Page 1 Pagina 1

Container 1

VITO en Universiteit Hasselt voeren in opdracht van het agentschap Onroerend Erfgoed een wetenschappelijk onderzoek uit naar de waarde die inwoners van Vlaanderen hechten aan bepaalde plaatsen in hun gemeente. De resultaten zullen gebruikt worden in het onroerenderfgoedbeleid.

We bevragen 1000 willekeurig gekozen Vlamingen. Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het is belangrijk dat u waarheidsgetrouw en volledig antwoordt.

Het onderzoek respecteert de privacywetgeving. Alle persoonlijke informatie wordt strikt vertrouwelijk behandeld. Bij communicatie over de resultaten wordt alle persoonlijke informatie verwijderd.

De bevraging neemt ongeveer 15-20 minuten in beslag.

Wij danken u voor uw medewerking.

iVOX ID

Page 2 Pagina 2

Deel 1 - Persoonlijke gegevens

We willen u graag een aantal vragen stellen over uzelf. Deze informatie is noodzakelijk voor de verdere analyse van de resultaten. Uw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld, niet ter beschikking gesteld aan derden en niet voor andere doeleinden dan voor dit onderzoek gebruikt.

Wat is uw geslacht?*

- Man
- Vrouw
- Andere

Wat is uw nationaliteit?*

- Ik ben Belg
- Ik heb meer dan één nationaliteit, namelijk...
- Ik ben geen Belg, maar...

Wat is uw geboortjaar?*

Page 3 Pagina 3

Container 1

Waar woont u? (Indien u in geen van deze gemeenten woont, gelieve dan de gemeente aan te duiden waar u vroeger woonde)*

Omdat we u vragen willen stellen over erfgoed in uw buurt, hebben uw woonplaats nodig. We zullen deze info strikt vertrouwelijk behandelen en u later niet contacteren.

Straatnaam (optioneel)

In welke mate voelt u zich verbonden met deze stad of gemeente?*

Page 4 Pagina 4

Container 1

Hoeveel personen wonen op dit adres, uzelf meegerekend?*

Hoe is uw gezinssamenstelling (inwonende personen)?*

- Alleenstaand
- Alleenstaand met inwonende kinderen ouder dan 18 jaar
- Alleenstaand met inwonende kinderen jonger dan 18 jaar
- Alleenstaand met inwonende kinderen jonger en ouder dan 18 jaar

- Samenwonend met partner
- Samenwonend met partner met inwonende kinderen ouder dan 18 jaar
- Samenwonend met partner met inwonende kinderen jonger dan 18 jaar
- Samenwonend met partner met inwonende kinderen jonger en ouder dan 18 jaar
- Samenwonend met vrienden
- Andere

Page 5 Pagina 5

Container 1

Wat is het hoogste opleidingsniveau dat u met succes heeft beëindigd?*

Wat is uw huidige hoofdactiviteit?*

Page 6 Pagina 6

Container 1

In welke categorie valt het maandelijks netto huishoudinkomen?*

Deze informatie is essentieel in de analyse van de resultaten. We behandelen deze strikt vertrouwelijk.

Om het totaal maandelijks netto-inkomen van uw huishouden te bepalen, telt u de volgende inkomsten voor de vorige maand op voor alle personen in uw huishouden:

- netto-beroepsinkomens uit arbeid (netto-lonen, netto-bedrijfsinkomsten);
- netto-vervangingsinkomens (werkloosheids- arbeidsongeschiktheids- of invaliditeitsvergoedingen, bestaansminimum, OCMW-steun of pensioenen);
- bijkomende netto-inkomens (bijvoorbeeld huuropbrengsten, kindergeld)

Alimentatiegeld dat u eventueel moet betalen, moet u hiervan aftrekken; alimentatiegeld dat u eventueel ontvangt, moet u hierbij optellen.

Indien u dit echt niet wenst mee te delen kan u de optie "Zeg ik liever niet" aanduiden.

Page 7 Pagina 7

Deel 2 - Betrokkenheid bij erfgoed en vrijetijdsbesteding

Hoe vaak deed u een van de volgende activiteiten in uw vrije tijd de afgelopen 12 maanden?*

	Dagelijks	1 of meerdere keren per week	1 of meerdere keren per maand	Meerdere keren per jaar	1 keer in de afgelopen 12 maand	Niet
Bijwonen van podiumkunsten zoals toneel, opera, dansuitvoering, ballet, cabaret, stand-up comedy, revue of show, circusvoorstelling...	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bijwonen van een concert, festival	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan museum of galerij	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan historisch gebouw, monument of archeologische site	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan een natuurgebied of cultuurhistorisch landschap	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bezoek aan een park	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bioscoopbezoek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Toeristisch bezoek stad of dorp	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotheekbezoek	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Dagelijks	1 of meerdere keren per week	1 of meerdere keren per maand	Meerdere keren per jaar	1 keer in de afgelopen 12 maand	Niet
Bijwonen van een herdenkingsfeest, processie, historische optocht, stoet of evocatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Page 8 Pagina 8

Container 1

Bent u beroepshalve betrokken bij het onroerenderfgoedbeleid of het beheer van een onroerend erfgoed? *

- Neen
- Ja, namelijk als...

Bent u lid van een organisatie die zich inzet voor het behoud en/of beheer van plaatsen met erfgoedwaarde?*

- Neen
- Ja, namelijk...

Page 9 Pagina 9

Container 1

Bent u (mede)eigenaar van een beschermd onroerend erfgoed?*

(Beschermd als monument, cultuurhistorisch landschap, stads- of dorpsgezicht of archeologische site)

- Neen
- Ja

Page 10 Pagina 10

Container 1

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Over hoeveel eigendommen gaat het?*

Kruis alle categorieën aan die voor u van toepassing zijn. Ik ben (mede)-eigenaar van een of meerdere eigendommen die beschermd zijn als:*

- Monument
- Archeologische site
- Cultuurhistorisch landschap
- Stads- of dorpsgezicht
- Andere, namelijk...

Ik kreeg het eigendom/de eigendommen door:*

- Vererving
- Aankoop
- Andere, namelijk...

Page 11 Pagina 11

Container 1

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Hoeveel tijd steekt u in het beheer van uw eigendom/eigendommen (administratie, poetsen, herstellingswerken, groenonderhoud, openstellen...)?*

In welke mate bent u het eens/oneens met de volgende uitspraken?*

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Noch oneens/noch eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik wil mijn eigendom(men) van de hand doen binnen de 5 jaar	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil mijn eigendom(men) zo lang mogelijk in mijn bezit houden om er zelf van te kunnen genieten	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil mijn eigendom(men) op termijn overdragen aan mijn kinderen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben trots om eigenaar van een onroerend goed met erfgoedwaarde te zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het lastig om mijn eigendom(men) te beheren	☐	☐	☐	☐	☐

Page 12 Pagina 12

Container 1

U gaf aan (mede)eigenaar te zijn van een beschermd onroerend erfgoed.

Hoe publiek toegankelijk zijn uw eigendom(men)? Duid aan welke stellingen op u van toepassing zijn.

- Ik stel mijn eigendom(men) (deels) open zodat anderen er ook van kunnen genieten
- Ik stel mijn eigendom(men) (deels) open tegen betaling om het beheer ervan te bekostigen
- Ik zou mijn eigendom(men) (deels) willen openstellen, maar is nu nog niet het geval
- Ik maak zelf geen gebruik van mijn goed met erfgoedwaarde maar verhuur het
- Andere

Ik heb moeite om het beheer te bekostigen.*

- Helemaal oneens
- Eerder oneens

- Noch oneens/noch eens
 Eerder eens
 Helemaal eens

Page 13 Pagina 13

Container 1

U gaf aan moeite te hebben met het bekostigen van het beheer van uw goed/goederen.

Hoeveel euro komt u op jaarbasis tekort?

Laat het veld leeg indien u het antwoord niet weet.

	euro tekort
--	-------------

Page 14 Pagina 14

Container 1

In welke mate bent u het eens met de volgende stellingen?*

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Noch oneens/noch eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik heb interesse in geschiedenis in het algemeen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb interesse in de geschiedenis van een bepaald(e) land/streek/plaats	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb interesse in mijn familiegeschiedenis	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zoek informatie op over plaatsen met erfgoedwaarde	☐	☐	☐	☐	☐

	Helemaal oneens	Eerder oneens	Noch oneens/noch eens	Eerder eens	Helemaal eens
Ik wens mee na te denken over wat er met leegstaand of verwaarloosd erfgoed in mijn woonplaats gebeurt	☐	☐	☐	☐	☐
Ik wil kunnen meebeslissen over de plaatsen met erfgoedwaarde in mijn woonplaats die beschermd worden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat plaatsen met erfgoedwaarde moeten bewaard blijven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat er een functie moet gegeven worden aan leegstaande historische gebouwen (bijv. feestzaal, kantoren, winkel, ...)	☐	☐	☐	☐	☐

Page 15 Pagina 15

Container 1

Was u de voorbije 12 maanden als vrijwilliger betrokken bij het in stand houden van een plaats met erfgoedwaarde (open houden, gidsen, herstelwerken ...)?*

- Neen
- Ja

Page 16 Pagina 16

Container 1

We gaan u nu enkele vragen stellen over 3 plaatsen met erfgoedwaarde in [uw-gemeente/stad].

We selecteerden zowel plaatsen die beschermd zijn als plaatsen die niet beschermd zijn.

De plaatsen die beschermd zijn kunnen monumenten, stads- of dorpsgezichten of cultuurhistorische landschappen zijn.

Een monument is een onroerend goed (zowel gebouwen als andere) dat tot stand is gekomen door de mens, door de natuur of door beiden samen en van algemeen belang wordt geacht omdat het behoort tot wat ons als samenleving rest uit het verleden. bijv. hoeve, kapel, schandpaal, kasseiweg, dreef... Het kan ook gaan over een groter geheel van onroerende goederen met omgevende elementen zoals beplantingen en omheiningen, straten, pleinen. Bijv. een historisch centrum van een dorp (=dorpsgezicht).

Cultuurhistorische landschappen zijn delen van een gebied met weinig bebouwing en een onderlinge samenhang, tot stand gekomen door de mens, de natuur of door beide samen en van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde bijv. bolle akkers, kasteeldomeinen, getuigenheuvels.

De plaatsen die niet beschermd zijn, zijn opgenomen in de vastgestelde inventaris en hebben een bepaalde erfgoedwaarde.

Page 17 Pagina 17

Container 1

[location-intro]

Locatie 1

Locatie 1 (erfgoed_id)

Locatie 1 (erfgoed_naam)

Container 2

Kent u [location-name]?*

- Neen
 Ja

Page 18 Pagina 18

Container 1

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plek?*

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Het is niet toegankelijk maar je hebt er zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk)
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Page 19 Pagina 19

Container 1

[location-intro]

Wanneer kan je deze plek bezoeken?*

- Je kan het altijd bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Ik weet het niet

Moet je een toegangsprijs betalen?*

- Ja
- Neen
- Ik weet het niet

Page 20 Pagina 20

Container 1

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de (mede-)eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er in
- Ik woon er vlakbij
- Ik werk er in
- Ik werk er vlakbij
- Het komt voor in een film of televisieprogramma waar ik naar kijk
- Ik lees erover in boeken, strips, toeristische brochures of andere media (kranten, gemeentebblad, magazines, websites, sociale media ...)
- Ik woon er infosessies/lezingen over bij
- Ik doe er vrijwilligerswerk
- Ik hoor erover in gesprekken met anderen
- Andere...

Page 21 Pagina 21

Container 1

[location-intro]

We willen graag weten welke waarde u hecht aan het bewaren van [location-name] voor de toekomst. Momenteel zijn de publieke middelen voor onroerend erfgoed ontoereikend en zijn er wachtlijsten. Het agentschap Onroerend Erfgoed wil weten hoe de voorkeuren van mensen in verhouding staan met de middelen die worden toegekend voor het bewaren van lokaal erfgoed zodat het beleid beter kan afgestemd worden op deze voorkeuren. Dit doen we door de waarde die u hecht aan het bewaren van [location-name] in euro's te vertalen.

Beeld u even in dat er op dit moment onvoldoende middelen zijn om [location-name] te onderhouden. Dit betekent dat het risico op verval bij grote schade door bijvoorbeeld een storm en op termijn verdwijnen (bij landschap verdwijnen van specifieke historische kenmerken) groter wordt. Ook kleinere herstellingen of onderhoudswerken worden niet uitgevoerd waardoor niet kan gegarandeerd worden dat gebruik mogelijk blijft.

Veronderstel dat er daarom wordt beslist om een speciale gemeentetaks in te voeren die elk gezin in de gemeente zal moeten betalen. Deze taks gaat naar een speciale rekening die enkel en alleen kan gebruikt worden voor het onderhoud en herstel van dit specifieke erfgoed. Hierdoor zullen de hierboven genoemde risico's niet optreden.

Wat is het maximum bedrag dat u **jaarlijks** zou willen betalen om te voorkomen dat dit erfgoed in een niet te herstellen toestand komt en verdwijnt zoals hierboven beschreven?*

Om u te helpen hebben we onderstaande tabel gemaakt. Focus bij het beantwoorden van deze vraag enkel op de waarde die dit erfgoed heeft voor u. Denk hierover na alsof u echt zou betalen. Hou daarbij uw huishoudbudget in gedachte en bedenk dat je het geld ook aan andere dingen kan besteden, waaronder ook ander erfgoed en natuurgebieden.

- € 0
- € 1
- € 2
- € 3
- € 4
- € 5
- € 6
- € 7
- € 8
- € 9
- € 10
- € 11
- € 12
- € 13
- € 14
- € 15
- € 16
- € 17

- € 18
- € 19
- € 20
- € 25
- € 30
- € 35
- € 40
- € 45
- € 50
- € 55
- € 60
- € 65
- € 70
- € 80
- € 90
- € 100
- € 110
- € 120
- € 130
- € 140
- € 150
- € 160
- € 170
- € 180
- € 190
- € 200
- € 250
- € 300
- € 350
- € 400
- € 450
- € 500
- € 550
- € 600
- € 650

- > €650 namelijk...
- ander:...

Page 22 Pagina 22

Container 1

[location-intro]

Waarom wilt u voor dit erfgoed een bijdrage betalen?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Het **verhaal** achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is **mooi**
- Het is een **oude** plaats
- Het is een **unieke** plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van **inkomsten**
- Zonder deze plek zou het **uitzicht van de omgeving** er totaal anders uitzien
- Het maakt mijn **leefomgeving mooier**
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men **vroeger leefde en werkte**
- Deze plaats brengt **mensen samen**
- Deze plaats is verbonden met **lokale gebruiken/tradities**
- Het toont me een **manier van bouwen/landschapsinrichting** uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het **toerisme** in onze gemeente
- Deze plaats is een **belangrijk symbool** voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me **trots**
- Het is een belangrijk **oriëntatiepunt** in de omgeving
- Deze plaats wordt **nuttig** gebruikt
- Deze plaats laat toe om **bij te leren over het verleden**
- Het is een fijne plek om je **vrije tijd** door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen **bezoeken/gebruiken**
- Het heeft een **bijzondere betekenis** voor mijzelf of mijn familie.
- Het doet me beter **begrijpen wie ik ben** en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dichterbij **God**
- Toekomstige generaties** moeten kunnen genieten en leren van deze plaats

- Het erfgoed toont **wie we zijn** (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om **stil te staan** bij **mezelf en mijn plaats in de wereld**
- Het is een plaats die **werkgelegenheid** aan mensen verschaft.
- Andere

Page 23 Pagina 23

Container 1

[location-intro]

Waarom bent u niet bereid een bijdrage te betalen?*

Duid de belangrijkste reden aan.

- Ik wil wel bijdragen maar niet via de gemeentebelastingen (gift, vrijwilligerswerk, toegangsprijs...)
- Het erfgoed in mijn woonplaats interesseert mij gewoon niet
- Ik wil liever een jaarlijkse bijdrage betalen die ingezet wordt voor alle erfgoed in mijn gemeente
- Het geld voor het bewaren van dit monument kan beter aan iets anders worden besteed
- Ik betaal al genoeg belastingen
- Mijn loon is te laag om een bijdrage te leveren
- De mensen die er gebruik van maken moeten er maar voor betalen
- Ik geloof niet dat de betalingen ook echt voor het monument gaan gebruikt worden
- Ik vind het niet de moeite om deze plek te bewaren
- Het is private eigendom
- Het is niet toegankelijk

Page 24 Pagina 24

Container 1

[location-intro]

Waarom vindt u het niet de moeite om deze plaats te bewaren?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Deze plaats is lelijk.
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België.
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte.
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad.
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn.
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied.
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt.
- Hier kan je niets leren over het verleden.
- Er is al teveel van het karakter verloren gegaan door verbouwingen
- Andere

Page 25 Pagina 25

Container 1

[location-intro]

U gaf aan dat u op een andere manier wil bijdragen dan via de gemeentebelastingen? Op welke manier dan? *

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Via vrijwilligerswerk (bijv. helpen bij renovatiewerken, open houden, gidsen...)
- Via een eenmalige gift
- Via een toegangsprijs bij bezoek
- Andere

Page 26 Pagina 26

Container 1

[location-intro]

Indien u vrijwilligerswerk zou doen, hoeveel dagen zou u bij benadering per maand willen besteden?*

- <2 dagen/maand
- 2 tot 7 dagen/maand
- 8 tot 14 dagen/maand
- Meer dan 14 dagen/maand

Page 27 Pagina 27

Container 1

[location-intro]

Indien u een eenmalige gift zou doen voor deze specifieke plek, hoeveel zou die bij benadering dan zijn?*

- minder dan 5 euro
- 5 tot 10 euro
- 11 tot 30 euro
- 31 tot 99 euro
- 100 of meer

Page 28 Pagina 28

Container 1

[location-intro]

Wat vindt u de hoogste aanvaardbare prijs voor een bezoek?*

- Minder dan 3 euro
- 3 tot 5€
- 5 tot 10 euro
- 11 tot 20 euro
- Meer dan 20 euro

Page 29 Pagina 29

Container 1

[location-intro]

Locatie 2

Locatie 2 (erfgoed_id)**Locatie 2 (erfgoed_naam)**

Container 2

Kent u [location-name]?*

- Neen
- Ja

Page 30 Pagina 30

Container 1

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plek?*

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Het is niet toegankelijk maar je hebt er zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk)
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Page 31 Pagina 31

Container 1

[location-intro]

Wanneer kan je deze plek bezoeken?*

- Je kan het altijd bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Ik weet het niet

Moet je een toegangsprijs betalen?*

- Ja
- Neen
- Ik weet het niet

Page 32 Pagina 32

Container 1

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op

- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de (mede-)eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er in
- Ik woon er vlakbij
- Ik werk er in
- Ik werk er vlakbij
- Het komt voor in een film of televisieprogramma waar ik naar kijk
- Ik lees erover in boeken, strips, toeristische brochures of andere media (kranten, gemeenteblad, magazines, websites, sociale media ...)
- Ik woon er infosessies/lezingen over bij
- Ik doe er vrijwilligerswerk
- Ik hoor erover in gesprekken met anderen
- Andere...

Page 33 Pagina 33

Container 1

[location-intro]

We willen graag weten welke waarde u hecht aan het bewaren van [location-name] voor de toekomst. Momenteel zijn de publieke middelen voor onroerend erfgoed ontoereikend en zijn er wachtlijsten. Het agentschap Onroerend Erfgoed wil weten hoe de voorkeuren van mensen in verhouding staan met de middelen die worden toegekend voor het bewaren van lokaal erfgoed zodat het beleid beter kan afgestemd worden op deze voorkeuren. Dit doen we door de waarde die u hecht aan het bewaren van [location-name] in euro's te vertalen.

Beeld u even in dat er op dit moment onvoldoende middelen zijn om [location-name] te onderhouden. Dit betekent dat het risico op verval bij grote schade door bijvoorbeeld een storm en op termijn verdwijnen (bij landschap verdwijnen van specifieke historische kenmerken) groter wordt. Ook kleinere herstellingen of onderhoudswerken worden niet uitgevoerd waardoor niet kan gegarandeerd worden dat gebruik mogelijk blijft.

Veronderstel dat er daarom wordt beslist om een speciale gemeentetaks in te voeren die elk gezin in de gemeente zal moeten betalen. Deze taks gaat naar een speciale rekening die enkel en alleen kan gebruikt worden voor het onderhoud en herstel van dit specifieke erfgoed. Hierdoor zullen de hierboven genoemde risico's niet optreden.

Wat is het maximum bedrag dat u **jaarlijks** zou willen betalen om te voorkomen dat dit erfgoed in een niet te herstellen toestand komt en verdwijnt zoals hierboven beschreven?*

Om u te helpen hebben we onderstaande tabel gemaakt. Focus bij het beantwoorden van deze vraag enkel op de waarde die dit erfgoed heeft voor u. Denk hierover na alsof u echt zou betalen. Hou daarbij uw huishoudbudget in gedachte en bedenk dat je het geld ook aan andere dingen kan besteden, waaronder ook ander erfgoed en natuurgebieden.

- € 0
- € 1
- € 2
- € 3
- € 4
- € 5
- € 6
- € 7
- € 8
- € 9
- € 10
- € 11
- € 12
- € 13
- € 14
- € 15
- € 16
- € 17
- € 18
- € 19
- € 20
- € 25
- € 30
- € 35
- € 40
- € 45
- € 50
- € 55
- € 60
- € 65
- € 70
- € 80

- € 90
- € 100
- € 110
- € 120
- € 130
- € 140
- € 150
- € 160
- € 170
- € 180
- € 190
- € 200
- € 250
- € 300
- € 350
- € 400
- € 450
- € 500
- € 550
- € 600
- € 650
- > €650 namelijk...
- ander:....

Page 34 Pagina 34

Container 1

[location-intro]

Waarom wilt u voor dit erfgoed een bijdrage betalen?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Het **verhaal** achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is **mooi**

- Het is een **oude** plaats
- Het is een **unieke** plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van **inkomsten**
- Zonder deze plek zou het **uitzicht van de omgeving** er totaal anders uitzien
- Het maakt mijn **leefomgeving mooier**
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men **vroeger leefde en werkte**
- Deze plaats brengt **mensen samen**
- Deze plaats is verbonden met **lokale gebruiken/tradities**
- Het toont me een **manier van bouwen/landschapsinrichting** uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het **toerisme** in onze gemeente
- Deze plaats is een **belangrijk symbool** voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me **trots**
- Het is een belangrijk **oriëntatiepunt** in de omgeving
- Deze plaats wordt **nuttig** gebruikt
- Deze plaats laat toe om **bij te leren over het verleden**
- Het is een fijne plek om je **vrije tijd** door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen **bezoeken/gebruiken**
- Het heeft een **bijzondere betekenis** voor mijzelf of mijn familie.
- Het doet me beter **begrijpen wie ik ben** en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dichterbij **God**
- Toekomstige generaties** moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont **wie we zijn** (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om **stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld**
- Het is een plaats die **werkgelegenheid** aan mensen verschaft.
- Andere

Page 35 Pagina 35

Container 1

[location-intro]

Waarom bent u niet bereid een bijdrage te betalen?*

Duid de belangrijkste reden aan.

- Ik wil wel bijdragen maar niet via de gemeentebelastingen (gift, vrijwilligerswerk, toegangsprijs...)
- Het erfgoed in mijn woonplaats interesseert mij gewoon niet
- Ik wil liever een jaarlijkse bijdrage betalen die ingezet wordt voor alle erfgoed in mijn gemeente
- Het geld voor het bewaren van dit monument kan beter aan iets anders worden besteed
- Ik betaal al genoeg belastingen
- Mijn loon is te laag om een bijdrage te leveren
- De mensen die er gebruik van maken moeten er maar voor betalen
- Ik geloof niet dat de betalingen ook echt voor het monument gaan gebruikt worden
- Ik vind het niet de moeite om deze plek te bewaren
- Het is private eigendom
- Het is niet toegankelijk

Page 36 Pagina 36

Container 1

[location-intro]

Waarom vindt u het niet de moeite om deze plaats te bewaren?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Deze plaats is lelijk.
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België.
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte.
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad.
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn.
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied.
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt.
- Hier kan je niets leren over het verleden.
- Er is al teveel van het karakter verloren gegaan door verbouwingen
- Andere

Page 37 Pagina 37

Container 1

[location-intro]

U gaf aan dat u op een andere manier wil bijdragen dan via de gemeentebelastingen? Op welke manier dan? *

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Via vrijwilligerswerk (bijv. helpen bij renovatiewerken, open houden, gidsen...)
- Via een eenmalige gift
- Via een toegangsprijs bij bezoek
- Andere

Page 38 Pagina 38

Container 1

[location-intro]

Indien u vrijwilligerswerk zou doen, hoeveel dagen zou u bij benadering per maand willen besteden?*

- <2 dagen/maand
- 2 tot 7 dagen/maand
- 8 tot 14 dagen/maand
- Meer dan 14 dagen/maand

Page 39 Pagina 39

Container 1

[location-intro]

Indien u een eenmalige gift zou doen voor deze specifieke plek, hoeveel zou die bij benadering dan zijn?*

- minder dan 5 euro

- 5 tot 10 euro
- 11 tot 30 euro
- 31 tot 99 euro
- 100 of meer

Page 40 Pagina 40

Container 1

[location-intro]

Wat vindt u de hoogste aanvaardbare prijs voor een bezoek?*

- Minder dan 3 euro
- 3 tot 5€
- 5 tot 10 euro
- 11 tot 20 euro
- Meer dan 20 euro

Page 41 Pagina 41

Container 1

[location-intro]

Locatie 3

Locatie 3 (erfgoed_id)

Locatie 3 (erfgoed_naam)

Container 2

Kent u [location-name]?*

- Neen
- Ja

Page 42 Pagina 42

Container 1

[location-intro]

Hoe toegankelijk is deze plek?*

- Het is niet toegankelijk en je kan het ook niet zien (bijv. door hoge hagen omgeven)
- Het is niet toegankelijk maar je hebt er zicht op vanop de openbare weg
- Deels toegankelijk (bijv. enkel park rond een kasteel, sommige delen...)
- Volledig toegankelijk (bijv. zowel binnen als buiten toegankelijk)
- Het is toegankelijk als winkel, openbaar gebouw, horecazaak, kantoor ... Welke?
- Ik weet het niet

Page 43 Pagina 43

Container 1

[location-intro]

Wanneer kan je deze plek bezoeken?*

- Je kan het altijd bezoeken
- Je kan het op vaste openingstijden bezoeken
- Je kan het enkel bezoeken op afspraak
- Het is enkel toegankelijk bij speciale gelegenheden
- Ik weet het niet

Moet je een toegangsprijs betalen?*

- Ja
- Neen
- Ik weet het niet

Page 44 Pagina 44

Container 1

[location-intro]

Hoe komt u in aanraking met dit erfgoed?*

- Ik kom er meerdere keren (2 tot 31x) per maand voorbij
- Ik kom er enkele keren (2 tot 12x) per jaar voorbij
- Ik bezoek het meerdere keren per maand (2 tot 31x)
- Ik bezoek het een paar keer (2 tot 10x) per jaar
- Ik bezoek het eenmalig
- Ik gebruik het voor een bepaalde activiteit (bijv. winkelen, eten, sporten, werken, ...), specificeer...
- Ik kijk erop uit vanuit mijn huis
- Ik kijk erop uit vanuit mijn werkplek
- Ik zoek er informatie over op
- Ik gebruik het als oriëntatiepunt als ik onderweg ben.
- Ik ben de (mede-)eigenaar
- Ik ben de huurder
- Ik woon er in
- Ik woon er vlakbij
- Ik werk er in
- Ik werk er vlakbij
- Het komt voor in een film of televisieprogramma waar ik naar kijk
- Ik lees erover in boeken, strips, toeristische brochures of andere media (kranten, gemeentebblad, magazines, websites, sociale media ...)
- Ik woon er infosessies/lezingen over bij
- Ik doe er vrijwilligerswerk
- Ik hoor erover in gesprekken met anderen

Andere...

Page 45 Pagina 45

Container 1

[location-intro]

We willen graag weten welke waarde u hecht aan het bewaren van [location-name] voor de toekomst. Momenteel zijn de publieke middelen voor onroerend erfgoed ontoereikend en zijn er wachtlijsten. Het agentschap Onroerend Erfgoed wil weten hoe de voorkeuren van mensen in verhouding staan met de middelen die worden toegekend voor het bewaren van lokaal erfgoed zodat het beleid beter kan afgestemd worden op deze voorkeuren. Dit doen we door de waarde die u hecht aan het bewaren van [location-name] in euro's te vertalen.

Beeld u even in dat er op dit moment onvoldoende middelen zijn om [location-name] te onderhouden. Dit betekent dat het risico op verval bij grote schade door bijvoorbeeld een storm en op termijn verdwijnen (bij landschap verdwijnen van specifieke historische kenmerken) groter wordt. Ook kleinere herstellingen of onderhoudswerken worden niet uitgevoerd waardoor niet kan gegarandeerd worden dat gebruik mogelijk blijft.

Veronderstel dat er daarom wordt beslist om een speciale gemeentetaks in te voeren die elk gezin in de gemeente zal moeten betalen. Deze taks gaat naar een speciale rekening die enkel en alleen kan gebruikt worden voor het onderhoud en herstel van dit specifieke erfgoed. Hierdoor zullen de hierboven genoemde risico's niet optreden.

Wat is het maximum bedrag dat u **jaarlijks zou willen betalen om te voorkomen dat dit erfgoed in een niet te herstellen toestand komt en verdwijnt zoals hierboven beschreven?***

Om u te helpen hebben we onderstaande tabel gemaakt. Focus bij het beantwoorden van deze vraag enkel op de waarde die dit erfgoed heeft voor u. Denk hierover na alsof u echt zou betalen. Hou daarbij uw huishoudbudget in gedachte en bedenk dat je het geld ook aan andere dingen kan besteden, waaronder ook ander erfgoed en natuurgebieden.

- € 0
- € 1
- € 2
- € 3
- € 4
- € 5
- € 6
- € 7
- € 8
- € 9

- € 10
- € 11
- € 12
- € 13
- € 14
- € 15
- € 16
- € 17
- € 18
- € 19
- € 20
- € 25
- € 30
- € 35
- € 40
- € 45
- € 50
- € 55
- € 60
- € 65
- € 70
- € 80
- € 90
- € 100
- € 110
- € 120
- € 130
- € 140
- € 150
- € 160
- € 170
- € 180
- € 190
- € 200
- € 250

- € 300
- € 350
- € 400
- € 450
- € 500
- € 550
- € 600
- € 650
- > €650 namelijk...
- ander:...

Page 46 Pagina 46

Container 1

[location-intro]

Waarom wilt u voor dit erfgoed een bijdrage betalen?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Het **verhaal** achter deze plaats is prachtig
- Deze plaats is **mooi**
- Het is een **oude** plaats
- Het is een **unieke** plaats in Vlaanderen/België
- Het is een bron van **inkomsten**
- Zonder deze plek zou het **uitzicht van de omgeving** er totaal anders uitzien
- Het maakt mijn **leefomgeving mooier**
- Het is een plek die me laat ervaren hoe men **vroeger leefde en werkte**
- Deze plaats brengt **mensen samen**
- Deze plaats is verbonden met **lokale gebruiken/tradities**
- Het toont me een **manier van bouwen/landschapsinrichting** uit het verleden
- Deze plaats is belangrijk voor het **toerisme** in onze gemeente
- Deze plaats is een **belangrijk symbool** voor de inwoners van onze stad/gemeente
- Deze plaats maakt me **trots**
- Het is een belangrijk **oriëntatiepunt** in de omgeving

- Deze plaats wordt **nuttig** gebruikt
- Deze plaats laat toe om **bij te leren over het verleden**
- Het is een fijne plek om je **vrije tijd** door te brengen
- Ik zou het in de toekomst willen **bezoeken/gebruiken**
- Het heeft een **bijzondere betekenis** voor mijzelf of mijn familie.
- Het doet me beter **begrijpen wie ik ben** en waar ik vandaan kom
- Het brengt me dichterbij **God**
- Toekomstige generaties** moeten kunnen genieten en leren van deze plaats
- Het erfgoed toont **wie we zijn** (lokale cultuur)
- Deze plaats laat me toe om **stil te staan bij mezelf en mijn plaats in de wereld**
- Het is een plaats die **werkgelegenheid** aan mensen verschaft.
- Andere

Page 47 Pagina 47

Container 1

[location-intro]

Waarom bent u niet bereid een bijdrage te betalen?*

Duid de belangrijkste reden aan.

- Ik wil wel bijdragen maar niet via de gemeentebelastingen (gift, vrijwilligerswerk, toegangsprijs...)
- Het erfgoed in mijn woonplaats interesseert mij gewoon niet
- Ik wil liever een jaarlijkse bijdrage betalen die ingezet wordt voor alle erfgoed in mijn gemeente
- Het geld voor het bewaren van dit monument kan beter aan iets anders worden besteed
- Ik betaal al genoeg belastingen
- Mijn loon is te laag om een bijdrage te leveren
- De mensen die er gebruik van maken moeten er maar voor betalen
- Ik geloof niet dat de betalingen ook echt voor het monument gaan gebruikt worden
- Ik vind het niet de moeite om deze plek te bewaren
- Het is private eigendom
- Het is niet toegankelijk

Page 48 Pagina 48

Container 1

[location-intro]

Waarom vindt u het niet de moeite om deze plaats te bewaren?*

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Deze plaats is lelijk.
- Deze plaats is geen unieke plaats in Vlaanderen/België.
- Op deze plaats kan je niets ervaren over hoe men vroeger leefde en werkte.
- Deze plaats heeft geen enkele betekenis voor onze gemeente/stad.
- Als deze plaats verdwijnt zou het uitzicht beter zijn.
- Het staat in de weg van de ontwikkeling van het gebied.
- Deze plaats wordt niet nuttig gebruikt.
- Hier kan je niets leren over het verleden.
- Er is al teveel van het karakter verloren gegaan door verbouwingen
- Andere

Page 49 Pagina 49

Container 1

[location-intro]

U gaf aan dat u op een andere manier wil bijdragen dan via de gemeentebelastingen? Op welke manier dan? *

Duid voor u de (max 5) belangrijkste redenen aan.

- Via vrijwilligerswerk (bijv. helpen bij renovatiewerken, open houden, gidsen...)
- Via een eenmalige gift
- Via een toegangsprijs bij bezoek
- Andere

Page 50 Pagina 50

Container 1

[location-intro]

Indien u vrijwilligerswerk zou doen, hoeveel dagen zou u bij benadering per maand willen besteden?*

- <2 dagen/maand
- 2 tot 7 dagen/maand
- 8 tot 14 dagen/maand
- Meer dan 14 dagen/maand

Page 51 Pagina 51

Container 1

[location-intro]

Indien u een eenmalige gift zou doen voor deze specifieke plek, hoeveel zou die bij benadering dan zijn?*

- minder dan 5 euro
- 5 tot 10 euro
- 11 tot 30 euro
- 31 tot 99 euro
- 100 of meer

Page 52 Pagina 52

Container 1

[location-intro]

Wat vindt u de hoogste aanvaardbare prijs voor een bezoek?*

- Minder dan 3 euro
- 3 tot 5€
- 5 tot 10 euro
- 11 tot 20 euro
- Meer dan 20 euro

Page 53 Pagina 53

Container 1

U geeft aan liever een bijdrage te willen betalen dat kan ingezet worden voor alle erfgoed in uw gemeente. Wat is dan het maximum bedrag dat uw huishouden jaarlijks zou willen betalen voor het onderhoud en herstel van alle erfgoed in uw gemeente?*

Om u te helpen hebben we onderstaande tabel gemaakt. Focus bij het beantwoorden van deze vraag enkel op de waarde die dit monument heeft voor u en uw gezin. Denk hierover na alsof u echt zou betalen. Hou daarbij uw huishoudbudget in gedachte en bedenk dat je het geld ook aan andere dingen kan besteden, waaronder natuurgebieden, hobby's...

- € 0
- € 1
- € 2
- € 3
- € 4
- € 5
- € 6
- € 7
- € 8
- € 9
- € 10
- € 11
- € 12
- € 13
- € 14
- € 15
- € 16
- € 17

- € 18
- € 19
- € 20
- € 25
- € 30
- € 35
- € 40
- € 45
- € 50
- € 55
- € 60
- € 65
- € 70
- € 80
- € 90
- € 100
- € 110
- € 120
- € 130
- € 140
- € 150
- € 160
- € 170
- € 180
- € 190
- € 200
- € 250
- € 300
- € 350
- € 400
- € 450
- € 500
- € 550
- € 600
- € 650

- > €650 namelijk...
- ander:...

Page 54 Pagina 54

Container 1

U kreeg nu steeds de vraag om te betalen voor een specifieke plek. Heeft dit uw voorkeur of betaalt u liever een jaarlijks bedrag aan gemeentetaks voor alle onroerend erfgoed (bouwkundig erfgoed, archeologische sites en historische landschappen) samen?*

- Ja, ik betaal liever voor een specifiek erfgoed zodat ik weet waarvoor ik betaal
- Neen, ik zou liever een bedrag betalen dat voor alle erfgoed in mijn gemeente kan ingezet worden

Page 55 Pagina 55

Container 1

Wat is dan het maximum bedrag dat uw huishouden jaarlijks zou willen betalen voor het onderhoud en herstel van al het erfgoed in uw gemeente? *

Om u te helpen hebben we onderstaande tabel gemaakt. Focus bij het beantwoorden van deze vraag enkel op de waarde die dit monument heeft voor u en uw gezin. Denk hierover na alsof u echt zou betalen. Hou daarbij uw huishoudbudget in gedachte en bedenk dat je het geld ook aan andere dingen kan besteden.

- € 0
- € 1
- € 2
- € 3
- € 4
- € 5
- € 6
- € 7
- € 8
- € 9
- € 10

- € 11
- € 12
- € 13
- € 14
- € 15
- € 16
- € 17
- € 18
- € 19
- € 20
- € 25
- € 30
- € 35
- € 40
- € 45
- € 50
- € 55
- € 60
- € 65
- € 70
- € 80
- € 90
- € 100
- € 110
- € 120
- € 130
- € 140
- € 150
- € 160
- € 170
- € 180
- € 190
- € 200
- € 250
- € 300

- € 350
- € 400
- € 450
- € 500
- € 550
- € 600
- € 650
- > €650 namelijk...
- ander:...

Page 56 Pagina 56

Container 1

Hoe duidelijk vond u de vragen in de enquête?*

- Helemaal niet duidelijk
- Niet duidelijk
- Noch duidelijk, Noch onduidelijk
- Duidelijk
- Zeer duidelijk

Hoe moeilijk vond u het om een bedrag te noemen?*

- Heel moeilijk
- Moeilijk
- Noch moeilijk, noch makkelijk
- Makkelijk
- Heel makkelijk

Hoe zeker bent u dat u de bedragen die u hebt genoemd, ook zou kunnen betalen?*

- Onzeker
- Heel onzeker
- Noch zeker, noch onzeker
- Zeker

Heel zeker

Page 57 Pagina 57

Container 1

Dank u wel voor uw deelname. Indien u wil kans maken op een cadeaucheque van 25€ gelieve dan hieronder uw adres in te geven.

Voornaam

Familienaam

Adres

Postcode

Gemeente

**BIJLAGE 4: 90 GESELECTEERDE
ONROERENDERFGOEDOBJECTEN IN 30 GEMEENTEN**

nr	ID	naam inventaris	gemeente	VRIND
1	4804	Modernistische stadswoningen ontworpen door Jos Chabot	Mechelen	VRIND.centrumsteden
2	7679	Meubelfabriek Usine à Vapeur	Mechelen	VRIND.centrumsteden
3	5121	Metropolitaanse kerk Sint-Rombouts	Mechelen	VRIND.centrumsteden
4	11030	Verbreytsite	Sint-Niklaas	VRIND.centrumsteden
5	9968	Meersen aan de Moervaart	Sint-Niklaas	VRIND.centrumsteden
6	10775	Gemeentehuis Belsele	Sint-Niklaas	VRIND.centrumsteden
7	14039	Dorpskom Stene	Oostende	VRIND.centrumsteden
8	12382	Duin- en polderlandschap	Oostende	VRIND.centrumsteden
9	14022	Parochiekerk Heilig Hart	Oostende	VRIND.centrumsteden
10	2839	Begijnhof	Hasselt	VRIND.centrumsteden
11	2552	Stadswoning naar ontwerp van Huib Hoste	Hasselt	VRIND.centrumsteden
12	2874	Abdij van Herkenrode	Hasselt	VRIND.centrumsteden
13	21168	Parklaan met omgeving	Gent	VRIND.grootsteden
14	10647	Begijnhof Onze-Lieve-Vrouw ter Hoye	Gent	VRIND.grootsteden
15	8548	Stadhuis	Gent	VRIND.grootsteden
16	8718	Zandberg	Destelbergen	VRIND.grootstedelijke rand
17	9660	Kasteeldomein Crabbenburg: kasteel en toegangsbrug	Destelbergen	VRIND.grootstedelijke rand
18	10632	Kapelletje van het Klaverken	Destelbergen	VRIND.grootstedelijke rand
19	5519	Hoeve De Langmorter	Boechout	VRIND.grootstedelijke rand
20	5419	Parochiekerk Sint-Bavo	Boechout	VRIND.grootstedelijke rand
21	105779	Villa Maria Constantia	Boechout	VRIND.grootstedelijke rand
22	11644	Parochiekerk Sint-Antonius	Blankenberge	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
23	12003	Eclectisch burgerhuis	Blankenberge	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
24	11681	Complex Mamet	Blankenberge	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
25	3437	Kapucijnenklooster: kerk, noord- en oostvleugel kloosterpand	Maaseik	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
26	2798	Marktplaats	Maaseik	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
27	18227	Kapel van Onze-Lieve-Vrouw van Altijddurende Bijstand	Maaseik	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
28	11015	Dorpskom Lieferinge	Ninove	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
29	11031	IJzeren voetgangersbrug over de Dender	Ninove	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
30	9217	Diepe Straten	Ninove	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
31	4838	Parochiekerk Sint-Jan Baptist met kerkhof	Hoogstraten	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
32	5099	Watermolen Laarmolen	Hoogstraten	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
33	4975	Begijnhof van Hoogstraten	Hoogstraten	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
34	850	Kasteel van Zellik	Asse	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
35	400	Ballonloods te Zellik	Asse	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
36	761	Kruisborrekapel	Asse	VRIND.kleinstedelijke provinciaal
37	7296	Saswachterswoning en sluiskom	Grobbendonk	VRIND.overgangsgebied
38	5045	Priorij Onze-Lieve-Vrouw Ten Troon	Grobbendonk	VRIND.overgangsgebied
39	7344	Kasteel Bouwelhof	Grobbendonk	VRIND.overgangsgebied
40	459	Knoteiken, knoethaagbeuken en een deel van de weg	Lennik	VRIND.overgangsgebied
41	1803	Huis Vossen	Lennik	VRIND.overgangsgebied
42	338	Veldkapel met lindebomen en zomereiken	Lennik	VRIND.overgangsgebied
43	3687	Watermolen Hoogmolen: molencomplex zonder woning	Oudsbergen	VRIND.overgangsgebied
44	3721	Parochiekerk Sint-Hubertus	Oudsbergen	VRIND.overgangsgebied
45	3709	Commanderij Teutoonse Orde: hoeve	Oudsbergen	VRIND.overgangsgebied
46	10397	Fabriek voor zelfbestaigers La Lédoise	Lede	VRIND.overgangsgebied
47	9542	Watermolen op de Molenbeek met woning en stallen	Lede	VRIND.overgangsgebied
48	10394	Parochiekerk Sint-Martinus	Lede	VRIND.overgangsgebied
49	14570	Drietrapssluis	Wielsbeke	VRIND.overgangsgebied
50	41145	Brouwerswoning van de brouwerij Van Hulle	Wielsbeke	VRIND.overgangsgebied
51	13083	Kasteeldomein van Ooigem	Wielsbeke	VRIND.overgangsgebied
52	10914	Korenwatermolen	Sint-Lievens-Houtem	VRIND.platteland
53	10936	Pastorie Heilige Kruisverheffingparochie	Sint-Lievens-Houtem	VRIND.platteland
54	91553	Onze-Lieve-Vrouw-van-Bijstandkapel	Sint-Lievens-Houtem	VRIND.platteland
55	110476	Koning Davidshuis en Drossaardshuis	Meerhout	VRIND.platteland
56	5884	Kapel van Sint-Jan Baptist	Meerhout	VRIND.platteland
57	110503	School en onderwijzerswoning	Meerhout	VRIND.platteland
58	2306	Parochiekerk Sint-Pieter	Riemst	VRIND.platteland
59	2288	Hoeve Hof van Eggertingen	Riemst	VRIND.platteland
60	2124	Watermolen van Neerkanne	Riemst	VRIND.platteland
61	890	Vossekoeter	Huldenberg	VRIND.platteland
62	1529	parochiekerk OLV	Huldenberg	VRIND.platteland
63	1602	Kasteel d' Overschie: kasteelhoeve Lindehof	Huldenberg	VRIND.platteland
64	11600	Oudlandpolders van Lampernisse	Alveringem	VRIND.platteland
65	11312	Windmolen Brouckmolen	Alveringem	VRIND.platteland
66	11323	Mouterij- en brouwerijcomplex Het Anker	Alveringem	VRIND.platteland
67	4537	Gemeentehuis Vosselaar	Vosselaar	VRIND.regionaal stedelijke rand
68	112803	Het Zwaluwhof	Vosselaar	VRIND.regionaal stedelijke rand
69	4543	Pastorie Het Hof met parkbos	Vosselaar	VRIND.regionaal stedelijke rand
70	1757	Het Welleke	Zonhoven	VRIND.regionaal stedelijke rand
71	3137	Kapel van de Heuven	Zonhoven	VRIND.regionaal stedelijke rand
72	2670	Vranckenschans	Zonhoven	VRIND.regionaal stedelijke rand
73	13602	Windmolen Vanbutsesmolens	Wevelgem	VRIND.regionaal stedelijke rand
74	13632	Architectenwoning van Remi Lemahieu	Wevelgem	VRIND.regionaal stedelijke rand
75	12977	Kasteel Vanackere met aanhorigheden en oorlogsmonument	Wevelgem	VRIND.regionaal stedelijke rand
76	37354	Norbertijnenabdij Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen	Grimbergen	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
77	113489	Café met danszaal Eldorado	Grimbergen	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
78	608	Oorlogsdenken	Grimbergen	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
79	1824	Boesdaalhoeve met bakoven	Sint-Genesius-Rode	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
80	1618	Architectenwoning Albert Bontridder en tuin	Sint-Genesius-Rode	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
81	1881	Watermolen Zevenborren	Sint-Genesius-Rode	VRIND.stedelijk gebied rond Brussel
82	3269	Minderbroedersite	Sint-Truiden	VRIND.structuurondersteunende steden
83	3319	Mergelontsluitingen van Overbroek	Sint-Truiden	VRIND.structuurondersteunende steden
84	18381	Kasteel van Nieuwenhoven en kasteelhoeve	Sint-Truiden	VRIND.structuurondersteunende steden
85	877	Begijnhof: gebouwencomplex + omgeving	Diest	VRIND.structuurondersteunende steden
86	832	Parochiekerk Sint-Sulpitius en Sint-Dionysius	Diest	VRIND.structuurondersteunende steden
87	923	Woning De Helle	Diest	VRIND.structuurondersteunende steden
88	12835	Ensemble met architectenwoning Jules Coomans	Ieper	VRIND.structuurondersteunende steden
89	11778	Bomenrijen van opgaande okkernoten en kanaal	Ieper	VRIND.structuurondersteunende steden
90	12987	Hopmagazijn	Ieper	VRIND.structuurondersteunende steden